MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 30 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

Any III. Núm. 151 - Barcelona, dijous, 24 de Desembre de 1931

desitja als seus lectors que mengin de gust el primer "pavo republicano".

EL GOVERN CIVIL DE BARCELONA

LA DIMISSIO DEL Sr. ANGUERA

La història del Govern civil de Barcelona s'està acabant per moments. Segons l'Estatut de Catalunya, les funcions d'aquest organisme de govern, regit fins ara pel poder central, han de passar a la Generalitat. El governador dimissionari, senyor Oriol Anguera de Sojo, haurà estat el primer governador que no ha estat nomenat pel ministre de la Governació. Tothom sap que el senyor Anguera exercia el càrrec de governador interí com a president de l'Audiència. Doncs bé: a la presidència de l'Audiència li havia posat el senyor Macià l'endemà de la proclamació de la República. Més tard, el Govern de la República, desitjant que el senyor Anguera continués a la presidència de l'Audiència, va ratificar el nomenament elevant el senyor Anguera a la categoria de magistrat del Tribunal Suprem. El governador que substituirà el senyor Anguera serà també designat d'acord amb la Generalitat de Catalunya. El governador que vingui serà probablement el que clourà el capítol d'història que ha representat el vell palau del passeig de la Duana.

Hem dit alguna vegada que el Govern civil de Barcelona era, o és, quelcom més que un «Gobierno civil. En realitat, és un veritable govern on s'acumula la tasca d'una pila de ministeris. La importància d'aquest lloc vital del govern de la capital de Catalunya i de la seva «província» s'ha fet més evident en aproximar-se l'Estatut, o sigui quan el Govern civil ha començat a tenir una certa llibertat. Degut a aquesta circumstància, o al prestigi eminent de la personalitat que ara l'abandona, el Govern civil de Barcelona és en aquests moments el poder executiu de la Generalitat de Catalunya. La importància de les seves funcions i de l'home que les regia han motivat que un dia el governador de Tarragona senyor Noguer i Comet pogués dir que el senyor Anguera era el «governador de Catalunya».

No té, doncs, res d'estrany que aquest lloc tan important, ocupat per una persona de tant prestigi i caràcter com el senyor Anguera de Sojo, fos objecte de l'atenció de tothom, de tota mena de crítiques i àdhuc de la cobejança dels partits. Del nostre record, cap governador — llevat de Martínez Anido que és un cas anormal, perquè era un sanguinari — havia estat tan discutit. De cap governador s'havien fet tants elogis i tantes crítiques. Hem hagut d'esperar que ocupés el Govern civil un catalanista per veure-hi un home de mèrits excepcionals. Aquest detall seria suficient per demostrar que quan ens governem nosaltres, si ho volem fer bé, disposem de gent preparada i capaç de fer sentir el pes de l'autoritat.

I no obstant, aquest governador cau per la pressió del partit que ha guanyat les eleccions a Catalunya i que ha presidit la votació de l'Estatut. El senyor Anguera se'n va acompanyat d'una ovació formidable i d'una cridòria també formidable. No s'ha pogut dir d'ell que hagi governat a favor de cap partit, ni que hagi pecat per omissió ni per excés. La violenta contradicció d'opinions és potser el millor elogi que pot fer-se a la seva gestió: ha estat just, ha estat imparcial. En contra d'ell, els seus adversaris només poden allegar que no ha fet política de partit, del seu partit. En concret: només se l'acusa de no haver concedit un tracte de favor al Sindicat Unic, de no haver estat parcial, de no haver acatat les imposicions d'una organització que podria ésser utilíssima el dia que es decidís a abandonar la tàctica de la clandestinitat.

La història d'aquesta dimissió, que tanta sensació ha causat a tot Catalunya, és coneguda. Divendres de la setmana passada, amb motiu d'un incident al Port — que no va tenir conseqüències ni va paralitzar el treball — *Solidaridad Obrera*, l'òrgan del Sindicat Unic i de la Federació Anarquista Ibèrica, publicava un entrefilet demanant al senyor Macià que complís la promesa feta al míting del Poble Nou de posar-se davant del governador en la qüestió del Port. L'endemà, el dissabte, *L'Opinió*, òrgan de l'Esquerra, va publicar una nota de partit en la qual manifestava la seva disconformitat amb l'actuació del governador i deia que era arribada l'hora de transferir a la Generalitat les facultats que el poder central atorgava al Govern civil. El mateix dissabte, en ocasió de l'arribada del senyor Azaña a Barcelona, es feren certes manifestacions d'hostilitat al senyor Anguera.

Fins aquí la història de la crisi. Sobre aquest episodi de la nostra vida política direm, com sempre, la nostra opinió lleial. Evidentment, l'Esquerra, el partit que va guanyar les eleccions, té dret, encara que nosaltres creiem que ara és inoportú exercir-lo, a reclamar un organisme de Govern que, com hem dit, era fins ara, i amb l'assentiment de la Generalitat i del Govern

Oriol Anguera de Sojo

de la República, el poder executiu de Catalunya. En la nostra política de governació interior, millor seria fer una política nacional que una política de partit. I encara direm més. Creiem que, tant si és inspirat per mòbils electorals com no, és molt digne d'ésser tingut en compte el desig de l'Esquerra d'influir prop de la més poderosa de les nostres organitzacions obreres. Si tingués èxit en aquesta gestió, si arribés a educar políticament l'obrer i decidís el Sindicat Unic a emprar uns altres procediments, hauria fet l'obra més bona que pot fer-se a barcelona. El senyor Anguera ho intentava, però l'Esquerra no ha permès que l'experiment fos dut a terme.

I també ens permetrem de criticar, des d'un altre punt de vista, l'actitud de l'Esquerra. Hi ha hagut un error innegable en el procediment. La publicació de la nota de l'Esquerra l'endemà de l'entrefilet de *Solidaridad Obrera* és una equivocació, encara que hagin pogut fer molt pes les exigències electorals. No està bé que un governador dimiteixi per ordre de la F. A. I. I és una mala política hipotecar la gestió del futur governador i de proclamar-lo amb els aplaudiments dels anarco-sindicalistes.

Potser també hi ha hagut un error d'inoportunitat, molt més greu si es té en compte que la crisi ha estat plantejada durant el viatge del senyor Azaña. El Govern civil és un vèsper, i segurament hauria estat més còmode no fer soroll i no carregar-se de responsabilitat en el moment en què va a ésser discutit l'Estatut. Per altra part, la confiança que el senyor Anguera de Sojo mereixia al Govern de la República era la màxima garantia que en aquests moments decisius no hi hauria fregadís entre Barcelona i Madrid per qüestions d'ordre públic.

L'Esquerra té ara tots els poders. Li desitgem que en faci bon ús.

A la pàg. 2: **Impressions d'un viatge a la U. R. S. S. La República de Treballadors,** per *J. Terrasa.*

A la pàg. 3: **Manuel Azaña,** per *C. Rivas Cherif.*

A la pàg. 7: **De dins estant,** per *L. Nicolau d'Olwer.*

De Dijous — a Dijous

Al marge del sopar dels literats al Sr. Azaña

De tots els actes en honor del senyor Azaña, cap de tan cordial com el sopar que varen oferir-li el diumenge al vespre els homes de lletres. I per escreix, creiem que cap de tan significatiu i de tant abast polític.

Entre els assistents a l'àpat, algú va recordar que el canvi de règim es deu principalment als intellectuals. Sobre aquest fet foren escrits al començament de la República alguns estudis notables. Però des de lluny, amb els avantatges de la perspectiva, pogué observar-se més clarament la importància decisiva del fet. Els diaris i revistes francesos varen senyalar-lo. A Espanya, va dir un illustre collaborador del Temps, *el moviment ha estat portat pels intellectuals, com a Rússia. Sobre aquest punt, de la influència decisiva dels intellectuals en els moviments revolucionaris, un home de dreta com Maurras ha insistit diverses vegades.*

Le Temps *interpretava el moviment republicà espanyol com una revolta de la classe intellectual contra una aristocràcia incapaç de prestar serveis útils i que no acceptava la collaboració de la intelligència.*

Molt abans de la proclamació de la República espanyola, Maurras havia dit que si a França es produeix una altra revolució la farien els intellectuals contra els quals hi havia prejudicis que els allunyaven de la societat i de la cosa pública, i encara un prejudici pitjor, que és el de pagar-los malament.

Hem dit que la República l'han portada els homes de lletres. Si es passés balanç trobaríem que la República es deu a uns quants centenars de periodistes que des de la Dictadura, i malgrat els rigors dels censors, varen fer una llaurada profunda de cap a cap del país.

L'elevació de Manuel Azaña a la presidència del Consell és el fet més característic de la tasca realitzada pels intellectuals. Fa menys d'un any el senyor Azaña era un intellectual que vivia amb un sou de funcionari de l'Estat. L'estilista i el crític literari ha passat, com per miracle, a la presidència del Consell. I l'home que fa un any era un dels intellectuals de l'Ateneu, que no havia fet mai política, tot el més l'havia comentada, ara és una de les principals figures de l'Estat i, posat en funcions, s'ha revelat com un gran polític.

I també cal fer constar — i això podria ésser matèria d'un estudi — els medis polítics de Madrid, ciutat de molta tradició política, han acceptat sense recel la collaboració d'un home nou que només era un home de lletres i funcionari. Aquest detall diu molt a favor de Madrid. Entre nosaltres potser no seria possible fer una revolució tan profunda. Des de l'Arxiu de «últimas voluntades» on tenia la seva feina de funcionari, el senyor Manuel Azaña ha pasat a la presidència del Consell de ministres. El cas no ha tingut paritat a Barcelona, on havia tingut durant molts anys una representació política. Des d'un recó de l'Ateneu de Madrid, on es dedicava a estudis literaris, el senyor Azaña va escalar el ministeri de la Guerra i després la presidència del Consell en un moment en què no hi havia encara president de la República. La trajectòria no és probable que tingui precedents: de modest funcionari a cap de l'Estat.

No hi ha en tota la història del moviment republicà espanyol un cas tan sorprenent, un detall tan revelador de la importància revolucionària del cop republicà.

B.

MIRADOR INDISCRET

Moderi's, jove, moderi's

A Sitges surt *El Eco de Sitges*, defensor, com és de rigor, dels interessos morals i materials de la vila.

Darrerament, aquesta publicació dedicava un número, gairebé enterament, a la festa de la Purríssima: Però hi havia una composocioneta, *Para ti*, firma José Castellnou, de la qual retallem la quarteta final. Fa així:

«Divina flor de pecado,
la de enigmáticos ojos,
por besar tus labios rojos
diera la gloria del cielo.»

Sembla que això no és gaire escaient en un número tan religiós, però a l'esmentada publicació sitgetana no ho deuen creure així. No fa gaire, acompanyant una ressenya d'un romiatge a Montserrat, el mateix Castellnou publicava uns altres versets en els quals declarava que en presència de la seva amada nua, sentia l'impuls de *«deshojar el lirio de su seno»*.

El Eco de Sitges fa quaranta sis anys que surt. Ens sap greu no haver-nos-hi fixat fins ara.

Leda, el cigne i l'oca

Al doctor Dolcet li va passar una vegada allò que ha passat a d'altres metges: haver de cobrar en espècie. Un client va creure saldar el seu compte amb un quadro representant Leda i el cigne.

La senyora del doctor Dolcet, però, va trobar el quadro immoral per tenir-lo penjat en un lloc visible del pis, i el quadro va passar a algun tocom més o menys amagat.

Cada vegada que el doctor Dolcet se'l mirava, pensant en la factura pendent i mirant-se aquell quadro que ni tan sols podia lluir, es deia a ell mateix:

—Ben mirat, noi, l'oca has estat tu.

De passada, demostrava que els seus coneixements en mitologia o en ornitologia eren sorprenents.

Honradesa periodística

El setmanari vallenc *Lluita* publica una informació d'origen rus sota els següents mots de presentació: «Reproduïm de *Justicia Social*, òrgan de la Unió Socialista de Catalunya, el qual el reprodueix de la revista francesa *Monde*, aquest document estret d'un llibre rus destinat a contar a la mainada els fets de la Revolució rusa.»

Realment, potser seria difícil de trobar un cas més autèntic d'honestedat periodística, perquè no trobaríem gaire gent que confessessin amb tanta ingenuïtat que serveixen al públic una menja rescalfada tres vegades.

El poder dels estímuls

A Londres, el futbolista Samitier fou pregat d'escriure dos articles esportius per a la premsa diària, a un preu tan sumament temptador, que el professional del club blaugrana hi accedí amb el major dels entusiasmes.

—Mira si devia aficionar-m'hi — confessava a un amic, l'endemà de la seva arribada a Barcelona — que fins vaig escriure unes quantes cartes a la família.

Tot són sistemes

El porter Zamora, per part d'un rotatiu londinenc, també fou objecte de les mateixes proposicions periodístiques que el davanter-centre del F. C. Barcelona. I a jutjar per les referències — del tot fidedignes —sembla que evidencià una facilitat de ploma bon xic superior a la del seu company d'equip internacional, car a les poques hores de formulada la proposició, els seus articles ja eren lliurats a les màquines de compondre del rotatiu en qüestió.

Ara bé, amb tot i la cura amb què els interessats portaven l'afer, aviat tots els expedicionaris en conegueren el mecanisme: En Zamora lliurava una comissioneta al periodista madrileny Teus, que acompanyava l'equip espanyol, i al porter nacional només li calia fer-se càrrec de la signatura.

La causa i l'efecte

En una penya republicana de Manresa, es comentava aquests dies la freqüència regular que presenten els comiats de treballadors a les fàbriques d'un conegut industrial local i perseverant carlí, senyor Gomis Cornet.

Un de la penya, però, manifestà:

—Potser s'exagera en això, puix tots sabem que aquest senyor és el fundador, animador i gairebé director de l'Instituto pro Obreros sin Trabajo que funciona a Barcelona.

—Així, doncs, ja estant justificats els comiats — digué un regidor que hi estava present i encara no havia badat boca—: a imitació d'aquell Juan de Robres famós dels versos castellans, primer fa l'asil i després fa els pobres.

Piquiponiana

Fet i fet, la piquiponiana més bona no la constitueix cap frase, sinó el propòsit, que ara abriga el senyor Pich, d'organitzar un àpat al senyor Lerroux. I perquè es vegi millor que el propietari d'*El Día Gráfico* i de *La Noche* és un home conseqüent, té la intenció que aquest àpat es celebri al mateix lloc on tingué lloc l'organitzat (també pel senyor Pich) a En Milà i Camps: a Llotja.

Tanmateix degenerem...

El caricaturista Benigani sempre ha estat enemic de prodigar-se i per ell, el que es qualifica de *tour de force*, ha constituït una expressió perfectament gratuïta. D'un temps ençà, però, les teories beniganianes semblen totalment encaminades a desvirtuar-se. Benigani dibuixa assíduament a *L'Opinió*, Benigani pinta uns plafons per a les parets del Català, Benigani inaugura una brillant exposició de ninots colorits a les Galeries Maragall...

En una taula del Grill-Room, uns noctàmbuls comenten l'evolució de l'illustre company amb un puntet de tristesa. N'hi ha un que diu, entre desolat i plaga:

—Ja ho veieu com degenera la bohèmia!...

Les conviccions

D'ençà de la proclamació de la República, el nom del conegut periodista Paco Madrid a penes si sortia enlloc més que a les ressenyes d'actes oficials del *Full oficial*. Es que, a estones com *amateur*, a estones com a professional, era un dels secretaris del Govern civil; tant si l'ocupava el senyor Companys, com el senyor Esplà, com el senyor Anguera, En Madrid era secretari, indistintament.

Com que En Madrid es lliura de ple a les coses que fa, absorbit per la seva feina, necessità arribar a dissabte passat per adonar-se d'una cosa. (Dissabte es començà a dir que el senyor Anguera dimitia irrevocablement.) Un cop s'hagué adonat d'aquella cosa, En Madrid dimití també.

Quina cosa era? Senzillament, que les seves idees polítiques no li permetien seguir essent secretari del governador civil senyor Anguera de Sojo.

Sempre hi ha un pitjor

La setmana passada fou hoste de Barcelona el nacionalista hindú Shiva Rao, acompanyat de la seva muller, que, encara que nascuda a Viena, és tan nacionalista hindú com ell.

El delegat de l'India a la Conferència de la Taula Rodona, pronuncià una conferència, i una altra la seva esposa. Ambdues en anglès; un intèrpret les anava traduint al públic.

La conferència de Shiva Rao, interessant pel coneixement del problema hindú, cal considerar-la amb absoluta serietat; en el seu transcurs, però, el conferenciant parlà del grau d'endarreriment en què li havien dit que Espanya es trobava i de la sorpresa que tingué en venir-hi.

—M'havien dit — féu — que éreu el poble més endarrerit d'Europa. Doncs bé; jo us puc dir, després de la meva visita, que encara esteu millor que al nostre país, on sols hi ha un set per cent dels habitants que sàpiga llegir.

La notícia, inèdita per l'auditori, causà alegria i entusiasme. El nostre amic Batista i Roca, que feia d'intèrpret, en traduir aquelles paraules lapidàries, es va tornar vermell com una rosa. Els maliciosos de l'auditori van sospitar si el traductor, volgudament o no, s'havia equivocat.

Els nostres revolucionaris

C. P. Llopard és el jove redactor cinematogràfic del setmanari *L'Hora*, i terrible comunista del Bloc Obrer i Camperol.

Dies després de l'estrena del film de Dovjenko, *La Terra*, es parlava en l'habitual tertúlia del Cafè de la Rambla, de les possibilitats que el Bloc pogués projectar i explotar el film abans citat en sessions especials pels obrers. C. P. Llopard, amb una rialleta una mica esnob, comentà:

—Jo creia que la terra era per qui la treballa...

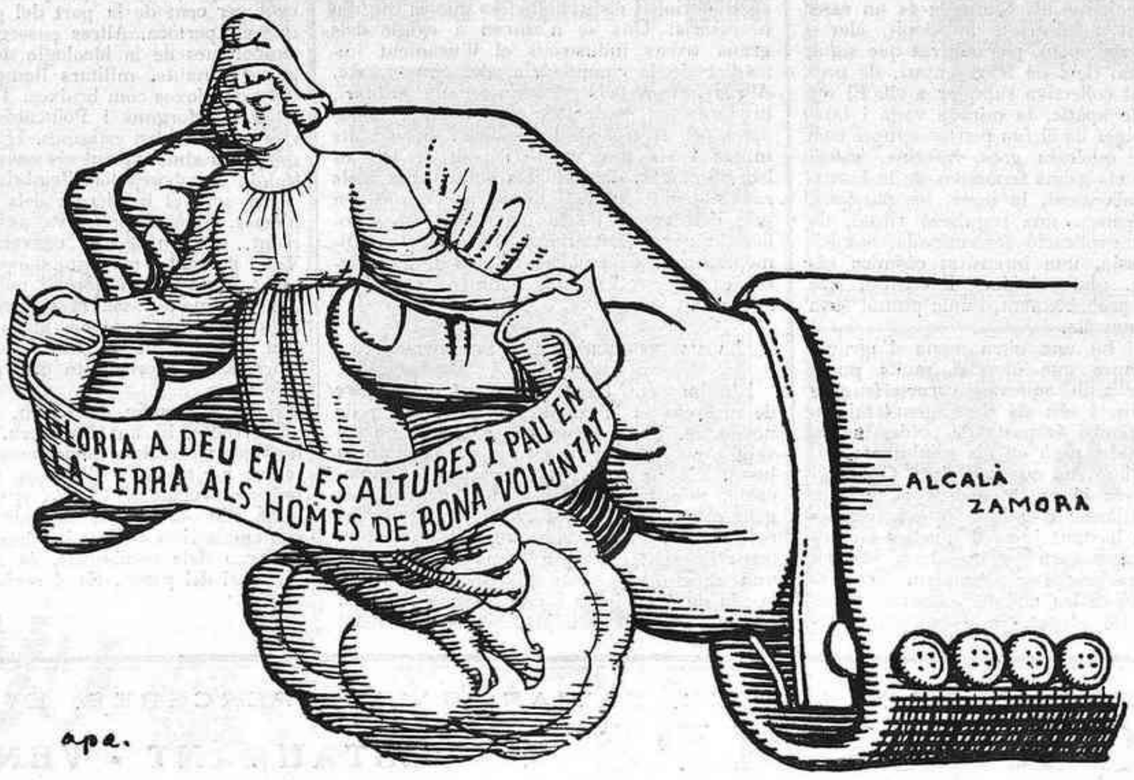

El Sr. President de la República muntant el pessebre

(c) Ministerio de Cultura 2006

IMPRESSIONS D'UN VIATGE A LA U. R. S. S.

La República de Treballadors

II. EL POBLE

Masses en el teatre

La primera visió de conjunt, la més colpidora, del públic soviètic, la vaig tenir la primera vegada que vaig anar al Gran Teatre de Moscou. Fou realment quelcom inoblidable i que no és possible de veure fora de la U. R. S. S..

El Bollxoi Teatre, com en diuen, té una sala en estil classicista (crec que és construïda a mitjans del segle passat), capaç per a 4.000 persones. Té sis pisos i com que està decorat en vermell i daurat, recorda una mica el nostre Liceu. Al bell mig de l'amfiteatre la llotja ex-imperial ostenta els emblemes del treball: la falç i el martell. L'escenari, grandiós, està coronat per la cinta d'un pentàgrama amb els acords inicials de *La Internacional*. Llevat d'aquestes petites varietats ornamentals, el teatre, en si, conserva l'estructura i l'aspecte d'un teatre d'òpera en qualsevol gran capital del món. El públic, però, allò sí que és totalment diferent! Des de la localitat més humil del sisè pis fins a primera fila de la llotja ex-imperial, una sola mena de gent. Una única classe social, a jutjar pel seu aspecte exterior. Un públic autèntic de treballadors de totes classes.

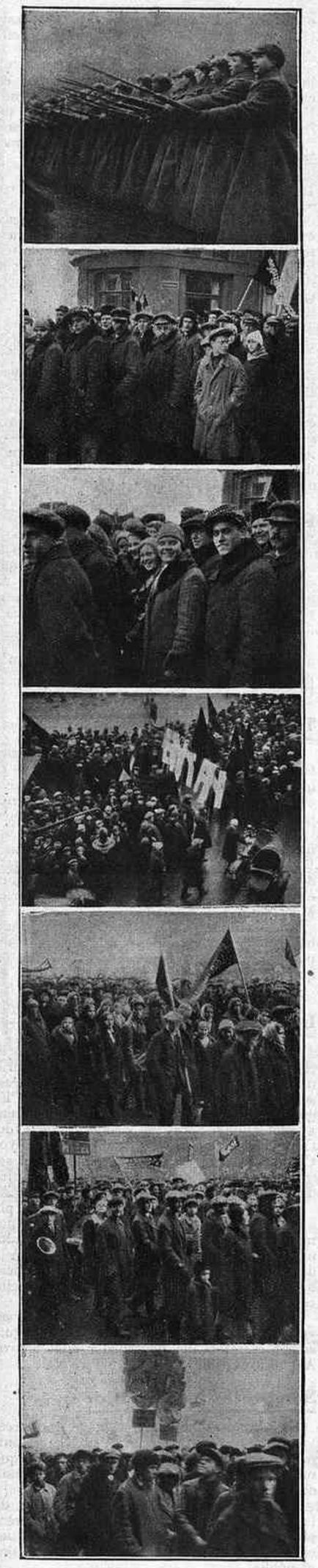

La manifestació del 7 de novembre

Imagineu-vos que, un diumenge, tot el públic dels centres obrers dels suburbis de Barcelona, junt amb totes les minyones de servei, amb llurs promesos, ens envaís el Liceu, de dalt a baix, i tindreu una idea aproximada de l'aspecte extern del públic del Gran Teatre de Moscou. Els vestits de les dones són virolats, de vegades vistosos, però tenen un cert aire apagesat i són de la moda d'ara fa un parell d'anys. Els homes van nets, porten, per dir-ho així, el vestit de les festes, però cap mena d'uniformitat els regeix. N'hi ha molts que hi van amb botes de cama alta; d'altres amb la clàssica camisa russa. Ací i allà, soldats uniformats, sense que sigui gaire fàcil distingir el coronel del recluta. Una colla de criatures de sis o set anys fan corredisses pel passadís i treuen el cap, tafaners, per sobre la barana que separa el pati de la fossa de l'orquestra. De tant en tant, una noia amb un autèntic vestit de nit us recorda que, a casa vostra, hi ha un abillament especial per anar a l'òpera i us indica que, a la U. R. S. S., hom no renuncia pas a reintroduir-lo quan el nivell general de vida millori.

Es clar que, con més un s'hi fixa, entre aquelles masses aparentment tan uniformes, diverses classificacions socials s'imposen. Malgrat que els clubs i les cooperatives proporcionen, per torn i al mateix preu, tota mena de localitats a llurs socis, els preus de comptaduria són diversos i responen a la categoria de cada localitat. Qui té un sou més alt, té, per tant, més possibilitats de seure en un bon lloc. A més a més, és evident que el treballador manual no pot tenir, en detall, el mateix aspecte que el director d'un trust o bé l'estudiant de química. Les cooperatives prou que els donen abillaments semblants, però l'*actitud*, la *tenue*, no pot ésser mai la mateixa. Per últim, la competència a jutjar l'espectacle, l'afició a freqüentar-lo és naturalment diversa. Però tot això són coses que, avui dia, no marquen més que lleus sinuositats en la línia nivelladora del públic soviètic. L'avenir ens dirà si, al capdavall, les classificacions s'imposaran definitivament amb diferències exclusives.

Teatre de masses

A la Unió i fora de la Unió hom parla sovint de teatre de masses. Hom entén sota aquesta denominació una particular forma de la producció teatral en la qual el veritable protagonista és un conjunt d'éssers humans amb ànima, sentiments, accions i passions collectives. No és una novetat estricta tal gènere, però aquest assoleix, avui dia, noves manifestacions força interessants. Quan el comunisme estava en ple període de transformació revolucionària, el teatre de masses encaixava molt bé dintre del règim. Resultava collectivista. Encara que, darrera el decorat, sempre hi havia un *régisseur* amb individualitat prou poderosa per fer moure les masses al seu arbitri; sobre les taules, de cara al públic, el teatre de masses evitava els personalismes dels actors individuals i s'avenia a l'escenificació de les epopeies populars, gestes de la revolució, etcètera. Encara, fa poc temps, he vist representada, en el Teatre de la Revolució, de Moscú, una obra de teatre de masses. Se'n deia *La primera cavalleria roja* i tenia un regust (i mal gust) molt proletari. Però jo em penso que d'ençà que el règim soviètic està en el que en diríem període de contrarevolució i consolidació; d'ençà que les orquestres tornen a tenir un director, això del teatre de masses va desapareixent dels escenaris, pròpiament dits, i, ampliant la seva influència, sobrepassa els límits virolats de les bambolines i es desenrotlla, com qui diu, d'una manera vivent i punyent, en tot el país. Tota la Unió esdevé un escenari de teatre de masses, mogudes per un poderós *régisseur* que ningú no veu mai.

En primer lloc, el poble rus, en si, ja té aquest instint primitiu, gregari, que tan apte el fa per a ésser format i manejat a gratcient. Es pasta de poble, més que poble mateix. Es un conjunt en el qual el procés d'individualització encara no ha avençat gaire. Està ple d'humanitat primària, i de tota mena de possibilitats. Té passions simples, però molt pregonament sentides; i és capaç de lliurar-se sense cap mena de reserves. Dóna bons soldats, que en si no tenen cap valor d'iniciativa, però que ben armats i en mans d'un general enèrgic poden constituir l'organisme disciplinat que assoleix les victòries.

Com la plaça Roja i la plaça de la Concòrdia són, deia, antípodes de la nostra cultura, el poble rus i el poble francès en són els dos extrems etnogràficament oposats. L'home francès, el pagès més obtús de l'Auvèrnia té sempre quelcom de definit, de global, de microcòsmic; és un ésser perfectament diferenciat, arrodonit, clar i concret. El rus, però, per cultivat que sigui, sempre té un deix de fragmentari, de peça d'una unitat collectiva superior a ell. El seu conformisme apàtic, la mirada vaga i fatalista, tot plegat us el fan pensar sempre com uia part de quelcom gros, informe, indefinit. Mentre els grans fenòmens de la humanitat: el naixement, la mort, les passions, tenen, a França, una regulació ritual, un tràmit, una explicació determinada, assoleixen, a Rússia, una intensitat còsmica extraordinària, una colpidora intensitat, que constitueix, probablement, l'únic puntal ferm de la seva novella.

Només hi ha una altra mena d'agrupacions humanes que ofereixi molts punts de contacte amb aquestes característiques del poble rus, i són els contingents migratoris. Allò també és pasta de poble, humanitat indefinida, però en els sentiments primaris, més humana que cap altra. Qui hagi vist i observat el passatge de tercera d'un gran transatlàntic d'emigració pot formar-se una idea bastant justa d'aquelles amples colles de pagesos russos que hom veu en totes les estacions d'entroncament ferroviari, esteses sobre les andanes, homes, dones i bagatges tot plegat, indiferenciat, exhalant aquella sentor que tant molesta certs turistes, però curulles d'expressió i d'ambient collectiu. Són les masses que una voluntat enèrgica (el *régisseur* invisible que, darrera els murs del Kremll, dicta plans quinquennals com si fossin ordres d'atac) fa anar d'un cantó a l'altre de la Unió com la fusta i el ferro i les matèries primes emprades en les construccions que brollen pertot arreu.

Si el caràcter del poble ja es presta a aquest «teatre de masses», a penes cal dir com ho estimula la forma rigorosament dictatorial del règim. El polític i l'enginyer disposen, per a l'execució de llurs plans, de tant material humà com necessiten. Llurs poders de *régisseurs* de masses són gairebé illimitats. A Dinieperostroi, el lloc on hi construeixen una de les preses d'aigua més grans del món, l'enginyer director estava visiblement encaparrat. Havia rebut un telegrama anunciant-li que Stalin hi aniria, el dia primer de maig, a inaugurar la central hidroelèctrica. Les obres estaven calculades per a engegar, al més aviat, a primers de novembre.

—Què farà ara l'enginyer?—vaig preguntar a un dels nostres acompanyants, membre conspicu del partit comunista.

—L'enginyer—em digué—ha rebut una ordre i és ineludiblement responsable de la seva execució. El dia primer de maig les nou turbines brunziran sota l'envestida furiosa de l'aigua acorralada.

—Però és impossible. No hi ha materialment temps...

I, amb tot, sembla que n'hi ha o que n'hi haurà. Ja en sentirem a parlar d'aquí cinc mesos: és evident que aquestes ordres d'engegar fàbriques en una data determinada de vegades són executades i de vegades, malgrat les sancions i els processaments, no ho són. El cas és que l'enginyer director de Dinieperostroi reunirà en consell (soviet) els altres enginyers, els representants dels sindicats obrers i els membres del partit comunista. Deliberaran i triaran uns quants homes responsables de fer venir els materials i els treballadors que es creguin necessaris. Uns se n'aniran a exigir dels grans trusts industrials el lliurament immediat de la maquinària, del ciment, etc. Altres aniran pels pobles i, *manu militari*, hi faran extenses lleves d'homes i dones aptes per al treball. En caldran uns quants milers i els treuran d'on podran. De les isbes isolades, dels poblets somnolents, dels ravals de la ciutat. I dintre poc temps, en mig dels rigors de la hivernada, unes colles humanes empendran l'èxode vers Dinieperostroi. Una nova evolució de les masses es desenrotllarà en l'immens teatre de la Unió.

«Sobre la tomba de Lenin, en una mena de terradet, hi ha el Govern»

«Colles que hom veu en totes les estacions d'entroncament ferroviari»

La manifestació del 7 de novembre

L'últim acte, l'apoteosi anual del «teatre de masses» és la manifestació del dia 7 de novembre. Es quelcom que realment no em veig amb cor de descriure d'una manera justa. Es una desfilada, contínua, implacable, monstruosa. Són gent i gent i més gent que surten de tot arreu, ordenats, arrenglerats i es van concentrant escalonadament i, quan entren a la plaça Roja, tan una massa compacta, atapeïda com una onada de lava lenta i espessa que l'envaís.

Aquell dia és el Dijous Sant i el Nadal i el Capdany soviètic. El treball para absolutament. Per celebrar l'aniversari de la revolució que els ha dut al poder, els dirigents del comunisme fan una parada sense precedents, de totes llurs forces. Primer desfila l'exèrcit. Va en formacions compactes, en rengles de vint-i-cinc homes. De vegades—ho he comprovat amb el rellotge a la mà—desfilen a raó de mil per minut. Van ben equipats: abrics, guants, capells, armament, tot és de bona qualitat. El règim es refia de l'exèrcit; sap que és la seva base més segura. El tenen mimat, el paguen bé. A mesura que el progrés industrial del país ho permet, el van motoritzant. L'artilleria és arrossegada pels tractors flamants que acaben d'ésser fabricats a Leningrad i a Xarcov. Els canons antiaeris són portats pels camions Ford construïts a Nijni-Novgord. Un eixam de tanks corre entre els mils espetecs dels motors moguts pel petroli de Bakú.

Fa impressió aquest exèrcit. Pel que ja és i sobretot pel que esdevindrà. Es un fet que a Occident no podem oblidar: La dictadura comunista s'organitza militarment amb tots els avenços de la tècnica.

Darrera l'exèrcit regular, ve la policia. Entre ella, els batallons de la O. G. P. U. passen rígids com un sol home, units, compactes, amb una disciplina sols comparable a l'alemanya. Després vénen els batallons d'obrers armats. A la Unió la classe obrera està teòricament armada i en cada fàbrica hi serva un petit arsenal. Els obrers més entusiastes del règim poden enquadrar-se en una mena d'unitats de reserva anexes a l'exèrcit roig. El dia 7 de novembre es posen unes corretges sobre el vestit de treball i desfilen, en perfecte ordre militar, homes i dones barrejats, tots amb la baioneta calada.

I després comença la imposant desfilada del poble. Cada fàbrica, cada oficina, cada taller forma el seu grup. Tots s'han proveït d'emblemes i de rètols roigs. Els uns porten exemples del que fabriquen i altres cartells proclamant que ja han complert el cent per cent de la part del pla quinquenal que els pertoca. Altres passegen caricatures simbòliques de la ideologia dominant: burgesos panxuts, militars llampants, patriarques ortodoxos com bruixes. Traginen Rockfellers i Morgans i Poincarés amb sentències que semblen estigmes. Hi surten ninots grotescos simbolitzant els enemics interiors: kulak, el sabotejador, l'embriac...

Per sota el banderam dels cartells i emblemes, però el poble va passant calmosament, entre rialles i converses i alegria. Van passant, passant sempre, incessantment. I això dura hores i més hores. A les deu del matí passà el primer regiment, a les dotze, quarts d'una, els primers obrers, i a les cinc de la tarda l'entrada de la plaça Roja encara està obstruïda pels manifestants.

Sobre la tomba de Lenin, en una mena de terradet, hi ha el Govern. Són uns homes grisos, abillats modestament. En aquest teatre de masses, ells, tan pocs, són els únics espectadors. Confós entre ells, a segona fila, un home de mirada penetrant contempla impassible la desfilada. No és pas cap dels comissaris, és simplement el secretari del partit. Es el *régisseur* suprem: Stalin.

J. TERRASA

L'APERITIU

Azaña. — Algunes vegades un hom s'ha trobat fent allo que la gent en diu vulgarment fer el nas a la vora d'una d'aquestes persones oficialment inflades per la pompa del govern, ministres, presidents, generals i fins monarques, i aquesta gent acostumada a viatjar en vagons de prestidigitació i amb una cua de medalles, de barrets de copa, d'esquenes de cautxu i de gossos tenyits de purpurina, a mi generalment m'han fet l'efecte d'una mena de personatges de gran comèdia que tenen un somriure sobrenatural i adolorit pel pes de la pompa que duen en equilibri damunt del cap ple de responsabilitats.

Si alguna vegada, per un especialíssim atzar, m'he vist obligat a dir dues paraules a un personatge d'aquesta importància, he trobat sempre que la veu no estava gens d'acord amb la fotografia del personatge, la veu ha estat aquella pedra de toc despiadada que ha tirat per terra dintre de la meva consciència tots els bigotis de mil i una nits del personatge. En temps de la monarquia, i en una època que vaig viure a Madrid, vaig tenir ocasió de parlar amb dos o tres presidents de Consell, fins un dia vaig sopar i tot amb aquell famós don Eduardo Dato que varen assassinar. Ara bé, els ministres rutinaris i els presidents de Consell de la Corona, encara que sabia que compraven uns calçotets de seda d'un ridícul pujat, i que algun d'ells freqüentava una casa pública propietat d'una senyora que semblava una plata de crema, malgrat sentir-los i imaginar-me'ls protagonistes d'un film pornogràfic, o d'una primera comunió en família, aquests senyors presidents i senyors ministres de la Corona em cohibien i se m'imposaven com a homes d'una casta diferent dels altres. Em semblava que en el temps que eren criatures de bolquers tenien una dida emfàtica i carregada d'orgues, que els donava de mamar amb la intenció que fossin presidents del Consell. Aquesta sensació me la feia a mi, i em penso que a moltes altres persones, don Antoni Maura, per exemple, que el trobava passejant cada dia després de dinar pels jardins del Retiro. Era un home als meus ulls que, si no hagués pogut portar casaca de ministre, hauria mort damunt del vidre d'un celobert com els gats que es suiciden.

En canvi, aquests homes que tenien un físic i un barber màgics, moltes vegades en els seus discursos ocasionals em semblaven uns xerraires tous i vulgaríssims com el dimoni dels *Pastorets*.

Ara m'he trobat aquests dies amb un president del Consell del govern de la República, que tot Barcelona ha vist, i tots els que pensen com jo han sentit una gran simpatia per don Manuel Azaña. Es curiós l'efecte que fa Azaña convertit en cap de govern. Primer de tot fa l'efecte que aquella màgia de la indumentària i del cosmètic dels antics ministres ha desaparegut. Ja no hi ha tal màgia, un ja no pensa que és un home d'una casta diferent. Però el més notable és que Azaña, que s'ha trobat primer ministre com aquell que diu sense ni somiar-hi, un cop vestit i pentinat de president, ha pres el vernís una mica pàllid d'una noble i legítima autoritat. Des d'un punt de vista decoratiu, Azaña juga el seu personatge amb una rara delicadesa. Es un senyor que quan no diu res té alguna cosa lúgubre i embotornada que se li enganxa a les galtes, i els seus ulls sembla que es liquidin darrera les ulleres; és a dir, en el seu posat hi ha una mena de tristesa excepcional, però quan obre la boca i diu dues paraules, fa l'efecte contrari que a mi m'havien fet els grans personatges de l'altre règim; Azaña fa que la fotografia guanyi, es va alegrant d'una pompa graciosa, d'una mena d'autoritat intelligent, tota flexible de cordialitat.

A mi no em cega la passió republicana, perquè al senyor Azaña fa molts anys que el conec, però estic segur que mai cap president del Consell de ministres no havia parlat amb tanta elegància i amb tanta consciència com el senyor Azaña en el sopar que li oferírem uns quants escriptors.

En aquest món tan extensament poblat d'imbècils, és una cosa que aconsola veure com un home que fa dos anys es movia encara dintre una grisor desesperada i roent, i que la revolució l'ha situat en un lloc altíssim, en el moment del canvi sap posar-se al coll les penjarolles de la glòria d'una manera tan elegant i tan pulcra.

Molts celebraran l'audàcia, la intelligència i la voluntat d'aquest polític de cap a peus; a mi m'impressiona més que res aquella punta d'emoció que li lluenteja als ulls i aquell somriure autèntic que li ennobleix la dentadura malgirbada, quan el senyor Azaña parla del seu propi cor amb tota la retòrica i tot l'imprevist d'una figura de gran tragèdia.

Josep Maria de SAGARRA

URODONAL
neteja la sang intoxicada per l'àcid úric
L'URODONAL es un bon preparat d'acció eficaz i el recomano amb freqüencia.
DR. A. PI SUÑER
Catedràtic de Fisiologia de la Facultat de Medicina de Barcelona
GRÀFIC INDICADOR DELS LLOCS A ONT ES LOCALISA EL REUMA

OSTRES, PEIX, MARISC, CAVIAR, SALMÓ, PERCEBES, ETC.
NADAL - FESTES ✡ BON-TEMPS ✡ RESTAURANT - VENDA - SERVEI A DOMICILI
QUINTANA, 7. - Telèfon 16102

(c) Ministerio de Cultura 2006

L'ARTICLE DEL TEMPS

Divagacions de Nadal

Es de rigor cada any, per Nadal, adoptar un caient folk-lòric, parlar de pessebres i nadals; retreure l'antigor de la festa i acabar tractant de galls, neules i torrons. Perquè el Nadal, sobretot, és això: una solemnitat domèstica; és el dia de «cada ovella a son corral».

Una mica cofois, adoptem una escaient punta de ruralisme; ens plau guarnir un pessebre amb muntanyes nevades, prop del llum del menjador, d'estil «modernista», ple de rínxols boigs de bronze o d'estil «nou», com un enfilall de rodanxes de lluç de palangre. La cançó popular brolla sense esforç dels nostres llavis i amb no gaire esforç creuríem en bruixes; sopa de galets i carn d'olla rimen amb el pessebre i la nadala i precedeixen d'una guisa pairal i nostrada aquest «americano» naturalitzat a la nostra cuina folklòrica, el gall dindi. El pap de la bèstia va més tarcit que un poema de Rubén Darío, i, degudament obert, etziba els torrents de la seva eloqüència gastronòmica amb la pompa més galana i ultramarina. Només caldria, a l'indiot, portar botins per semblar un senyor de mitja edat, un xic panxut i molt preocupat de l'elegància, pecador empedreït i fatxenda. Però aviat torna la tradició amb els torrons i les neules i altres delicadeses peculiars de casa nostra. La festa s'acaba, com a la comèdia catalana, dintre el més plàcid ruralisme.

Això és un Nadal; pot haver-hi festes més riques; qui sap si més d'un barceloní ultrapassa la mesura del luxe protocollari que li han tramès els seus avantpassats: aquest senyor dinarà més bé; però no celebrarà un Nadal. No mereixerà bé de la Pàtria i estem temptats de dir que ni de la República. Almenys, si féssim un míting, bé ho diríem.

Una altra consideració que fem cada any per Nadal és la de l'escassa resistència als excessos del menjar que té el nostre poble: no direm que arribi a la proverbial sobrietat de «la española infantería», però no és res comparada amb la dels pobles de «pes fort» dins la història.

Si el lector és observador i s'entreté rodant pels carrers la diada del 25 de desembre, estarà amb mi.

* * *

I ara, passem una ràpida ullada pel Nadal fora de casa nostra; totes les nacions tenen les seves llegendes i el seu cerimonial; a tot arreu, al costat de la solemnitat religiosa, hi ha la gastronòmica o cosa semblant.

Tan solament hi ha un Nadal que ens ve de nou: el d'aquells pobles de l'altre hemisferi que el celebren en plena estació estival. Tot el sentit íntim de la festa s'ha de perdre; aquest ritme solemne que lliga la mitologia de la naixença d'un Redemptor amb el començ d'un any nou. I que tot plegat vingui voltat del fred que dóna la sensació de pobresa i que ens impulsa vers la contemplació de la llar.

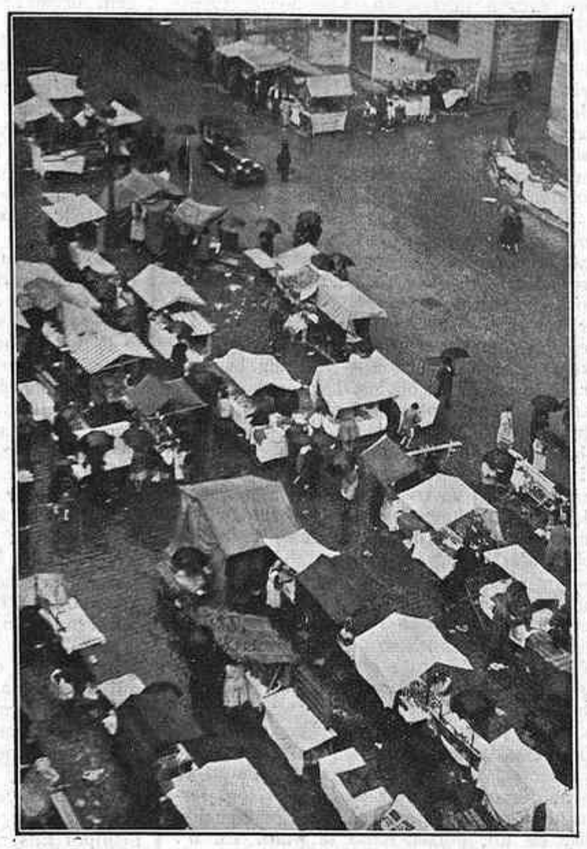

La prenadalenca fira de Santa Llúcia

Barreja de pessimismes i prometences! En canvi, en mig de l'estiu, la solemnitat perd el to íntim i recollit. Hom veu entrar l'any nou per les finestres obertes, i per les portes de bat a bat; un any que ve sense misteri, per tant, sense poesia ni prestigi. Quin símbol voleu que tingui un Nadal passat amb ventall i persianes acalades, com una festa major?

* * *

Recordem una fotografia curiosa publicada a MIRADOR ara fa dos anys, representant l'escena següent: el Naixement a Madagascar; tots eren negres: l'Infant, la Mare i un bon negre amb barba escassa i canuda i vara florida als dits; només el bou i la mula eren normals.

En efecte, per a les altres races, Déu ha d'ésser com una mena d'home del seu color: negre a l'Africa i groc a l'Asia. I aquesta veritat, tan evident que fins fa somriure que jo ara la retregui, és cert, però, que hem de fer un cert esforç per a admetre-la.

ROSSEND LLATES

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

Mirant a fora

L'amistat dels grans

Un dia, algú reportava a l'autor de La psychologie des foules, *Gustave Le Bon, el filòsof que moria la setmana passada als noranta un anys d'edat, que Mussolini, tantes vegades com parlava d'ell, el considerava el més gran filòsof modern.*

—Oh! — feia amb bonhomia Gustave Le Bon —, diu això perquè ell i jo estem provisionalment d'acord... Però si se m'acudís d'escriure una Psicologia de les dictadures, *no dubto gens que el Duce canviaria radicalment d'opinió...*

Grandesa i decadència

El delegat xinès a la Societat de les Nacions per a l'arranjament del conflicte xino-japonès, el doctor Sze, afirmava resignadament que no es lleva mai segur de conservar encara el seu títol, ja que les fluctuacions de la política xinesa són ràpides i imprevistes.

I, en efecte, en cosa de cinc dies, el representant del Govern de Nanquín estigué a punt de no representar res més que ell mateix a la S. de N.

Amb la dimissió de Xang Kai Xek, el desgraciat delegat ja no estava segur ni de la seva representació, i algú proposava irònicament que al doctor Sze no li quedava altre recurs que demanar una plaça d'intèrpret en la Comissió d'enquesta a la Manxúria per poder tornar al seu país!

Copyright

A Doorn ha estat rodat un film, el paper principal del qual ha anat a càrrec de l'ex-Kàiser.

L'emperador destronat s'ha interessat molt pel cinema i li ha agradat de fer-ne, perquè sempre li ha agradat exhibir-se.

Sembla que aquest film passarà primer que enlloc a les pantalles dels Estats Units.

Però també es diu que, per contracte, l'ex-Kaiser s'ha reservat un dret de censura i de «muntatge», amb prohibició de canviar res de la versió aprovada per ell.

En família

A Tòquio, Inukai acabava de constituir un ministeri conservador, i, tot seguit, trametia al seu gendre Yoshizawa, l'ambaixador a París, un radiograma anunciant-li la seva designació per a la cartera d'Afers estrangers. L'honorable ambaixador, que encara no fa un any que és a París, va pensar que els deures familiars tenen tanmateix un límit i va refusar el càrrec, d'una manera respectuosa, però categòrica.

Però Inukai, que és una mica tossut, després d'una segona invitació que quedà sense resposta, trameté a l'ambaixador l'ordre de tornar al Japó, ell i tota la seva família.

Yoshizawa, segur de perdre l'ambaixada, però volent conservar almenys la cartera, ha sortit de París aquesta setmana.

Abans, va declarar a un periodista:

— A França parleu sempre de les sogres. Veniu al Japó i veureu què és un sogre.

Sessions de nit

A la Cambra francesa, com en altres parlaments, la preocupació de demostrar als electors que hom és diputat per alguna cosa, fa que molts presentin proposicions i projectes per glorificar-se'n personalment. Així, sessions senceres són destinades a determinar el treball parlamentari, la qual cosa feia exclamar a Fernand Bouisson:

— A la Cambra, el temor del senyor elector és el començament de la follia!

Aquesta feinada és la causa de les nombroses sessions nocturnes, que comporten la supressió de les matinals. Aquesta darrera mida fou presa a petició del personal, que no té la facultat, com els diputats, de no assistir a les sessions.

Quan el debat sobre la Companyia Aeropostal, la Cambra estigué trenta tres hores en sessió, i la revisió de l'acta, que ocupà 215 pàgines del Journal officiel, *durà quaranta quatre hores. Un dels sis revisors s'hagué d'allitar i morí. Des d'aleshores, aquesta plaça està vacant i no s'ha trobat ningú que l'hagi volguda ocupar.*

La màquina d'escriure de qualitat

CASA ORBIS
F. FERRER AYMAR
Clarís, 5 : Telèfon 19763
BARCELONA

UNS TRETS DE L'HOME EN L'OBRA

Manuel Azaña

Els seus primers detractors de l'Ateneu l'anomenaren el «Coronel». Volien donar a entendre que la seva autoritat evident no era més que autoritarisme. Els seus amics sabíem que no era cert. Recollírem, amb tot, el sobrenom i li donàrem categoria afirmativa en les nostres bromes i facècies de camarades. Això fou allà pels primers temps de la meva secretaria de la «Docta Casa». Amb el «Coronel» es quedà amistosament per als seus íntims. Sens dubte perquè no se'ns acudís de dir-li capità general, suprimí d'un cop de ploma la dignitat tan bon punt en tingué ocasió en el seu ministeri de la Guerra.

Quan jo vaig conèixer Azaña, es tenia per fracassat. Deu anys abans de la nostra coneixença, uns altres amics de la joventut, l'opinió dels quals ell estimava força, li aconsellaren, en conèixer els seus primers esborranys, que no seguís escrivint, que emprengués un altre camí. Recatat i pudorós d'ençà que l'adversitat el marcà en la infantesa deixant-lo orfe, i en la joventut deixant-lo pobre, s'atrinxerà en una reserva humorística, on l'amargor es posava sense possible rancúnia, ans bé destillava en una mena de mel agraç, del millor gust. No escriví; es refugià necessàriament en la Direcció dels Registres i del Notariat, a la qual féu oposicions com un *empollón* qualsevol. I així es salvà de la tortura d'ésser escriptor per viure. Pogué viure, per escriure després, sense pressa, sense afeixugament, sense l'incentiu de la notorietat.

Ara que li ha arribat l'hora de tots els triomfs, em pertoca la satisfacció d'ésser potser l'únic partícep amb ell. Vaig ésser, fa setze anys, el seu primer lector conscient. La sorpresa de la meva descoberta li revelà la possibilitat d'un públic discret amb el qual poder comunicar-se dignament per l'emoció literària. El meu ingenu entusiasme d'aleshores el decidí, com anys enrera altres lectors menys sensibles l'havien obligat a replegar-se en si mateix, el decidí, dic, a escriure de ple.

Per aquella època jo patia d'una neurastènia lleu traduïda en mania deambulatòria. Fèiem unes grans passejades pels voltants de Madrid i la serra del Guadarrama. I vaig poder veure fins a quin punt, igual que Lorenzo el Estudiante, el personatge de *La Corona*, «el camp parlava i cantava en les seves orelles de vell caçador».

Un dia d'estiu vaig anar amb ell, per primera vegada, a Alcalá de Henares, el seu poble. M'ensenyà la plaça on, essent infant, se n'anava tot sol «a estar trist». M'ensenyà el Campo Laudable, el prestigi clàssic del qual, corroborat per impressions precises, concretes, directes, i no solament literàries, transcendeix en les millors pàgines d'*El jardín de los frailes*.

Una nit d'agost de 1917, abocats al balcó de casa seva, contemplàvem la calitja canicular que planava sobre Madrid, encesa per una flamarada revolucionària. Vaig sentir-li llavors una condemnació tan inequívoca de la crueltat de l'home per a l'home, que en el meu record només es pot aparellar amb dues ratlles d'una carta que m'escriví des del front de guerra francès uns mesos abans: Dues ratlles descrivint una desfilada tristíssima de colonials als sons èpicament desoladors d'una *Marsellesa* de la derrota. Aquelles dues ratlles acabaven amb un crit contra la guerra.

Alguns temps després, en els primers dies de la pau, estiguérem junts a París, que jo veia per primera vegada, pilotat per ell, que intentava endebades reconstituir la seva emoció del París prebèllic. Em féu veure, entre tantes coses senyalades, la dignitat del repertori clàssic de la Comèdia Francesa, al qual el públic espanyol és — només per naturalesa? — tan aliè.

Un dia, tornats de París, ficats ja romànticament en un negoci editorial del qual sortírem malparats, però content jo d'haver-lo embalat en la joiosa preocupació d'escriure, trobàrem de casualitat una xicota que havia conegut en els seus primers anys de Madrid. Havia fet més carrera que ell. Era duquessa morganàtica. Em contà, en unes quantes vegades i amb algunes anècdotes, la història d'aquell tipus clavat de Galdós. I vaig compendre l'ingenu amor de la criatura, mig salvatge espiritualment, que com la Diana de *La Corona*, davant l'home terrible antagonista seu, havia sentit tal vegada «el contagi de la seva tendresa».

Vetaquí el profund secret de Manuel Azaña. La raó suprema del seu èxit polític a Catalunya. Es un home tendre de cor. Gens sensibler ni amic de prodigar els seus afectes en vana ostentació; profundament, fortament, noblement afectiu. «¡Pero si no es un ogro!», fou la frase amb què encertà a formular la seva impressió una senyora d'una comissió de dames catòliques en una visita recent a la Presidència.

No és, doncs, un home impiadós, ni inexorable. Però li agrada l'equitat, l'ordre i el concert lògic de les coses. Sobretot, l'irrita extraordinàriament l'espectacle de la barroeria. Es un filòsof, que, com el Duc Aurelio de *La Corona*, sap com a suprema llei de la seva pròpia vida, que *la filosofía no serveix per descobrir la veritat, sinó per conduir-se en la vida.*

C. RIVAS CHERIF

TIVOLI
TRADERHORN
Metro Goldwyn Mayer
ES UN FILM
METRO GOLDWIN MAYER

NADAL! DELICATESSEN-STORE
M. ROIG SOLSONA S.L.
PELAYO 52, TELE. 13297
BARCELONA
PASTISSERIA
CONFITERIA
BOMBÓNS
QUEVIURES
I VINS FINS
REIS!
CAP D'ANY!
SERVEI A DOMICILI

CODORNÍU 1551 RAVENTÓS 1872

L'elaboració del vi, per tal que es faci naturalment escumós, augmenti la seva transparència i s'afini el seu bouquet, és treball d'anys i afanys. Aquest treball, pero, seria malversat si el raím que entra a les nostres grans premses ràpides i meravelloses no hagués estat seleccionat acuradament durant el temps de conreu de les vinyes i a l'hora de la verema.

Sense la selecció prèvia no pot ésser elaborat un bon vi escumós. Per això, tradicionalment, la Casa Codorniu té gran cura de seleccionar els ceps i a cada verema fa la tria pacient del raím, separant els grans dolents i els que no tenen el grau necessari de maduresa. El temps i la tècnica treballen després a les caves. Anys més tard la qualitat del vi paga tot l'esforç.

CODORNÍU
SANT SADURNÍ DE NOYA

(c) Ministerio de Cultura 2006

FRARETS I ALEGRETS

Conte inèdit de MANUEL BRUNET

L'art i la moral!...

A Claudi Ametlla

Havent dinat s'obriren de bat a bat les portes del convent i van començar a sortir frares, a poc a poc, com a glopets, de tres en tres i en direccions distintes cap a pendre el sol. S'escaigué que aquella tarda poguessin anar plegats Fra Gregori de Castelldefels, Fra Gil de Pla de Cabra i Fra Ramon de Sant Llorenç dels Piteus, tres caps de brot, tres amics a favor dels quals havia estat superat un prejudici vell contrari a les amistats particulars.

Feia un dia serè, innocentíssim. El ventet quaresmal emmotllava els hàbits tupits a les cames dels caputxins i venia a confirmar que sota aquells vestits palpitaven poderoses còrpores i que a l'espès teixit franciscà no li escauen barroquismes. Com que la terra del país era de color franciscà, amarada, hauríeu dit, del vi que produïa, ben aviat els grups de frares es perderen de vista, atrets per tots els camins.

Els tres amics se n'entraren per un camí de vinya que resseguia tota la faldada d'aquella serra encarada a mar. El recer era molt confortable. El vent que venia de la collada, molt ben dirigit, passava de biaix deixant el recer fora del rebeig, i si el miràveu, aclucant un xic els ulls, semblava que el vèieu fendir l'aire en diagonal deixant un punt de clau a la regió assolellada. El recer del camí de vinya tenia una estranya tebior d'humanitat, una tebior com si diguéssim de mànega de frare. Hi havia una mica d'ironia al cel, a la terra i a tot arreu, una vibració a l'aire, un tremolor de felicitat consentida. En el camí de vinya hauríeu dit que sentíeu i sorpreníeu els estiraments dels ceps, i en els camins de bosc, l'herba nova, temptadora, desvetllava estranys instints vegetals i semblava que els brins s'acostessin per esmolar-se mútuament el tall. En els girants de camí, a contrallum, els pins eren carregats de blaucel. Tot invitava al passeig peripatètic del dijous.

Fra Gregori anava al mig — una barba color de fullatge d'olivera entre dues barbes d'un negre absolut, l'únic negre del paisatge. Igual en els tres un vermell de clavell de pastor als pòmuls, una rialla infantil i unes dentadures blanques i poderoses, senyal de salut i civilització. I un caminar xiroi, a grans gambades, i amb un ritme de saltiró de ninot automàtic, fins que en arribar al camí de vinya reprengueren la passa litúrgica que no destorba la filosofia.

Acabada la pujada, en ésser al camí pla que separava el bosc de la vinya, la conversa es féu evocadora i àgil, decantant-se ràpidament cap al transcendental. Es parlava de tot per gust de no parlar de res, es saltava de tema en tema com de branca en branca, i en derivar la conversa cap a les «campanyes quaresmals», Fra Gregori de Castelldefels — Fels, li deien els seus en hores d'intimitat i esplai, i així s'anomenava ell mateix quan es cridava per dintre — prengué la paraula amb un somriure que delataria el mirall, si els caputxins tinguessin aquestes debilitats, i digué amb to digressiu:

—Encara que siguem a Quaresma, com que avui només és dijous, em sembla que em puc permetre de recordar una anècdota molt quaresmal, bon xic irreverent i d'una força grotesca realment extraordinària. Em deixo l'exordi i vaig de dret al gra. Vull, però, deixar abans ben establert que el fet, encara que grotesc, com he dit, porta la nostra atenció sobre quelcom de greu i ens invita a meditar l'estrany contrast que es dóna entre certes idees aparentment belles i els límits de la moral, el bon gust, el pudor i el sentiment cristià. Vull dir que es tracta de quelcom de greu dintre una aparença banal, i sense aquest aclariment poc m'atreviria a desviar la conversa a la disbauxa i els nostres esperits per viaranys relliscosos. Fou una visió pintoresca, i dic pintoresca en el sentit pejoratiu del mot, qualificació que bé sabeu com em desplau. Anàvem amb un altre company caputxí cap a Montserrat. Jo, llavors, era molt jove. Havíem predicat una missió en un poble de baix i ens proposàvem de pujar a peu al monestir de la Moreneta, on volíem passar la nit i dir missa l'endemà. Ens portàvem una mica de minestra que vàrem consumir a l'hora de dinar, en arribar a Santa Cecília. Havent dinat vàrem rondar una mica pel bosc. Molt ens sorprengué de trobar tanta gent en aquella clotada, i no trigàrem — vist que tothom ens saludava tan fraternalment — a adonar-nos que havia acampat en aquell indret una peregrinació que pujava cap al monestir. Trescant i rodant pel bosc, ben aviat trobàrem la presidència de la peregrinació: un grup de capellans i uns quants homes amb vesta presidits per un Sant Crist que havíem ja vist de lluny creixent sota la tofa dels pins. Pujant a Santa Cecília havíem trobat la devota comitiva i fet una estació del Via-Crucis amb els peregrins. Homes i dones anaven carretera amunt amb l'alegria i el delit del que té la consciència neta i amb un esperit esportiu molt d'acord amb l'esperit de l'atleta cristià. Una negreior de capellans i de portants del Sant Crist voltava la imatge de Jesús en creu. Els portants del Sant Crist estaven senzillament admirables. Llur alegria, sana, gairebé infantil i molt natural, era ben comprensible si sumeu els factors que intervenien en aquella hora en la seva ànima: la satisfacció de tenir la consciència neta — de la qual cosa ja us he parlat; el plaer de fer el meritori sacrifici de portar la imatge feixuga mentre els altres peregrins podien anar caminant tot collint romaní i farigola, i la convicció que se'ls permetia de fer una feina de la qual ni els sacerdots som dignes. Suposo que tindreu notícia de l'existència en moltes parròquies d'unes associacions generalment anomenades «Cos de Portants del Sant Crist». Sovint veureu a la secció religiosa dels diaris barcelonins el següent avís: «El Còs de Portants del Sant Crist de la parròquia de Tal es reunirà demà a les tantes del vespre a la rectoria.» Aquestes reunions són molt freqüents en temps quaresmal i prequaresmal. Allà s'assagen a portar el Crucifix, en la qual tasca els caputxins sembla que hàgim nascut ensenyats. Els vells del Cos aprofiten l'avinentesa de pujar generacions noves de portants i procurar que no es perdi la mena dels devots de tan útil com piadosa institució. Carretera amunt, quan no feien estació, els portants duien el Sant Crist ajegut, i no amb l'aire de qui duu un ferit en un baiard, sinó amb la dignitat de qui porta un triomfador, una senyera. Jo m'imaginava que al bon Jesús, que morí a la muntanya pelada del Calvari, li devia ésser particularment grat poder anar pujant i contemplant la magnífica serralada montserratina dolçament recolzat a l'arbre de la creu i conduït amb pietat de cirineus per aquella gent senzilla. Mai com aquell dia havia vist tan clar que la creu pot ésser llit i coixí dolcíssims. L'aspecte dels portants era un xic estrafolari. Abillats amb la vesta dels Dolors, amb el mocador de butxaca al coll, llengotejant al clatell, i el termos o una botella de xirimina refilada atravessats a l'espatlla com uns binocles de campanya, els benemèrits portants no havien suat mai tant ni per millor causa. Quan trobàrem la peregrinació acampada al clot de Santa Cecília vaig quedar esgarrifat, així tal com us dic, esgarrifat. Ja us he dit que el quadro pot ésser qualificat de pintoresc. Els individus del Cos de Portants, com a gent ben entrenada en les peripècies de l'excursionisme, estaven fent-se el dinar, que devia iniciar-se amb una gran arrossada. Imagineu l'espectacle: havien collocat el Sant Crist, dret, tan alt com era, sobre una pedrassa enorme. La creu s'enfonsava dos pams dintre un clotet, obert, feia molts anys, al cim del roc, potser pels rebesavis d'aquells peregrins. Es calculava que aquell Sant Crist havia presidit des d'aquell tron un centenar de dinars, o sigui que feia cent anys que, el dia de romeria, era enaltit en aquell roc. Com tantes altres que n'hi havia escampades pel bosc, aquella pedrassa, que deuria haver davallat dels cimals a rodolons, era un repeu monumental proporcionat a la imatge. La creu era falcada amb una garba de boixos i romanins que perfumaven els peus de Jesús. A dues passes del Sant Crist, els portants i els capellans coïen l'arrossada, o, millor dit, les arrossades i les costellades. I feia un efecte estrany veure els vapors de les cassoles i de les graelles muntant a glopades cap al rostre del Crucifix. Hauríeu dit que la fumarella del caliu de llenya de pi i les bafarades de les cassoles feien plorar els ulls de la imatge. El quadro era d'una composició grandiosa i diabòlica. Al fons, enlaire, la serra montserratina que, des de Santa Cecília, sembla bugida amb màquina i toscament estriada a cops de gúbies. Des d'aquell jardí de pins, vas de perfums silvestres, obert només de cara al cel, Montserrat apareix com la tuberia d'un orgue immens acanalat de blaus i de morats, capçat de carmí i de groc d'Indies. I aquella tarda, el vent sonava com un orgue. Sota el bosc la peregrinació restaurant les forces, el Crist presidint, i als seus peus el Cos de Portants i els clergues atiant les foguerades i remenant l'arròs. A mi em semblava veure el dimoni, ara arrupit bufant el caliu i ficant-hi foc, ara alçant-se per recollir amb les mans negres de sutja un cabdell del vapor de l'arròs i presentar-lo al bon Jesús dient: «Ací tens l'encens que et mereixes. Si ets Déu aparta de tu aquest ridícul i fes que el Cos de Portants decideixi coure l'arròs més avall o traslladar-te a tu més amunt.» Però el cas és que la superioritat de Crist sobre el dimoni consisteix a pendre bonament les coses. Així és que el Cos de Portants i els clergues que presidien la peregrinació menjaren l'arrossada dignament als peus del Sant Crist, mentre el diable es feia fúmer.

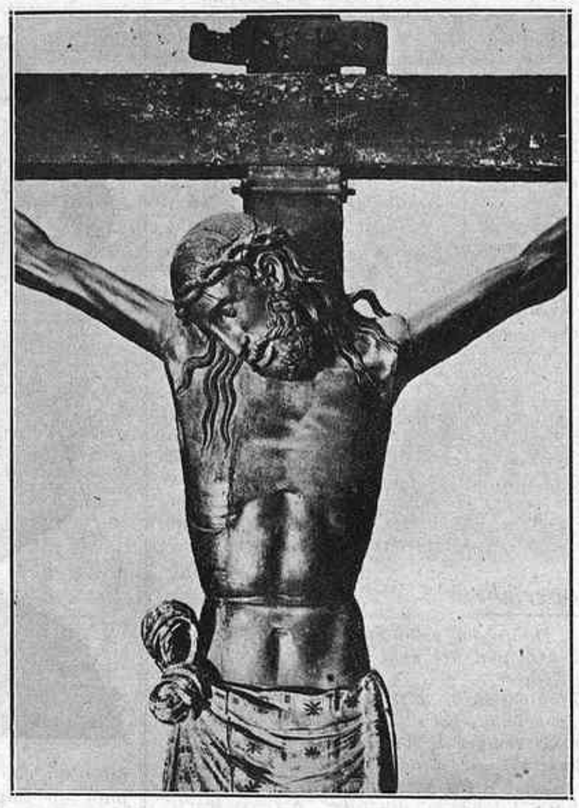

«...un imposant Crucifix ple d'història i de miracles.»
(Sant Crist del segle XIV, a l'Hospital de Vic)

Abans de finir el Pare Fels la seva explicació, el Pare Ramon sentí diverses vegades el pessigolleig del riure muntar-li gola enfora. Més simplista, el Pare Gil explotà amb tota la innocència de què era capaç, bon punt el Pare Fels hagué finit la seva història. De seguida la riallada fou general. I en les convulsions del riure, les barbes dels caputxins, perduda aquella majestat que podríem dir-ne apostòlica, es movien a sotragades, a rampells, com si vestissin la mandíbula d'un cap de mort, com una barba postissa, i amb un ritme d'escombra o d'esteranyinador. Aquell riure en aquella hora i en aquell indret semblava una expansió de la naturalesa, l'anunci d'un meteor desconegut.

El Pare Fels, que no volia treure vanitat d'aquest èxit personal, probablement sincer, ni havia pretès que els seus companys es dissipessin fent-se un tip de riure sense el degut amaniment de les reserves necessàries a un menjar tan aspre, seguí dient amb gravetat sincera:

—Us asseguro que mai no oblidaré ni l'espectacle ni la contradicció que deixà en el meu esperit. Per una banda deplorava haver de veure el bon Jesús en aquella situació grotesca en què el Cos de Portants l'havia collocat innocentment. Per altra banda la força de la caricatura se m'enduia i no em podia estar d'examinar sense indiferència el cúmul de circumstàncies morals i materials que havien contribuït a conjuminar aquella composició diabòlica. Seria la pitjor de les grolleries de què podríem ésser capaços entossudir-se a xipollejar en aquest bassiol orb de claror de cel i rabejar-se a imaginar l'episodi de Santa Cecília sense la lupa del sentit crític més fi, iluminada i transverberada — dissimuleu el mal gust d'aquesta imatge — amb la llum de la fe. La història nua del fet seria una llepolia emmetzinada i perversa. Cal, doncs, destriar-ne els elements en el laboratori del nostre esperit, prevenint-nos contra les emanacions asfixiants i encomanant-nos a Déu i a la Verge Maria. Ben mirat, cal que m'estengui en consideracions sobre els elements d'aquesta història? No és l'imponderable l'element en ella principal? Certament, sense el factor inconsciència no restaria de la innocentada que us he explicat res més que un sacrilegi innoble. Els personatges s'ignoren en absolut i d'això en pervé llur situació equívoca. Però, voleu dirme per què un equívoc i un cas d'inconsciència pogueren desvetllar en mi, com ens ha succeït ara a tots tres, una riallada absurda? Es bestial o és intellectual aquesta riallada? En veritat us dic — podria repetir jo ara calcant la manera familiar de l'Evangeli, tantes vegades estrafeta pels oradors de levita poc sincers —, en veritat us dic que no hi entenc res. Perquè si bé ho mireu, sembla realment un xic estrany i tèrbol que el meu enteniment deixés sobtar-se més per la suggestió d'una caricatura, produïda per una reunió fortuita de circumstàncies, que per la tremenda realitat de la presència de la imatge de Jesús en creu. Digueu-me per què jo, que em deixaria matar — i d'això n'estic cert — per evitar una ofensa a Jesús, vaig riure com un idiota en trobar-me davant d'aquell contrast més simple que singular. Potser hauria plorat si hi hagués en mi la flama de la santedat, però, almenys, puc assegurar-vos — potser ni em caldria fer-ho — que no hi havia en mi mala fe. Probablement el fet no té cap consistència en si mateix i guanya en perversitat en ésser referit. Hi ha una obscenitat intellectual a deturar-se a assaborir aquesta anècdota? El que menys pot dir-se, i això sí que és ben cert, és que tota conversa sobre el tema és poc edificant, banal i... pedant. Però he reflexionat un xic, a estones perdudes, sobre el cas, i com més hi penso més confusió es fa en el meu esperit. L'episodi de Santa Cecília sembla que pot ésser comparat a un conte obscè. Molt bé. Però imagineu ara que sostenim un debat acadèmic i digueu-me si us atreviríeu a negar, a negar-me — i dit sigui això *inter nos* i *arguendi gratia* — que un conte obscè pot ésser una obra d'art? No vull citar literatura sobre aquesta qüestió de la qual el millor és no parlar-ne, segons consell de l'Apòstol. Però, rumiant al voltant del problema, sembla que podria admetre's que la immoralitat artística en un tema obscè — en el nostre cas antireligiós — és més aviat subjectiva i potser deu cercar-se en la repugnància que produeix a la gent virtuosa o afinada. L'argument, però, és molt poc fort, perquè cal tenir en compte que pot haver-hi persona literàriament refinada i que, no obstant, estigui mancada d'aquella virtut o d'aquell sentit que alguns pretenem considerar com una delicadesa. La gent com nosaltres, fa excepció?

—A mi em sembla — interrompé el P. Ramon, professor de Lògica — que dintre el vostre discurs podríem trobar la prova. Jo diria: tot el que corromp és contrari a la salut i per conseqüent a la bellesa; essent així que l'obscenitat i la irreligiositat corrompen; *ergo*, l'obscenitat i la irreligiositat són contràries a la salut, són, doncs, immorals i enemigues de la bellesa.

—No em digueu les coses d'aquesta manera, que bé sabeu que la forma sillogística m'ofèn i m'exaspera els nervis — va respondre el P. Fels —. Durant la meva joventut acadèmica, de poc tinc un disgust per haver fet befa d'aquests abusos. Us pregaria que en els debats filosòfics moderéssiu sempre el prurit — vull dir la coïssor — de les raons òbvies. Demés, vós, Pare Ramon, deixeu intacte el meu tema, el del connubi entre l'art i la moral. Vós dieu: l'obscenitat i la irreligiositat són contràries a la salut, són immorals. Cap dubte sobre això, però les vostres raons són massa senzilles, i — perdoneu — gairebé brutals. Insisteixo: el tema obscè pot tenir categoria d'obra d'art?

—Amplieu el meu argument, la meva conclusió — va respondre el P. Ramon — i proclamem: així és que l'obscenitat o la irreligiositat, són contràries a la serenitat de què deu abundar tota obra d'art; per conseqüent l'obscenitat intellectual és pertorbadora, o sigui antiartística.

—Em permetreu que faci observar—digué el P. Fels — que jo ja havia fet totes aquestes reserves. Però, esteu segur que d'aquesta prova, diguem d'aquest partit pres, pot fer-se'n una regla general? Temo l'evidència; pobre de mi, potser temo la llum. En fi: jo declaro que no hi entenc res.

Tot pensant: «aquest home comença a guillar-se», consideració piadosa que evadia, apartada com una temptació, una vaga sospita de modernisme, el professor de Lògica, Fra Ramon de Sant Llorenç dels Piteus, cregué arribat el seu torn. Per tal de no deixar el P. Fels completament sol amb tanta responsabilitat, afegiria una mica de llenya al foc, derivant la conversa cap al pintoresc del tema, cantó menys perillós, potser, que el de la filosofia. Fra Ramon alçà el cap, una testa d'home barbut que moltes imatges del Sagrat Cor haurien envejat i que hauria fet molta impressió si no fos que anava muntada sobre un coll de senyoreta que entrava i sortia de l'hàbit quan menys us ho pensàveu, com un coll d'oca o de pollet. Quan Fra Gil estirava el coll, la barba prenia una posició horitzontal, impertinent, i se li veia aquell desig de solcar l'aire i de fer de guiatge a la persona. Es podia dir d'aquest rabí jove, d'aquest illustre fill de Sant Llorenç dels Piteus, que s'adonava que portava la seva barba. En els moments de la dificultat, del dubte filosòfic, teològic o moral se l'allisava per la banda de sota i se l'estarrufava fins a fer-se'n un tapaboques. Fra Ramon obrí cerimoniosament la boca, un aparador de vori, per on, durant un segon, onejà una llengua flamigerada que després d'aquesta salutació digué:

—Realment, Fels, la vostra relació és àcida com un codony verd, però el fet que ara jo us contaré, també rigorosament històric, us deixarà el paladar amussat, aspror de llimona. Em valgui l'exordi que a vós, Fels, us ha obert camí i anem de dret al gra. Hi ha a la nostra terra una població que anys enrera devia ésser el principal llenyer d'ànimes del diable. Si cada blasfèmia engendrés, com en els retaules, un llangardaix o un gripau, el cloquer altíssim de la ciutat de la qual us parlo seria cobert d'una verda bellugadissa de rèptils, o potser per deu mil sostres de galàpats, d'aquells tan tous — deia Fra Ramon prement l'índex contra el polze. Aquella època era tan pervertida que semblava que tothom s'hagués de condemnar en aquella ciutat estúpida que escopia contra el seu campanar famós, contra les seves tradicions i contra el cel. No obstant, el diable va esguerrar gran part de la collita perquè un dels personatges que intervingué en el trist episodi que ara us vaig a contar, un gran artista, ha mort, no fa molt, en olor de santedat. El fet succeí entre gent de lletres. Era l'època del satanisme literari que, afortunadament, entre nosaltres, no ha deixat cap mostra digna de consideració. El grup d'homes de lletres als quals em refereixo organitzava cada dijous una sortida a fora. I era costum alternar-se rigorosament en la tasca de fer l'arrossada. Un dia, en començar a tastar l'arròs, un d'ells, dirigint-se al company cuiner, va dir-li: «Quina carn més vella hi has tirat!» Un altre, de poc més es trenca un queixal en intentar menjar-se un tall insignificant, com una cuixa de colomí. Al cap de poc tothom protestava contra aquella carn de pedra, fins que un dels companys descobrí entre l'arròs un tall que semblava un caparret d'ocell. Un cop escurat del gruix d'arròs que el cobria, eixiren els ulls llagrimosos, el nas i la barba d'un petit Sant Crist. El cuiner va confessar llavors, entre grans riallades, que els havia volgut donar una sorpresa: aquell dia era Dijous Sant i per celebrar la diada havia tingut una idea: havia anat, la tarda del dia abans, a la parròquia de Sant Pere i, aprofitant el tràfec que porta la construcció del monument, havia pogut arreplegar uns quants Sants Cristos dels altars. I, senzillament, havia fet un arròs amb Sants Cristos.

Abans que el cronista hagués acabat la seva narració, com que n'havia deixat endevinar el final, els altres dos frares ja s'estabornien de riure. Fra Gil, que sotria d'una hèrnia rebeca, contenia el xarbot de la rialla recoquillant-se i protegint-se la trencadura. Fra Gregori de Castelldefels, que anava a la vorada del camí, l'únic lloc que no era rosegat per les roderes dels carros, caminet preeminent voltat d'herba i com fet exprés pel dissertant, va perdre l'equilibri i caigué aparatosament daltabaix del marge, cames enlaire. Cuitaren els seus companys a portar-li ajut, i en veure que no s'havia fet mal i que la tombarella no passava d'ésser la cosa més graciosa del món, quan ja tenien Fra Gregori alçat, la delicadesa de Fra Ramon i de Fra Gil, obrant d'instint i sense demanar consentiment, els induí a compartir fraternalment la petita humiliació en què havia derivat l'incident per a Fra Gregori. I treient pretext de les dificultats del terreny i fent com qui té por d'aixafar els ceps, quan de la rialla de Fra Gregori pogué confegir-se'n l'assentiment necessari, Fra Gil i Fra Ramon es lliuraren a la facècia del si caic o no caic i, al cap d'un moment, els tres frares, tres caps de brot, rodolaven fets un cabdell entre les rases de la vinya. Fra Gregori fou el primer que es pogué desfer de la troca: els seus companys encara feren quatre capbussons rebolcant-se com dos cadells.

—Aquest quadro em fa pensar en la lluita de Jacob amb l'Angel — va dir irònicament Fra Gregori en contemplar l'espectacle que donaven els seus companys.

Els dos homes, que tan generosament s'havien ofert en sacrifici grotesc a la metafísica del filòsof, s'adonaren de seguida de la mitja reticència continguda en aquesta frase. I es varen haver acabat les tombarelles, i tot aixecant-se, Fra Gil, que era l'únic dels tres que no posava de filòsof professional, va intentar donar una interpretació adequada a aquella escena, insinuant que no ignoraven que havien fet més el ridícul ells que ell. Fra Gregori va esquivar l'obsequi i va recordar oportunament i amb discreta brevetat que un dia, Sant Francesc, aprofitant una nevada, va trobar ocasió d'humiliar-se davant dels seus rebolcant-se sobre la neu com una criatura, com aquell qui fa broma. I amb una mirada fraternal, va indicar que potser seria convenient de no extremar la delicadesa d'aquella humiliació que amb ell havien volgut compartir.

Es clar que tot això fou més aviat fet que dit. Un cop els tres frares hagueren grimpat fins a dalt del marge es varen espolsar l'hàbit, però val a dir que no s'hi coneixia res perquè l'hàbit dels caputxins de Sant Ferriol era del mateix color de la terra del país, degut potser a què feia molts anys que s'havien installat en aquell comarc.

En rependre el camí, Fra Gregori es va concedir novament la paraula.

—No diré — féu l'illustre filòsof — que aquest petit incident sigui un avís del cel, una manera de posar punt a la nostra conversa de fa un moment: no obstant res no s'oposa a admetre que Déu, o els nostres àngels de la guarda, es puguin lliurar a la facècia d'intervenir oportunament a la conversa. En posar el peu sobre l'herba he relliscat, però de tal manera que no sé si m'empenyien des de dalt o si m'estiraven de baix estant. El fet és que aquest camí que s'esmuny tan suaument l'he vist revinclar com una esquena d'ase i m'he trobat entre els ceps en actitud ben poc litúrgica. Potser serà bo que posem fi a la nostra conversa. Deixeu-me, però, que faci observar que la vostra història, Ramon, és del mateix caràcter que la meva. Reconec que tothom que la sàpiga sentirà la temptació estimulant de contar-la. Només deploro que es tracti d'una història i per conseqüent que hi hagi homes que la portin a la consciència. M'he fixat, no obstant, en un detall, que un dels protagonistes hagi mort en olor de santedat, detall — i això potser és més que un detall — que dóna fe de la misericòrdia divina. Però, així com la vostra història és completament diabòlica, la meva és amarada de pietat divina i té un punt d'ironia que sembla inspirat, i això la salva i li dóna un perfum d'art que no té la que vós acabeu d'explicar.

La conversa semblava tendir a esmorteir-se, quan Fra Gil de Pla de Cabra, el frare més eixerit del convent de Sant Ferriol, home modest i xiroi, petit i rabassut, i d'un franciscanisme que a ulls de profans hauria semblat més aviat liró que líric, va fer constar que ell també podia afegir una tercera història a les dues històries de Sants Cristos.

—No temeu — va dir en observar que l'anunci d'una altra història produïa cert pànic —. La meva història servirà per tirar una mica de terra sobre les vostres. Es tracta potser d'un conte, digne d'un recull folklòric, característica que no és pas visible en les vostres anècdotes. Seré breu. Una vegada hi havia un noi de casa bona, una mica curt de gambals, potser una mica endarrerit, al qual la seva família començava a atrevir-se a presentar en societat. Un dia, abans d'una reunió, a la qual podia suposar-se que hi hauria senyores, fou degudament amonestat a fi d'evitar que s'atrevís a pendre la paraula. Es tractava d'una reunió d'aristocràcia de poble, i tenia per únic objecte fer temps i no anar-se'n al llit a posta de sol. La reunió es va acabar explicant contes extraordinaris, com ara la nostra, i succeí allò que passa amb les cireres, que en vols una i en segueix un penjoll. El xicot de qui us parlo va creure arribat el seu moment. El conte només té una frase: «Una vegada — va dir — anaven tres Sants Cristos per una carretera...» I el conte es va acabar aquí, i per això no se'n sap més, perquè el va interrompre una riallada general i el vailet no va saber rependre el fil de la seva història.

(Acaba a la pàgina 11.)

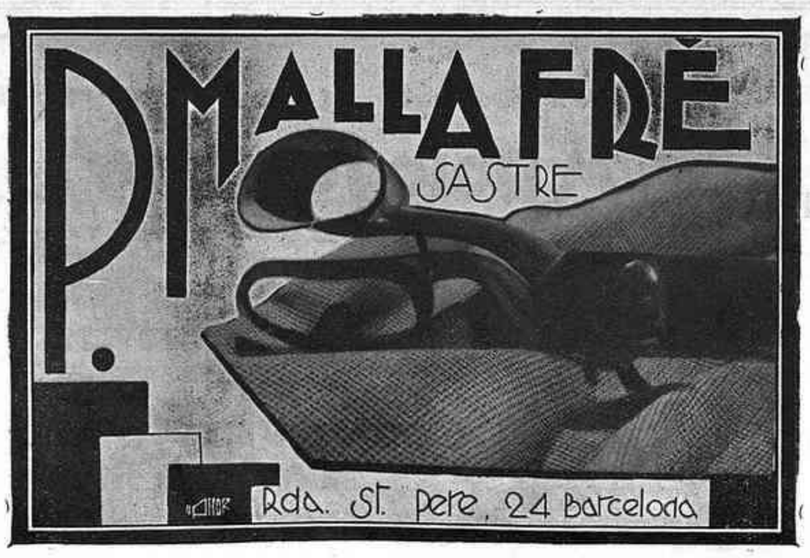

GUTEMBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les
Arts Gràfiques
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

Més sobre biografia

Notàvem, en un article recent, que la curiositat de l'home per l'home era d'una manera definitiva una conquesta del segle XIX.è Naturalment que podrien assenyalar-se precedències remotes; però, de fet, és amb el Romanticisme que l'espectacle humà pren el seu màxim interès. El que ens interessava concretar era el perquè de la persistència d'aquesta devoció una vegada que les afeccions romàntiques han fet crisi. Efectivament, Antonio Marichalar fa notar que l'obsessió biogràfica de la novella va de Constant a Proust, de Stendhal a Joyce. Els novellistes fan, més que novella, biografia (vida d'Emma Bovary, vida de Julien Sorel), i més que biografia, autobiografia. Perfectament. Cal ara que cerquem l'explicació d'aquest fenomen de persistència que hem plantejat abans i que ha preocupat els especialistes. El mateix Marichalar, en un article sobre el biògraf anglès Lytton Strachey, presentava aquest tema amb algunes solucions aclaridores. Per a Alan Valentine la biografia és avui triomfant per la mateixa estretor de les nostres vides actuals, àvides de trobar una liberació i un refugi en d'altres existències més interessants. «En la nostra època materialista, diu aquest autor, la major part dels homes postulem fets concrets i garantitzats, en comptes d'expressions imaginatives.» Un crític nordamericà, Trueblood, es limita a assenyalar el fet que paral·lelament a la biografia apareix una gran afició a la psicologia, als problemes de la personalitat, a la tipologia, endocrinologia, psicoanàlisi, etc., etc. I, al mateix temps, cert tipus de teatre—Lenormand, Pirandello—que realitza vastes exploracions en l'esperit humà, és també objecte d'una gran atenció, que gairebé no es preocupa del contingut estètic d'aquestes obres.

Aquesta amor per les coses concretes, i aquesta devoció a l'home com a tema especulatiu, fa que siguin poc corrents els assaigs sobre la humanitat considerada d'una manera abstracta. I en canvi l'home concret, àdhuc psicològic, interessa extraordinàriament. Així Marañón ha pogut fer l'autòpsia del cavaller Casanova o d'Enric IV de Castella; Keyserling assaja la creació de «figures simbòliques» damunt de personatges ben concrets, etc.

Valle-Inclán deia una vegada que hi havia tres posicions davant l'home que l'escriptor creava: d'inferioritat, com Homer; d'igualtat, com Shakespeare; o de superioritat, com Quevedo, com Valle-Inclán mateix. Aquesta divisió ha estat feta considerant les obres de pura creació. Podria referir-se també a la biografia. Hi ha homes que s'agenollen davant la figura que descriuen per a cantar set vegades l'elogi de la seva immensitat. Aquesta actitud, però, pot fer poc precisa la línia del caràcter del personatge. Romain Rolland ens dóna, davant de Beethoven, aquesta impressió. Si la inferioritat no és massa vistent encara, és per la força mental del creador de *Jean-Christophe*. Aquesta obsessió de grandesa és produïda, a més a més, perquè al llarg del seu llibre Romain Rolland deixa la seva paraula a Beethoven. Tota l'obra és esmaltada de fragments musicals, amb els quals el biògraf s'esmuny perquè l'exemple és més colpidor que totes les exaltacions imaginatives de l'escriptor.

Lytton Strachey, per Eyre de Lanux

El mateix fa Daniel Halévy en la seva admirable vida de Nietzsche. Les pròpies obres, i sobretot les de caràcter íntim—lletres, diaris, etc.—són un ajut preciós per al biògraf. Però caldria que el biògraf les utilitzés i les transformés en matèria pròpia, en comptes de copiar-ne els paràgrafs essencials, si no vol donar la impressió que defuig el compromís de la interpretació pròpia. Hi ha demés el perill, seguint l'obra massa al peu de la lletra, d'oblidar aquells *petits fets significatius* de Taine, que Ludwig posa com a dades de primer ordre per al biògraf. Concretament, el cas de Beethoven fa escriure a l'autor de *Juliol 1914*: «Enlloc de la vida de Beethoven és tan clar el dramàtic del seu destí com en aquella escena al curs de la qual, per trobar-se d'esquena al públic, no sent els aplaudiments que provoca l'estrena de la *Novena Simfonia* fins que una cantatriu el posa de cara al públic.» Heus ací un petit —i emocionant—fet significatiu, que els biògrafs tradicionals considerarien com de segon o tercer ordre.

GUILLEM DIAZ PLAJA

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11
Telèf. 11655

VARIETATS

Azaña, escriptor

Es digna d'ésser subratllada aquesta festa de paternitat que els escriptors de Catalunya han ofert a Manuel Azaña, president del Consell de Ministres, i una de les revelacions més categòriques del règim republicà.

Remarcable per la mobilització de les lletres entorn de la política; per la vigència i valoració de l'intellectual en la vida pública. Esser intellectual, treballar per la cultura i el millorament del país, guanyar per a la pàtria un prestigi davant de l'estranger no tenia per als governants monàrquics cap sentit. Darrerament hom remarcava el fet que a Bèlgica, en unes festes recents, seien a la taula dels reis els noms més prestigiosos de la ciència, de l'art i de la literatura belgues. Als banquets oficials de la monarquia no hi havia més que aristòcrates, polítics i militars. Aquest fenomen implicava el menyspreu de les classes governants pels intellectuals, fenomen que s'accentua d'una manera ferotge durant la dictadura que servia així — no ho neguem — una obscura fúria del baix poble contra l'aristocràcia intellectual. Aquesta actitud ha estat a la llarga el cop de gràcia per al règim que la mantenia.

També és remarcable l'actitud dels escriptors catalans homenatjant un governant espanyol. Aquest governant és un dels que seieren a la nostra taula al famós banquet dels intellectuals castellans; i afanyem-nos a dir que és també l'home que ha ratificat més categòricament les seves paraules càlides d'aleshores. Desgraciadament, l'aire de conspiració oberta, que movia molts dels comensals d'aquell dia, féu una exaltació de les paraules que potser no ha estat completada pels fets de tothom. Per aquesta segura ratificació de la paraula donada, ahir en la conspiració, en el poder avui, Manuel Azaña s'ha fet creditor a l'homenatge de tots els intellectuals de Catalunya.

Salons

Potser un mal — un mal menor — de la nostra literatura pervingui de la manca de salons literaris. Quan la darrera envestida dels antiruralistes, algú cridà l'atenció dels avalotadors: feien bé de blasmar el ruralisme pairalista, carrincló, sense novetat essencial, sense renovació visible des de feia molts de cents d'anys. Estaven segurs els avalotadors que existia a casa nostra alguna cosa més que ruralisme? No seria, Barcelona mateix una ciutat rural, o qui diu rural diu antisocial? Aquest és el problema. Sabem que cal fugir del camp com a matèria literària única. Però sabem també, això s'ha dit moltes vegades, que no hi ha prou tracte social, prou ambient de conversa, i ironia, i convivència i gràcia de dir en el país nostre. De qui és la culpa? De tots i de ningú. Una cosa porta l'altra; a l'obstinació a escriure un teatre pintoresc, devem, per exemple, el fet que els nostres actors no sàpiguen portar amb una certa desimboltura el frac o el smoking. A la manca de valoració de detalls d'ordre primari, devem l'espectacle frapant de veure, per exemple, entrar un conegut escriptor al saló del nostre primer círcol de conferències, amb el capell clavat fins les orelles i amb la cadira damunt del cap, en un deliciós assaig de força utilitària.

Ens caldria segurament tenir depassada l'etapa dels «salons» per la terrible possibilitat de cursileria que els volta. Però potser ens estimaríem més això que no haver-la coneguda gairebé en absolut, com actualment ens succeeix a tots.

La lluita clandestina, la irreverència, l'atac per l'espatlla, el rebentisme, són fenòmens que solament poden donar-se en un ambient literari on la gràcia de la convivència és feta de comprensió i de valoracions lleials.

Tota la mesquinesa de les lluites literàries de casa nostra pervé de la manca de sociabilitat que informa la nostra societat més responsable.

«Agora»

Amb aquest títol ha estat llençada a Barcelona una publicació d'avantguarda escrita en castellà. Es feta per gent desconeguda que porta una simpàtica empenta de renovació. Totes les publicacions d'aquest tipus, hauran d'ésser ben rebudes per nosaltres. *Agora* té amplituds de plaça pública. Ens estimaríem, però, més que l'actual xivarri contradictori, algunes concrecions respecte de temes excessivament relliscosos. Uns que fan referència a posició política, on s'hi nota un afalac esnob per alguns *ismes* que tot just nascuts han caigut en el descrèdit. L'altra pel que fa referència a Catalunya, davant l'esperit de la qual adopten els joves redactors d'*Agora* una actitud una mica confusionista. La revista és irregular; però conté una llavor ben aprofitable i unes quantes collaboracions — assenyalem un magnífic poema de Rafael Duyos — de primera qualitat.

Gustave Le Bon

Gustave Le Bon ha mort. Havia nascut a Nogent-le-Rotrou (Eure-et-Loire) a l'any 1841. Ha viscut doncs 91 anys i la seva vida ha estat tan llarga com laboriosa. Deixa una llarga llista de llibres sobre matèries molt diverses. Un talent d'exposició brillant, un estil clar i persuassiu han valgut a molts d'aquests llibres una gran difusió.

Gustava Le Bon, després d'unes quantes

G. Le Bon en el llit de mort (pastell de Levy Dhurmer)

publicacions sense transcendència, comença a cridar l'atenció amb una sèrie de volums sobre les civilitzacions d'Orient.

Som a l'any 90. La idea d'evolució és sobirana. L'època està dominada per la prodigiosa síntesi de tot el saber que, sota el signe d'aquesta teoria, Herbert Spencer ha portat a cap. Els llibres de Le Bon apliquen als problemes històrics i antropològics els mètodes de les ciències naturals i les més altes generalitzacions aconseguides en el curs de les seves investigacions les consigna en el seu petit llibre *Les lois psychologiques de l'évolution des peuples*.

Immediatament després publica un dels seus llibres més importants, si no en dimensions, en originalitat, *La psychologie des foules*.

La psicologia com a disciplina científica independent de tota tutela filosòfica, que els anglesos acabaven d'instituir, provoca a França com arreu una vasta literatura i les monografies sobre les diverses branques de la psicologia es multipliquen ràpidament. Gustave Le Bon té l'encert d'inaugurar en el seu llibre una branca fins aleshores descuidada, la psicologia de les multituds, psicologia amb les seves lleis peculiars i mètodes d'investigació propis.

La reunió, sota una mateixa commoció sentimental, d'una multiplicitat d'individus, crea una ànima collectiva que anulla quasi per complet l'ànima particular de cada un dels components, així és que, més que a una reunió d'individus, assistim a la composició d'una ànima collectiva que crea una realitat psíquica heterogènia, i per tant, cal una investigació especial a l'auscultació d'aquesta ànima nova.

Els problemes psicològics seran la preocupació dominant del nostre autor i aplicarà els seus principis analítics als diversos problemes de la psicologia de les creences, del socialisme, de les revolucions, de la guerra europea, etc. Detallar aquí equivaldria quasi a donar una llista completa dels llibres de Le Bon, llista massa extensa perquè l'establim en aquest curt article.

Sobretot el preocupen els problemes de la psicologia sentimental, o més ben dit, la participació dels sentiments en la vida general de l'esperit. Així en el seu llibre *Les opinions et les croyances*, estableix l'existència al marge de tota lògica raonable, d'una lògica afectiva que regna en el món obscur dels sentiments. Impermeable a tota crítica racional, aquesta lògica explica la gènesi de les opinions i les creences, que més que un registre de fets, són la justificació de certes actituds morals.

Impossible passar en silenci el seu llibre *L'évolution de la matière*, que provocà en el gros públic una enorme emoció i que sembla—l'autor mateix se'n plany amb insistència—que no commogué gaire la ciència universitària, a la qual Le Bon mai no ha pertangut. El llibre ací no pot interessar-nos sinó per les seves atrevides generalitzacions que obren amples perspectives.

Hi ha una evolució de la matèria, diu Le Bon. Aquesta no és estable, com creuen el vulgar i la ciència oficial fins a la data; evoluciona; les diferents etapes cronològiques d'aquest procés són aquells estats específics que el químic té per substàncies simples. Simples per ell, que no fa sinó un anàlisi incomplet, un anàlisi que es detura a l'àtom, com si l'àtom fos la darrera unitat material. L'àtom, a la vegada, es descompon en ions i electrons que no són sinó unitats elèctriques. La matèria, afirma Le Bon en un to oratori, no existeix doncs, no és sinó una forma que revesteix l'energia, una enorme condensació energètica de naturalesa elèctrica.

Tot això, que, com sap el lector advertit, s'apuntala en resultats positius, serveix a Le Bon per a llençar teories que recorden els somnis dels alquimistes medievals, perquè Le Bon anuncia per un avenir immediat la transmutació dels metalls. Un altre aspecte suggestiu dels seus punts de vista és l'explicació que dóna de l'essència del ràdium, que segons ell significa l'etapa senil en la vida de la matèria. Arribada que és aquesta a la vellesa, comença la seva disgregació, disgregació que posen de manifest les radiacions de les substàncies radioactives.

Naturalment que no és de la nostra incumbència valorar aquestes suggestions des del punt de vista del laboratori, cosa que escau als especialistes. A nosaltres no ens pot sinó interessar la filiació filosòfica d'aquests punts de vista i senyalar, per exemple, com un antecedent històric, Leibnitz, que es feia de la matèria una idea de naturalesa dinàmica.

Considerant l'activitat de Le Bon — que encara que aplicada a moltes branques del saber s'inspira sempre en un mateix esperit bàsic—globalment i examinant-la des d'un punt de vista objectiu, que ací equival a un punt de vista històric, podríem dir que Gustave Le Bon ha sobreviscut a la seva època.

Ell ha estat efectivament un home que ha romàs fidel sempre a la mateixa orientació ideològica, posició de moda quan ara fa cinquanta anys començà a publicar, però que avui resulta caduca i arcaica.

Comença a escriure en l'època aquella que Renan havia inaugurat oficiosament en el seu llibre *L'avenir de la science*, llibre dogmàtic i ple de folles esperances redemptores. Es l'època en què Zola enllesteix la seva labor de novellista experimental, com ell mateix es qualifica, l'època en què la gent intelligent es veu obligada, per estar *à la page*, a llegir els galimatias de Hæckel i de Buchner.

Com han canviat les coses en cinquanta anys! No ha estat endebades que els mateixos savis—a la capdavantera dels quals Henri Poincaré, Ernst Mach, Pierre Duhem i tants altres—han fet ells mateixos la crítica de la ciència; no ha estat endebades que un Bergson, tot just començat aquest segle, demoleix d'una manera definitiva la vella psicologia anglesa de l'associació, i no per res estem assistint a una rehabilitació de la metafísica que tracta de posar cada cosa al lloc etern que li pertoca.

J. PALAU

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 17218

ACABA DE APAREIXER UN NOU VOLUM DE LA
HISTORIA DEL ARTE LABOR
OBRA CIM DE LA BIBLIOGRAFIA ESPANYOLA
L'ESTUDI MÉS BELL I DOCUMENTAT SOBRE EL
ARTE DEL ISLAM
Una visió esplèndida de l'art islàmic mundial, pels professors *H. Glück* i *E. Díez*, junt amb un admirable estudi literari gràfic de don *Manuel Gómez Moreno*, Catedràtic de la Universitat de Madrid, qui ha assolit reflexar el prestigi excels de l'art islàmic occidental, i particularment dels seus grans focus de Còrdova, Granada i el Magreb.
Volum de 28 per 20 cm. amb 248 pàgines de text, catàleg descriptiu i crític i índexs alfabètics, i 719 làmines a pàgina sencera, 56 de les quals en rotogravat i en color.
Preu del tom subscrivint-se a l'obra completa: Pessetes 75
Preu del tom solt al comptat: Pessetes 80
Concedim excepcionals facilitats de pagament per a la subscripció a l'obra completa.
Sol·liciti el magnífic prospecte il·lustrat i detalls sobre les facilitats de pagament que concedim per a l'obra completa, en totes les bones llibreries i en la
EDITORIAL LABOR, S. A.
BARCELONA: Provença, 84-88
MADRID: Ayala, 49, duplicat
Cupó per al prospecte gratis
Serveixi's trametre'm el prospecte explicatiu il·lustrat del volum ARTE DEL ISLAM i condicions de subscripció de la HISTORIA DEL ARTE LABOR
Nom .....
Domicili .....
Població .....

Dignifiqueu el vostre present oferint un bon llibre
A la
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3
hi trobareu tota mena de LLIBRES RELLIGATS I EDICIONS DE LUXE

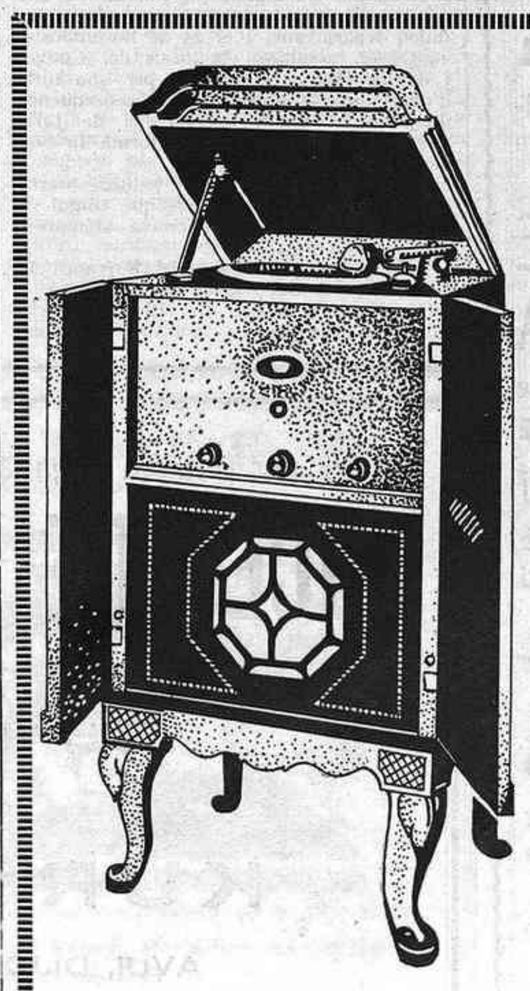
Cercant una màxima economia ha estat ideat el
Radio-Phono
CLIMO
que reuneix els avantatges dels més potents i més elegants però no costa més que
900 pessetes
No deixeu d'admirar-lo en els nostres aparadors
CONSTRUCCIÓ CATALANA
Ramon Climent Nolla
Consell de Cent, 266
Telèfon 23058
Aparells complets, amb alta veu, desde 195 pessetes

(c) Ministerio de Cultura 2006

La Restauració borbònica

S'acaba l'any 1874. Després del vergonyós regnat d'Isabel II, de l'efímer d'Amadeu, d'una república honrada en un país mal preparat per a la democràcia, el general Martínez Campos surt de Madrid la nit del 28 de desembre i l'endemà, a Sagunto, proclama Alfons XII rei d'Espanya. Les històries fins ara oficials, i les oficioses, diuen que el jove monarca fou rebut amb un gran entusiasme. «Ara sí que anirem bé», devia dir-se molta gent. No cal estranyar-se'n. Tothom devia estar tan fatigat, que qualsevol cosa hauria semblat bona. Per refermar el fàcil optimisme d'un poble cansat de tripijocs, Martínez Campos acaba la guerra civil i, enviat a Cuba, posa fi a una insurrecció que feia un any que durava.

De totes maneres, no tot havien d'ésser flors i violes. Encara que fracassin moltes conspiracions republicanes, el fet de llur existència vol dir alguna cosa, i que en poc més d'un any, el rei Alfons XII fos objecte de dos atemptats, no és tampoc un detall insignificant.

Encara no han passat dos anys que Martínez Campos ha pacificat Cuba, que el general Polavieja l'ha de tornar a pacificar.

Passen els anys, no gaires, passen els ministeris, i l'any 1883 ja es tornen a alçar partides republicanes; i l'any 1884, també.

A Catalunya, perquè al Congrés es llegeix un *modus vivendi* amb Anglaterra i al Senat unes bases de Codi civil, la gent no està contenta. A Saragossa es descobreix una sublevació militar. Unes illes d'Oceania, les Carolines, susciten una tivantor de relacions amb Alemanya. Per acabar-ho d'adobar, s'intercalen uns terratrèmols a Andalusia i una epidèmia de cólera.

Alfons XIII i el cardenal Segura

Alfons XII només té vint-i-vuit anys quan mor, afeixugat per una herència ben poc propícia a l'eugenèsia.

La seva vídua, Maria Cristina, exerceix la regència i gairebé immediatament esclata un intent revolucionari a Cartagena. Neix Alfons XIII, el Darrer (1886), i no acaba l'any sense una altra sublevació militar.

L'Exposició de Barcelona, aquella de la qual tant hem sentit parlar als nostres pares, té lloc en un interval de relativa calma. L'any següent ja s'alça una partida republicana, els moros fan de les seves pels voltants de Melilla, els canaques de les Carolines s'insurreccionen, a Jerez de la Frontera hi ha una sublevació.

Es precisen, d'altra banda, moviments autonomistes. El 25 de març de 1890, l'Assemblea de la Unió Catalanista aprova les Bases de Manresa. Més tard, Maura veu com no li prosperen les seves proposicions autonomistes respecte Cuba, Puerto Rico i Filipines, i a Cuba s'alcen, poc temps després, partides separatistes, mentre que a Filipines encara esperen uns mesos per sublevar-se. La insurrecció de Cuba pren unes proporcions que ningú no havia sospitat. Un decret del 4 de febrer de 1897 concedint una àmplia autonomia a Cuba, no fa cap efecte: arribava massa tard.

Aquell mateix any, el principal artífex de la Restauració, Cánovas del Castillo, era assassinat per un anarquista italià, Angiolillo, al balneari de Santa Agueda.

Moret concedeix (25 de novembre de 1898) a Cuba una autonomia més àmplia, però la pacificació de l'illa no ve. A la Península els esperits estan exaltats contra els Estats Units: poques vegades s'ha donat un cas més gran d'encegament. Embriac de bravates, desconeixent-ho tot de tot, el poble espanyol s'assabenta un dia que les possessions espanyoles ultramarines, Cuba, Puerto Rico i Filipines, se li han escapat de les mans. El Tractat de París (10 de desembre de 1898) està signat. La depressió fou tan gran com ho havia estat l'engrescament. S'alcen veus — les de la dita generació del 98 —, però troben poc ressò en la gran massa popular, l'única que, en últim terme, decideix.

A Catalunya, mentrestant, aquell caràcter literari que tenia la nostra Renaixença, pren, cada dia més, formes polítiques. Com sempre, hi ha uns regionalistes moderats que tenen fe en el general Polavieja, i Duran i Bas és ministre. Raons econòmiques allarguen encara la distància entre Madrid i Barcelona.

Van complicant-se les qüestions: a les Bascongades despunta un moviment foral, sorgeixen conflictes socials, la qüestió religiosa inicia el seu desvetllament. Però no cal amoïnar-s'hi, perquè l'Argentina ha suprimit del seu himne nacional uns quants versos poc afables per a Espanya.

Entrem al segle XX amb aquells problemes en efervescència. I el 17 de maig de 1902, declarat major d'edat, Alfons XIII, presta jurament. El presta espontàniament, segons la mentalitat monàrquica, perquè no hi ha ningú que, essent més que ell, l'hi pugui pendre. Diu:

«*Juro por Dios sobre los Santos Evangelios guardar la Constitución y las Leyes. Si así lo hiciera, Dios me lo premie, y si no, me lo demande.*»

El rei només tenia disset anys, però ja prometia. Romanones, monàrquic que ha defensat el rei contra l'acta d'acusació de les actuals Corts, explica que va llegir el cas 8 de l'article 54 de la Constitució i va afegir: «*Como ustedes acaban de escuchar, la Constitución me confiere la concesión de honores, títulos y grandezas; por eso les advierto que el uso de este derecho me lo reservo por completo.*» La matèria no és greu, però ja indica una gran predisposició per governar de la manera que hem pogut veure; el mateix Romanones declara que hi va veure una lliçó de dret constitucional.

Es van succeint els ministeris, per sortir de la monotonia del temps de Maria Cristina, en què Cánovas i Sagasta turnaven en el poder; hi ha partits que s'escindeixen; en surten de nous. I també es succeeixen els desordres públics, les algarades polítiques, els conflictes socials.

El catalanisme pren increment. Ve Lerroux a Barcelona, a combatre el que en diuen separatisme, i el 25 de novembre de 1905, són assaltats els locals del *Cu-cut!* i de *La Veu de Catalunya* per una turba d'oficials de la guarnició. La conseqüència d'aquest fet fou l'ominosa llei de Jurisdiccions, contra la qual es formà la Solidaritat Catalana.

Espanya començava una política marroquí, i cal dir-ne política perquè tingui algun nom. El rei colleccionava atemptats, i els barcelonins, bombes.

Ve el 1909, el desastre del Barranco del Lobo, la Setmana tràgica de Barcelona, la repressió subsegüent. La Llei d'Associacions, de Canalejas, no pot tirar endavant. Es promulgada la llei establint el servei obligatori a l'exèrcit i, més tard, són concedides les Mancomunitats.

La guerra europea es descabdella amb una neutralitat per part d'Espanya ordenada per reial decret, però els espies alemanys i els proveïdors de submarins fan el que volen i el rei juga un doble joc, exercici en el qual excel·lí sempre.

Assemblea de Parlamentaris, fracassada. La reforma constitucional, presentada en manifest al Govern, no és ni escoltada.

L'exèrcit es constitueix en juntes de defensa, i aquestes també fan el seu manifest.

La qüestió social pren a Barcelona el caràcter violent que ha de tenir durant anys i, en lloc de remeiar-ho amb una legislació adequada i amb mesures de govern, es crea un sistema de contraatemptats patrocinats des de dalt.

Amb una sorpresa semblant a la que en 1898 produí el daltabaix colonial, és rebuda la notícia del desastre d'Annual (23 de juliol de 1921). El general Picasso és encarregat d'obrir un expedient de responsabilitats, que hi ha polítics que volen fer extensives a alguns ministres. A aquestes responsabilitats pels fets del Marroc, vénen a afegir-se les derivades de la política social seguida a Catalunya.

La guerra del Marroc és tan impopular ja com ho fou en 1909. El descontent es general i a Catalunya més que enlloc, on es tradueix en increment del catalanisme. Delegats bascos i gallecs s'alien amb els catalans.

Llavors, surt, empès de sota mà pel rei, el Sabre salvador: el general Primo de Rivera, que havia de salvar el país fent-lo governar per militars.

L'època de la dictadura és prou recent perquè tots la recordem amb la vergonya del cas, quan hi pensem. Aquesta combinació del rei que pretengué explícitament passar a la Història com a Alfons XIII l'Africà, no fou més que un remei temporal: la monarquia estava corcada i la dictadura no matava els corcs; només en tapava els forats. En realitat, més que contribuir a la duració del règim, en precipità la caiguda.

Així, al cap de cinquanta set anys de la Restauració, el règim que Cánovas havia volgut estabilitzar, s'enrunava.

El balanç d'aquest curtíssim període de la història d'Espanya no pot donar més resultats negatius. No s'hi resol, ans bé s'hi empitjoren tots, cap dels problemes latents o que es presenten de nou. El segle XIX s'acaba amb la liquidació de les possessions espanyoles; no es crea cap política militar, però l'exèrcit és un organisme ineficaç i pertorbador; els problemes socials s'agreugen i compliquen cada vegada més; l'ordre públic és un mite; la qüestió religiosa és intangible perquè és indestriable de la qüestió clerical; el Marroc, que podia haver estat un camp d'acció profitosa per a Espanya, es converteix en una sagnia constant d'homes i de diners; l'administració de la Justícia coneix ingerències estranyes; la instrucció pública no està ni de molt a l'alçada dels temps; una política econòmica insensata fa que el comerç i la indústria es desenrotllin *malgrat* l'Estat; la manca de cap solució intel·ligent a les aspiracions de Caalunya, sistemàticament desateses o deliberadament vexades, fa cada dia de més mala solució un problema que serà el corcó dels governants.

L'esperit públic es relaxa cada vegada més. Tothom té la sensació que el joc dels polítics es desenrotlla en un món a part, sense cap lligam amb el país. Es un apoliticisme vague, moltes vegades inexpressat; la seva expressió és la creença popular que «tots els polítics són iguals». Hi ha dues Espanyes: d'un cantó, el rei amb els seus ministres que es succeeixen a una velocitat vertiginosa que fa impossible tota obra ministerial; de l'altre cantó, un poble sofert, que tot sovint trenca, amb explosions esporàdiques, el seu silenci i el seu abstencionisme.

La dictadura, aprofundint encara més la separació entre els governats i els governants, contribueix a augmentar la relaxació de l'esperit públic. Però aquesta relaxació no arribarà a l'atuïment definitiu. Les obres públiques, l'atenció a la sumptuositat, a l'exterior, no aconsegueixen dissimular la podridura interior. La manca de crítica, la censura de premsa, la delació convertida en instrument de govern, faran que el poble surti de la seva atonia. No serà una explosió violenta, però poc hauria costat que ho fos. Ara fa un any, la lluita contra el règim semblava que anava a desenrotllar-se en forma cruent. Es sublevaren Galán i García Hernández a Jaca i els membres del Govern provisional, ja constituït, havien de fugir o ingressaven a la presó. No podia escapar al més superficial observador cap a quin cantó es decantaven les simpaties generals.

Tothom tenia la sensació que no era uns determinats governants, un determinat cap d'Estat, sinó tot un règim, tota una època, que calia liquidar.

Vuit mesos de República

Fa vuit mesos que va implantar-se la República a Espanya. Vuit mesos de treball febrós en el Govern per a encarrilar les forces remogudes per la revolució d'abril dins les normes de la democràcia.

Durant aquests vuit mesos no s'ha fet tota la feina que necessitava Espanya. L'aparell administratiu de l'Estat és el mateix i no s'han corregit tots els defectes que hom hauria desitjat. Això ha servit a aquells esperits simplistes que esperaven del mer canvi de règim una medicina universal i instantània per a demostrar una mena de desencís, el «no es esto» de què Ortega y Gasset parlava. El Govern, amb molt bon criteri, s'ha estimat més que l'obra de renovació la fessin els representants del poble i no pas ells amb una dictadura revolucionària que hom els havia reclamat. Tot el seu anhel ha estat la implantació d'una democràcia i en aquest sentit la seva obra ha estat formidable. La veritable revolució a Espanya és la que ha fet el Govern de la República. Instaurar una dictadura sota un pretext qualsevol, hauria estat continuar la trista història de tants anys de monarquia. I tots els elogis els mereix el Govern per haver portat a cap aquesta obra, menys brillant, però més sòlida, que requereix a més a més de l'ajut de les forces populars, una dot no gaire corrent fins ara en els governants d'Espanya: la intel·ligència.

Durant aquests vuit mesos s'han presentat tota mena de dificultats i han sorgit totes les resistències possibles per a la consolidació d'una República democràtica. I gairebé en una forma escalonada. Primer la resistència, el sabotatge monàrquic fet a base de la fugida de capitals; després la resistència religiosa i l'actuació del sindicalisme; actuació aquesta darrera paradoxal, ja que ha estat feta per uns elements que es vanten d'ésser sempre partidaris de les llibertats màximes.

Es curiós que les extremes dretes han coincidit amb les extremes esquerres en una finalitat comuna. Els primers, amb tota consciència; els altres, amb una inconsciència que és filla de l'embalament revolucionari, tan culpable com l'extrema reacció. Es digne de remarcar que en aquests vuit mesos han estat plantejades més de quatre centes vagues, i amb una màxima gravetat les vagues generals de Barcelona, Sevilla i Saragossa.

No obstant la violència de tots aquests obstacles, el Govern, sense mides d'excepció — la llei de Defensa de la República és posterior a aquests esdeveniments, i després no ha estat gairebé aplicada —, ha procurat normalitzar les situacions tèrboles, i ha fet que dins el nou ordre de coses, les diferents forces del país s'anessin ubicant per a contribuir al seu normal desenvolupament.

Aquest ha estat el treball — negatiu — de les forces enemigues del nou règim. Resumim ara la tasca realitzada. En aquests vuit mesos s'han fet unes eleccions sinceres, i el Parlament elegit ha donat una Constitució al país. Aquesta Constitució ha estat molt criticada per les forces adverses a la República. Però moltes de les innovacions veritablement partidistes han estat defensades amb poca convicció, i àdhuc algunes ja aprovades s'han suprimit amb l'acceptació tàcita dels que les demanaren perquè han pogut adonar-se que no responien a la situació veritable d'Espanya. Ara l'únic retret que se li pot fer és que conté alguns preceptes que no són autènticament constitucionals; són els únics que potser temps a venir seran suprimits per tal d'ésser objecte de lleis especials; però aquests preceptes no toquen l'essència de la Constitució.

I, acabats aquests vuit mesos, com a punt final de l'obra empresa, s'ha elegit President de la República a don Niceto Alcalá-Zamora. A l'acte de promesa, digué:

«*Prometo solemnemente por mi honor ante las Cortes Constituyentes, como órgano de la soberanía nacional, servir fielmente a la República, guardar y hacer cumplir la Constitución, observar las leyes y consagrar mi actividad de jefe del Estado al servicio de la Justicia y de España entera.*»

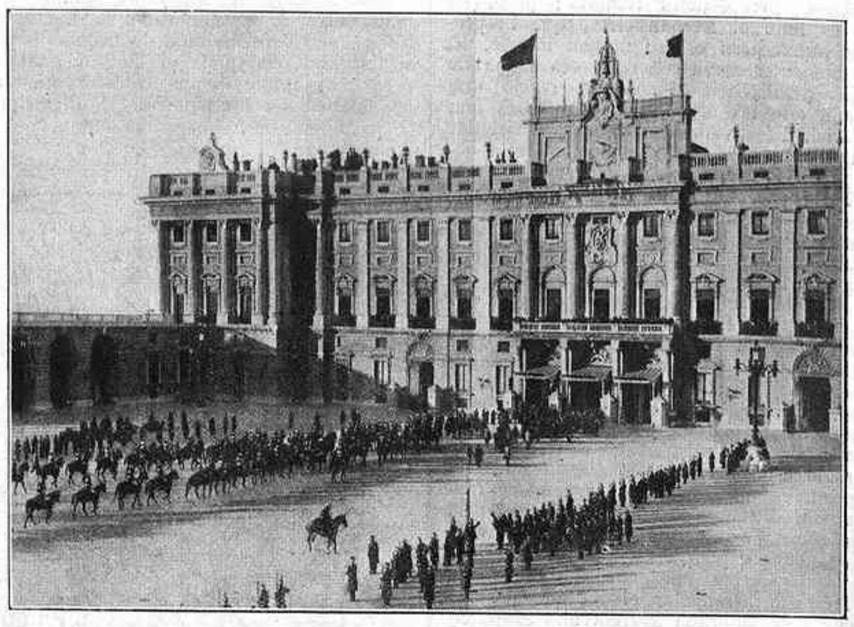

L'arribada de la comitiva presidencial al Palau d'Orient (11 *desembre* 1931)

El President de la Cambra li contestà: «*En nombre de las Cortes Constituyentes que os eligieron y ahora os invisten, os digo: Si así lo hiciereis, la Nación os lo premie, y si no, os lo demande.*»

D'aquesta fórmula a l'emprada per Alfons XIII en jurar la Constitució hi ha un abisme. El que hi ha entra les dues concepcions polítiques de la Monarquia d'ahir i de la República d'avui.

* * *

Acabat aquest període constitucional, la democràcia espanyola ha de fer que el país comenci una vida nova. Tasca difícil: no pesen poc els anys de règim faraònic que feren perdre el gust del civisme i de la llibertat. El material humà d'Espanya necessita una educació política i cívica que només és possible en un règim democràtic, i un règim democràtic només és possible amb una educació política i cívica.

Però no podem sinó ésser optimistes, desitjant, com en la salutació nadalenca, pau als homes de bona voluntat que estructuren l'Espanya de demà.

Quant al que ens interessa més profundament, la qüestió de Catalunya, que ha neguitejat durant anys, està en vies de solució. De moment, el pas del senyor Marcel·lí Domingo pel ministeri d'Instrucció pública ha posat la llavor de l'obra més eficaç per a les aspiracions catalanes. Gràcies al senyor Azaña sobretot, l'ensenyament en català trobava expressió en el text constitucional, i gràcies en part principal al senyor Alcalá-Zamora, la Constitució deixa el pas lliure a l'Estatut de Catalunya. En pocs mesos de República s'ha aconseguit el que sota la monarquia no hauria estat mai dut a la realitat.

* * *

A la nostra mà està també organitzar-nos a Catalunya en una democràcia perfecta, per tal d'assegurar l'evolució del nostre poble cap a un millorament social, sense sotragades que posin en perill unes llibertats que tant ens han costat d'obtenir.

LIDO CINE

El saló del qual hom parla

DIA DE NADAL

Després del bon dinar, cal veure un film xiroi com:

EL DESFILE DE LA RISA

Es de

LUPINO LANE

Dissabte, 26, i Diumenge, 27

Tots dos dies hi haurà sessions a les 11 matí i 3.30 tarda, de

Cinema per a infants

amenitzades per

TORESKY

Les troballes del cinema son per al Lido Cine

Per fí, per primera vegada a Barcelona es rependrà

LUCES DE LA CIUDAD

de

CHARLOT

al

KURSAAL

AVUI, DIJOUS, DIA 24

JANET GAYNOR

protagonista de

Papá piernas largas

us felicita les Pasgües i us espera en

(Producció FOX sonora) CAPITOL CINEMA

(c) Ministerio de Cultura 2006

De dins estant

*Fa cosa d'un any, el senyor Nicolau d'Olwer, invitat per nosaltres, assistia a una projecció matinal d'*Alleluia, *i a la poca estona de sortir-ne, la policia l'anava a buscar a casa seva. L'exili. La República i una cartera. Estàvem molt contents del lloc d'honor que ocupava el nostre amic; només ens dolia haver-lo perdut com a col·laborador. Avui, tot just deslligat del càrrec, Nicolau reprèn, amb gran goig nostre, la seva col·laboració en aquestes pàgines.*

L. Nicolau d'Olwer

Divendres, dia 11 de desembre. Festa apoteòsica de la República. Votada la Constitució, elegit el President, aquest ha fet la promesa ritual, i, en mig de les aclamacions del poble, és dut al Palau d'on fa vuit mesos sortia, d'amagat, l'últim rei d'Espanya. Tothom veia en aquesta cerimònia la consagració definitiva del nou règim. Tronaven els canons, desfilaven les tropes. El Govern es vestia de frac i els diplomàtics d'uniformes plens de brodadures. Les xarangues repetien, insistents, l'Himne de Riego («*Si Torrijos murió fusilado...*») el dia que s'esqueien cent anys justos de l'afusellament de Torrijos. Dia 12 de desembre...

Tanmateix, aquella sensació que tenia el poble, i que la Borsa s'apressava a cotitzar, algú no la compartia. Jo crec que tots els membres del Govern devien — com a mi em passava — sentir en aquells moments, no una impressió nova, sinó una de renovada i, per tant, afeblida. Es que per nosaltres, el consolidament de la República datava ja de cinc mesos enrera. Fou el dia 14 de juliol. Llavors, amb l'obertura de les Constituents, el període revolucionari era acabat. Des del primer moment ens havíem titulat *Govern* i de fet ho érem, perquè governàvem, i amb plens poders. Ben mirat, però, érem un Comitè revolucionari, que devia els seus poders a l'audàcia i a la fortuna: *Audaces Fortuña iuvat*. Obertes les Corts, hi havia ja en funcions l'òrgan de la sobirania popular, el Govern passava a segon terme, i si una crisi es produïa, podria ésser resolta — com l'experiència ho demostrà el 14 d'octubre — sense greus dificultats i sense cap perill per la República.

Impressió de consolidament del règim, doncs, i impressió d'alliberament personal fou per a nosaltres l'obertura del Parlament. Canviàrem el nom de «Govern provisional» pel de «Govern», i la pèrdua d'aquell objectiu, que semblava donar-nos permanència, ens treia responsabilitat. Per tres mesos fórem Govern *provisional*... però insubstituïble. Teníem, doncs, la sensació que tot l'edifici republicà recolzava damunt les nostres espatlles. Què hauria estat de la República, si una divisió interna hagués esqueixat el Govern? I què hauria estat d'ella, si per un cop de mà reeixit, dels reaccionaris o dels extremistes, dispersats o destruïts haguéssim desaparegut com a Govern? Situació angoixosa, aquesta d'una responsabilitat tan greu!

Per això la tasca del Govern va anar encarrilada a escurçar el període provisional. Quan planejàvem la revolució, havíem cregut indispensable una provisorietat de sis mesos: vam reeixir a limitar-la a tres, vencent el rècord de totes les revolucions.

La història jutjarà, anys a venir, l'actuació del nostre Comitè revolucionari que arribà a convertir-se en Govern de la República i que durant vuit mesos — els més difícils — l'ha regida. La crítica hi trobarà, és la seva tasca, encerts i desencerts. Dels nostres encerts, però, el més gran, és d'haver accelerat l'estabilització del règim i d'haver tingut tanta pressa a descarregar-nos dels plens poders que en les hores del canvi de règim havíem hagut d'assumir. El dia 14 de juliol, passant dels plens poders al Parlament, acabàvem de destruir l'obra de la monarquia, que de la Constitució havia passat a la dictadura.

Tota la resta, àdhuc l'apoteosi del dia 11 de desembre, ha estat la conseqüència lògica i prevista de l'obertura de les Constituents. Fou molt de dur el President al palau d'Orient: fou molt més, però, de dur els elegits del poble al palau de les Corts.

* * *

Reflexions d'historiador més que de polític? Qui sap. Eren aquestes, però, les que jo em feia tot veient la desfilada multicolor, sonora, de les tropes sota el balcó presidencial.

L. NICOLAU D'OLWER

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passeig de Gràcia, 56. Telèfon 16286
BARCELONA

ART-FILM
PRESENTARÁ AVIAT AL CAPITOL

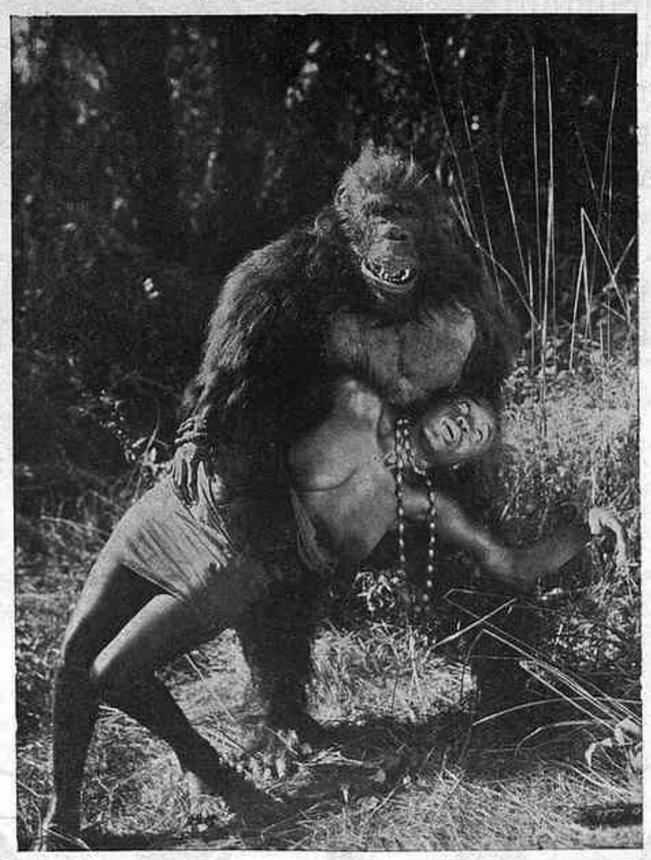

INGAGI
Lo més intrigant de la temporada. - La pel·lícula més atrevida que s'ha filmat
ARAGÓ, 210 - BARCELONA - TEL. 76810

OPINIONS DE PARLAMENTARIS

Davant l'Estatut

Una vegada aprovada la Constitució, tot l'interès dels catalans es concentra en l'Estatut. Hem cregut d'interès, en aquests moments de vacances parlamentàries, sollicitar unes paraules dels representants més qualificats de les minories catalanes que componen la nostra representació parlamentària. Vetací el que ens han manifestat els senyors Lluís Companys, Pere Rahola i Martí Esteve.

Lluís Companys

A les nostres preguntes, el cap de la minoria d'Esquerra Republicana de Catalunya, ha respost:

—L'Estatut serà aprovat, perquè la Constitució ha estat elaborada tenint-lo present. Si es diu que les regions capacitades poden fer-se càrrec de serveis i poden fruir d'atribucions, en lògica conseqüència cal atorgar a Catalunya les concessions aquestes. Cap altra regió d'Espanya no ha demostrat unes condicions superiors per al propi govern. Aquí, doncs, no hi cap ni la més lleu ombra de dubte.

No pot parlar-se d'oposició per part de les minories. Si algú s'aixeca al Parlament per a parlar contra el nostre Estatut, serà per compte propi. L'oposició serà exercida per individualitats isolades, homes insensibles a les modalitats de la República. Serà entre la minoria de l'Agrupació al Servei de la República on més fàcilment es trobin aquestes individualitats.

Seran tres els punts que trobaran més resistències en la Cambra: Ordre Públic, Justícia i Ensenyament. La Hisenda també, naturalment. Però és de preveure que la Comissió de tècnics, després de les discussions, arribarà a una entesa sobre les xifres, si fa o no fa, donades. Allò que donarà un color més emotiu als debats seran les tres matèries indicades. L'ensenyament, sobretot, car afecta a l'espiritualitat, cosa de les més propenses a topar amb les conviccions íntimes dels diputats.

Estic, però, convençudíssim que no hi haurà dificultats insuperables. Ho dic després de cinc mesos de lluita parlamentària.

Estic convençut, també, que tots els partits catalans es mantindran fidels a l'Estatut, i que posaran tota llur voluntat a fer-lo arribar a l'aprovació. No crec que les lluites locals arribin a traduir-se en desacords a Madrid. Ningú no voldrà carregar amb l'enorme responsabilitat de trencar el front únic parlamentari davant l'Estatut. Cal, per això, que les lluites entre partits perdin tota virulència. El meu bon desig l'he demostrat deixant-hi trossos de la meva carn. Cal que els altres facin igual. Es d'una gran importància que definitivament portem les lluites polítiques a un terreny d'elegància i de joc net.

Pere Rahola

Havent de fer llit el senyor Ramon d'Abadal, hem anat a trobar el senyor Rahola, el qual ens ha dit:

—Es difícil preveure del punt de la Cambra d'on sortirà l'oposició a l'Estatut. Jo crec que la minoria socialista és en aquest cas la més temible. Ha demostrat ésser la més cohesionada en el treball parlamentari. Recordem la seva tossuderia quan es discutia la qüestió de l'ensenyança; malgrat alguns dels seus homes més eminents es posessin a costat nostre, hom arribà a una votació que posà en perill una de les nostres reivindicacions essencials: la de la llengua. Hi ha també la minoria dels intel·lectuals, l'anomenada *masa encefálica*, que també pot posar-se'ns enfront. De totes maneres, és arriscat fer cap mena de suposicions a l'avançada.

Es la qüestió de l'ensenyament, junt amb la de les finances, la que despertarà més vives discussions al Parlament. Hom s'esvera en pensar com un home de la talla de l'Unamuno, en combatre les nostres demandes pel que fa a l'ensenyament, no tingués altre argument que el de la consideració als pobres catedràtics que restarien cessants. Argument purament d'ordre burocràtic. El mateix s'esdevé en la qüestió financiera. Ells de seguida veuen el nombre important de serveis que passarien a la nostra dependència, i els reca que menats per nosaltres assolissin una major perfecció. Recordo perfectament que en el temps de la Mancomunitat l'Estat es negava a concedir-nos la consignació assignada per camins veïnals, consignació que hom lliurava naturalment a totes les Diputacions. Deien que els sabia greu que amb els seus diners poséssim els nostres camins veïnals en estat de superioritat respecte als d'ells. No comptaven que aquests diners eren prèviament i amb escreix lliurats per nosaltres. La qüestió dels diners portarà sempre moltes disputes.

Cal, naturalment, defensar l'Estatut amb tota l'energia. Però podria arribar un moment en el qual ens el concedissin tan i tan retallat, en unes condicions tan oneroses, que seria un suïcidi embrancar-nos en un govern propi privats dels més elementals mitjans econòmics.

Nosaltres, autonomistes de tota la vida, ajudarem amb totes les nostres forces el triomf de l'Estatut al Parlament. Això sí: deixem la responsabilitat de direcció al grup que compta amb la majoria. Farem tots els esforços necessaris perquè no es trenqui la concòrdia; ara, que més que nosaltres són els altres els que hi han de posar la major part, car són ells els qui tenen tots els ressorts a les mans. Si aquí a Barcelona, degut a una política equivocada, arribés a formar-se un estat d'opinió, indubtablement aquest estat d'opinió repercutiria en tots els ordres i nosaltres no podríem pas restar sords.

Martí Esteve

El senyor Martí Esteve, que integra amb Lluís Nicolau d'Olwer la representació parlamentària del Partit Catalanista Republicà, ens ha manifestat:

—Estic fermament convençut que serà aprovat l'Estatut de Catalunya. En l'actualitat, l'Estatut està limitat per la Constitució, naturalment. Però com que aquesta Constitució ha estat elaborada pensant en el nostre Estatut, aquest ha d'ésser acceptat forçosament. Si hom ha inclòs en el text constitucional un article que diu que podran ésser atorgades tals i tals facultats a les regions que ho sollicitin i que demostrin plenament llur capacitació per a exercir-les, res no s'oposa a satisfer les aspiracions catalanes, car Catalunya, en aquest sentit, és indubtablement la regió més capacitada de la República.

Crec que serà la minoria composta pels afiliats a l'Agrupació al Servei de la República, la que mostrarà una resistència més pronunciada enfront del nostre Estatut. La minoria no és quantiosa, però alguns dels seus homes—Ortega y Gasset, Sánchez Román—exerceixen en la Cambra una real influència. En un moment donat poden donar-nos molta feina.

Estic convençut, en canvi, que no hi haurà oposició per part dels radicals. Si algun diputat d'aquesta minoria, fidel a vells ressentiments, s'aixeca per anar en contra de l'Estatut, és segur que Lerroux el reduirà, com ha fet ja una pila de vegades.

De les altres minories no n'espero pas cap mena d'oposició. Fins i tot confio en els federals, malgrat siguin uns federals tan i tan especials que fins ara han votat sempre contra tot allò que representava una tendència federativa.

Els capítols de l'Estatut més susceptibles de provocar discussions apassionades són dos: l'ensenyament i la hisenda. Pel que fa a matèria de finances, en redactar l'Estatut nosaltres tinguérem en compte la constitució alemanya i el règim imperant dintre la península, amb les Bascongades i Navarra. Ens fixàrem com a base en el caràcter dels impostos, i assignàrem a l'Estat els indirectes i deixàrem els directes per a la regió. A nosaltres ens sembla aquesta la distribució més justa i racional. Això no vol dir que en el si de la comissió de tècnica nomenada per a estudiar la part financiera de l'Estatut surtin parers més o menys discrepants; es discutiran punts de vista, potser s'introduirà alguna modificació en aquest capítol de l'Estatut; però totes les variacions giraran al voltant d'aquesta línia per nosaltres senyalada.

Si hom arriba a un acord absolut i surt de la Comissió el dictamen sense cap vot particular, és de preveure que passarà per la Cambra amb la facilitat més absoluta.

Però si el cas arriba cal defensar l'Estatut per tots els mitjans. Pensem que mai més no ens trobarem en una ocasió tan propícia com la d'ara. Cal, doncs, arribar a tots els mitjans. L'únic que jo en principi recuso és el de la retirada del Parlament, car s'ha pogut comprovar que les retirades sempre han estat contraproduents.

Tant En Nicolau com jo som partidaris de mantenir fermament la unitat de la minoria catalana en vistes a l'Estatut. Per l'Estatut tots els sacrificis. Només per l'Estatut nosaltres renunciem a la nostra condició específica de partit. Creiem, però, que la direcció dels debats, com l'assenyalament de les intervencions, ha d'ésser d'incumbència de la minoria preponderant. No crec que les lluites partidistes sostingudes a Barcelona trenquin la compenetració de la representació parlamentària catalana. La lluita de partits sempre resulta beneficiosa. Continuem la lluita de partits, però no caiguem mai en la lluita de partides, car el màxim interès de tots hauria d'estar a portar a terme una política nacional. Es hora que a Catalunya es realitzi una política nacional; una vegada aprovat l'Estatut, haurem de fer-la forçosament; ara hauríem d'intentar-la com a exemple i prova de capacitació.

A.

COLISEUM
demà nit, estrena de la magnífica comèdia
La Pura Verdad
La tragedia d'un home que va estar 24 hores sense mentir, contada per MUÑOZ SECA
Intèrprets: Enriqueta Serrano, Manuel Russell, Maria Bru, Amàlia Isaura
ES UN FILM PARAMOUNT

Jaume Carner

Tothom, davant la passada crisi, tenia la seguretat que en el nou ministeri que es formés hi hauria un català. Era una cosa que es donava per descomptada i, pensant-ho tothom així, totes les càbales eren per endevinar qui seria l'elegit.

Quan, tot de cop, Azaña va cridar Jaume Carner per veure si acceptava la cartera d'Hisenda. Ja teníem un ministre català.

Carner ha entrat al ministeri d'Hisenda perquè era el millor ministre d'Hisenda que es veia possible entre tots els components

de la Cambra actual. Com que a més a més era català, Azaña, triant-lo, matava dos pardàls d'un tret.

El cap del Govern no va consultar per res la minoria catalana. Va pendre la seva decisió i la va posar en pràctica com si aquell grup parlamentari no existís. Fou Carner qui després va demanar a l'Esquerra republicana de Catalunya si li atorgava la seva confiança. Però Azaña, ho repetim, encara és l'hora que hagi de preguntar res a la minoria catalana.

Aquest fet és un símptoma prou significatiu perquè els homes de l'Esquerra li dediquin uns moments de meditació.

* * *

Un cop va haver parlat amb Carner, Azaña va dir que tenia la plena convicció d'haver trobat el ministre d'Hisenda ideal. Per què? No sabem què van dir-se Azaña i Carner, però les primeres manifestacions d'aquest el retraten prou per veure que és l'home que ara convé:

—Nivellació de pressupostos, nivellació de pressupostos i nivellació de pressupostos—digué Carner.

Home de negocis, Carner té l'habitud no sols d'anivellar pressupostos, sinó de procurar que l'actiu sigui superior al passiu.

¡NADAL!
Al caliu de la llar tornen els records...

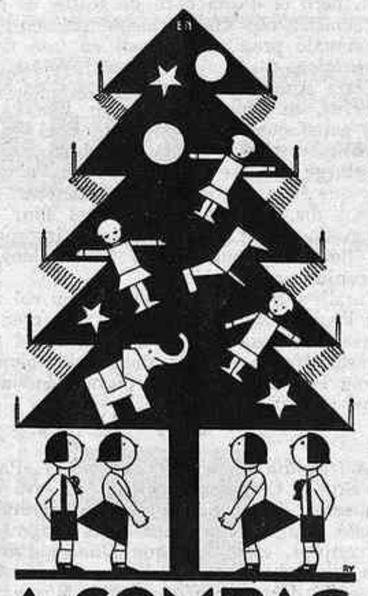

AL COMPAS DE LAS HORAS
Han anat teixint la trama policroma i multiforme de la vida, el dolor, l'alegria, la felicitat...
Vegeu aquest film que té l'encant de la llar. - Cantat en francès per
ANDRÉ BAUGÉ
el més famós bariton de l'Opera de París,
en el saló Fantasio
Exclusiva de Cinematogràfica ALMIRA

La cara, espill de la salut
Un rostre pàllid, demacrat, flac i trist, denota un organisme dèbil, raquític, esgotat.
Quins als veure's així prenen el Fosfo-Glico-Kola Domènec regeneren la seva salut, tonifiquen els seus nervis i canvien el seu rostre de dia en dia, fins veure aparèixer els colors sans que signifiquen vida, salut i alegria.

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

L'ACTUALITAT CINEMATOGRAFICA

Els darrers films

Mamà és el producte d'una collaboració entre G. Martínez Sierra i Benito del Perojo. Cal, per amor a la veritat, escriure primer el nom del dramaturg que el del cineasta, perquè en aquesta tasca conjunta el primer ha tingut la millor part. Efectivament, l'esperit del teatre domina d'una manera despòtica la marxa d'aquest espectacle cinematogràfic que ens presenta per primera vegada Catalina Bárcena des de la pantalla.

El cas és que hom endevina, per part del director Perojo, un treball desesperat per desempallegar-se de l'esquema escènic, multiplicant els llocs de l'acció, donant a tot hora a la càmera un moviment destre, però tot és endebades. Al fons és un espectacle que us dóna, d'una forma inconfusible, aquella impressió inefable que no trobeu sinó al teatre.

De «Mamà», amb Catalina Bárcena

Quan davant del propi Martínez Sierra vaig dir el que em semblava, que és el que acabo de dir, em replicà lacònicament: *Empezamos ahora.* Una resposta que tranquillitza; tant és així, que, com després explicava l'autor de *Mamà,* està per desistir de filmar *Canción de cuna,* perquè preveu en el resultat els mateixos defectes que cal senyalar en el seu primer film.

Efectivament, cal pensar ara més que mai que comptem amb el diàleg, directament de cara el cinema. El *découpage* d'una novella pot aparellar-se al *découpage* d'un film, però el d'una obra de teatre és fórça refractari a una disposició que pel seu ritme i connexió propis s'acomodi en una forma cinemàtica.

Fetes aquestes reserves, cal ara, ja sense reserves, dir que el nou film Fox és del més satisfactori que hem vist en el cinema hispano-americà. El diàleg sobretot té un avantatge enorme damunt de tots els diàlegs que hem sentit fins ara. La Fox, com se sol dir, se'ls ha gastat; el film està meravellosament presentat i la interpretació, llevat d'algunes falles lamentables, és en conjunt acceptable.

Catalina Bárcena encarna el seu rol amb una lleugeresa feta de gràcia que crec expressa. No posa mai intensitat; en el fons aquesta *Mamà* és una dona adorablement frívola i el dramatisme profund sembla estrany al seu tarannà.

* * *

La tragèdia d'una mina de G. W. Pabst, que Studio Cinaes presentà en la seva darrera sessió és un film que fa una gran impressió. Val sobretot per certs fragments. En conjunt, el mateix que *Quatre d'infanteria,* no dóna de cap de les maneres la impressió d'una cosa arrodonida d'una manera satisfactòria.

El motiu és excellent, tot i despullat de la tendència política que l'anima, ja que el film, segons el propi autor, clama per l'anullació de les fronteres i s'inspira en una apologia de la paternitat internacional.

El motiu és la catàstrofe ocorreguda en una mina de carbó francesa, enclavada prop de la frontera alemanya. La catàstrofe colga una munió de minaires, el pànic sacseja a tota la població minera i tota la població sense distincions corre desesperadament envers l'entrada dels pous. La multitud allí amuntegada, esperant amb els rostres estrafets per l'angoixa el resultat dels treballs de salvament, l'arribada de dos camions plens de minaires alemanys que de l'altra banda de la frontera arriben rabents per a prestar també els seus serveis en les tasques d'auxili, són, és fàcil de preveure, moments d'una emoció inevitable.

Però Pabst és amic de la truculència. Hi ha mant passatge innecessari que no aconsegueix sinó malmetre els nervis de les persones predisposades a una excessiva excitació. No parlo d'aquella escena meravellosa en la qual una jove muller amb el seu menut acomiada el seu marit que en el camió parteix vers la mina incendiada, moment d'una punyent emoció que mai no podré oblidar, sinó de l'episodi del vell, tan allargassat i d'una manera innecessària. I per altra banda, no queda tothom com defraudat en aquella manca d'ordenació a què alludia? No ens parlen de sis cents minaires colgats? No hi ha una enorme gentada que espera els resultats del salvament? Doncs per què no hem de veure com aquesta esperança es liquida a poc a poc, la dels uns en mal, la dels altres en bé? Per què tota aquesta enorme epopeia ve a dissoldre's en uns petits episodis de caire lleugerament humorístics?

Pabst ha fet sobretot una tasca remarcable en la part central del film. Es la seva manera, aspra, forta i pregonament bella.

* * *

Encara que es tracti d'una cinta de curt metratge, em plau esmentar el *Reportatge sobre les illes del Sud,* editat en la sèrie de l'*Alfombra màgica Fox.*

Aquesta cinta, retolada en català, diu a la seva manera, però clar i net, la veritat sobre la Polinèsia i delata el caràcter purament fantàstic de les tendres visions idíliques d'un Murnau i d'un Van Dyke.

Aquí veureu, damunt d'aquelles platges de Bora Bora, la gent prenent el te i ballant a l'europea danses oceàniques. I els naturals del país abillats amb pantalons i samarretes sense mànegues, i també veureu que quan ballen segons el costum local. hi ha sempre la presència de turistes curiosos que els espien.

J. PALAU

PANORAMA

Literatura i cinema

Les relacions entre literatura i cinema han estat estudiades a bastament. S'ha vist d'una banda com la literatura influïa el cinema; com el fulletó engendrava les pellícules d'episodis, i com les novelles engendraven pellícules més o menys històriques. D'altra banda hom ha constatat l'existència de trucs cinematogràfics en alguns llibres moderns. Primers termes, *ralentis, flous,* etcètera, han estat utilitzats pels novellistes per a dotar d'un ritme modern les seves produccions.

Cada dia que passa, però, ens dóna motiu per a assenyalar noves mostres d'intercanvi. Si en els primers temps el cinema era influït per la literatura, el temps féu girar la truita i fou la literatura qui es sentí influenciada pel cinematògraf.

Ara, tercera etapa, la literatura torna a pendre l'ofensiva. Heus ací una conseqüència del sonor. Cada dia es veuen més operetes i més comèdies literàries. Ara, Janett Gaynor acaba de presentar-nos la versió cinematogràfica de *Papá, piernas largas,* la deliciosa novella de Jean Webster que publicà en castellà «La Novela Rosa». Hi ha, però, un aspecte de la novella que difícilment podrà donar el film. Són les ilustracions. Els dibuixos infantils, d'una gràcia extraordinària, que l'heroïna intercala en les lletres al «Papá, piernas largas», i que fa aquesta novella diferent de les altres, en aquest aspecte.

Contraofensiva d'Europa

Relacionat amb aquest tema de cinema i literatura, posaríem ací el que constatava fa pocs dies un crític barceloní. La via de normalitat que va prenent el cinema sonor fa que una sèrie de virtuts oblidades pel mimetisme una mica primari de Nordamèrica, reprenguin ara la seva jerarquia. Es evident que la tradició teatral viva en la sensibilitat dels actors europeus, la matisació de la frase, la ironia, la mitja paraula expressiva, havien de trobar en els homes d'Europa una possibilitat de venjança per la desfeta a què els dugué l'empenta i el capital de Nordamèrica. Però aquest any sembla que Amèrica i Europa vulguin lliurar-se a una desesperada batalla. Pabst i René Clair contra Mamulian i Sternberg, americanitzats!

Notem, però, com a simptomàtic, el triomf d'*El Milió* de René Clair com un triomf legítim de la gràcia i la intelligència llatines, al costat del fracàs costosíssim dels darrers films d'aviació que han enviat els nordamericans.

Ara, films com *Ha salido un ladrón, El expreso del amor,* tenen aquesta gràcia, aquesta finor, tota europea, que comentàvem abans. Hom hi nota un joc de matisos i d'intencions que no trobem en cap film americà del nostre temps. Sense cap obsessió de transcendència notem en aquestes pellícules una cosa que, per entendre'ns, anomenarem *esprit* i que podria ésser un dels eixos de renovació de l'art cinematogràfica.

Matèria èpica

Tots els defectes que la crítica imparcial ha sabut trobar en el film de Fernando Roldán *Fermín Galán,* pervenen en principi de l'excessiva proximitat del tema que havia d'ésser presentat amb grandesa èpica que només pot donar una certa distància en el temps.

El que el director posà de faceciós i d'extemporani en la figura de l'heroi, perjudicava la seva real envergadura. El que hi havia de veritablement èpic, necessitava un transcurs de temps perquè s'aureolés la llegenda. Sense aquest temps no hauria pogut bastir-se cap concepció llegendària. La història és freda perquè s'aproxima massa a l'objecte. Cal una mica de llunyania i d'imprecisió perquè les coses prenguin un aire sobrenatural. Diuen que no hi ha cap gran home per al seu ajuda de cambra; diríem que tampoc no hi ha cap heroi fins després que hi ha una pàtina de temps entre l'heroïcitat i el cronista.

DES DE PARÍS

Conversa amb René Clair

44, Avenue des Champs Elysées. Oficines de la Tobis. Un Chrysler magnífic ens trasllada als *studios.*

Uns minuts d'espera i apareix René Clair: senzill, amable, desimbolt, d'esguard inquiet i profund... Les seves nines revelen ensems el neguit i la confiança amb què espera l'estrena del seu nou film, *A nous la liberté.*

El gran director francès ens fa passar al seu despatx particular. Prenem seient, encenem unes cigarretes i comença la conversa, una conversa fàcil, amable, precisa, cosa en René Clair característica.

René Clair

René Clair ens manifesta els seus esforços per a eixir de la crisi artística que produí en el cinema l'aportació del so i de la paraula.

Diu:

—Actualment jo m'aplico a la sincronització dels sons, car tenen una gran vàlua cinematogràfica i donen a l'acció una vida insospitada. El cinema parlant no ha trobat encara la seva essència. Cal, però, defugir tota influència teatral, car cinema i teatre són dues coses ben diferents, cosa que alguns han confòs de manera ben lamentable. Cal fer aquesta distinció. Cal trencar amb aquells diàlegs inacabables que desfan el ritme, aquella necessària harmonia en la successió de les imatges, que en el cinema és una de les bases essencials.

—Creieu, doncs, que es trobarà una fórmula estrictament cinematogràfica per a fer cinema parlant?

—Es una cosa difícil de contestar d'una manera concreta, car estem tot just en els seus començos — diu René Clair una mica vacillant —. Qui sap, potser jo mateix en faré de films parlants; però sempre tenint en compte que el cinema és un art plàstic en essència. Quant a la paraula, la qüestió està en la situació en què es parla. Perquè, per exemple: un home que es posa a explicar una història a un altre que l'escolta, *ce n'est pas du cinéma...*

—I què penseu dels que pretenen fer un cinema internacional?

—Es un gran error creure en un cinema internacional. I està demostrat que els films que més èxit han assolit internacionalment, són els que tenen un caràcter més profundament racial, aquells en els quals batega un fort esperit nacional.

—I sobre el cinema espanyol?...

—No sé..., però jo crec que caldria fer un cinema nacional, no pas a base de versions estrangeres... Ara que, naturalment, als començos almenys hauríeu de disposar d'elements tècnics estrangers.

Es fa tard. Per efecte de l'amable conversa de René Clair el temps passa sense adonar-se'n... Ens disposem a acomiadar-nos, i ja de peu dret, li parlem dels seus dos films *Sous les toits de Paris* i *Le Million,* René Clair interromp:

—Quin us ha plagut més?

No podent eludir la pregunta, i recordant aquell film tan humà i ple de detalls reveladors d'una sensibilitat finíssima, responem sincerament:

—*Sous les toits de Paris.*

I René Clair somrient complagut, ens allarga la mà:

—*Moi aussi, j'aime plus «Sous les toits de Paris».*

JOAN PARELLADA

París, desembre de 1931.

ANUNCIEU A MIRADOR

Les joies damunt la carn femenina són l'expressió diabòlica d'aquell imponderable, que difícilment podran destruir tots els sistemes anivelladors i redemptoristes.

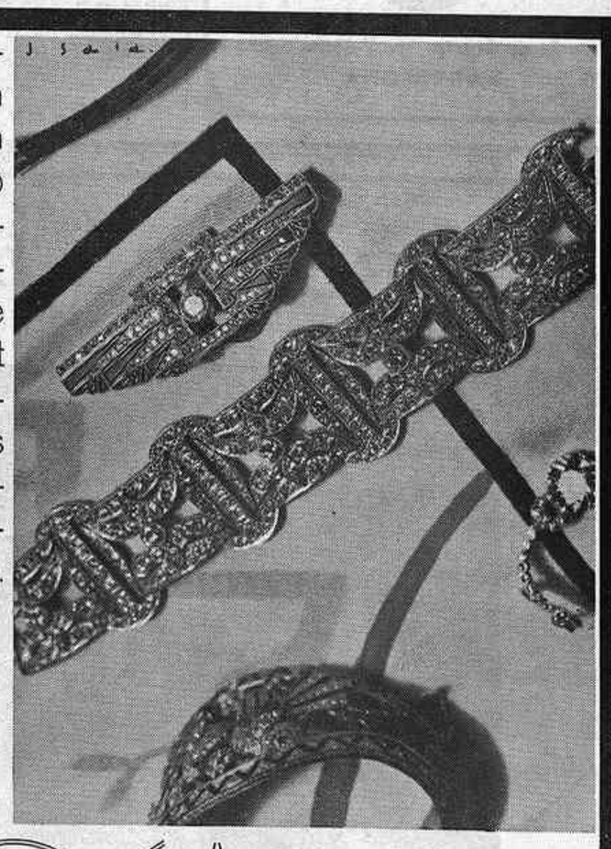

J. ROCA JOIER
RAMBLA CENTRE, 33 · PASSATGE BACARDÍ, 2

En poc més d'un any...
...180 equips sonors instal·lats
Només pot aconseguir aquesta cifra una marca com
Orpheo-Sincronic
Cinematogràfica Astrea, S. A.
Rambla de Catalunya, 43 - Telèfon 24752
BARCELONA

AVIAT

PRIMER FILM RUS CANTAT I PARLAT

AFISA
ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS
Laietana, 18, Pral. B. - Barcelona

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

LES ESTRENES

Manuel Azaña, *La Corona* (Teatre Goya)

Manuel Azaña ha volgut que fos el barceloní el primer públic d'Espanya al qual fos presentat el seu drama *La Corona*. Ha estat mitjancer d'aquesta presentació l'excellent companyia de Margarida Xirgu — excellent pel que són els seus components i excellentíssima per la seva tasca.

Es trist haver de confessar-ho, però és ben cert que — sigui la culpa de qui sigui — si alguna cosa de bo, de digne i de responsable se'ns dóna en les desgraciades temporades barcelonines, comptant i tot amb la insignificant excepció — quant a nombre — que puguin fer-se, és des d'aquells escenaris on fan obres en castellà.

Mentre que de les dues companyies que podíem considerar dedicades al nostre teatre, aquesta temporada, una ha de finir-la prematurament i l'altra s'està fent malbé xipollejant en el cultiu del teatre idiota, ha de venir a tonificar-nos una companyia castellana com aquesta de Margarida Xirgu, amb un aactuació que mai no li agrairem prou.

I encara que vulguem aconsolar-nos, deixant igualment de banda planys i dicteris i pensant que la causa d'aquesta misèria del nostre teatre pot ésser atribuïble amb tota versemblança a la diferència enorme que hi ha entre l'extensió idiomàtica de l'escena castellana i la de la catalana — les conseqüències de les quals són òbvies —, no ens n'acabem de convèncer mai.

Encara que per nosaltres no és més que gairebé un vague record, podem acudir als testimonis de vint-i-cinc anys enrera, i ens diran com, malgrat la poca àrea de l'idioma, malgrat l'estat embrionari en què es trobava la nostra cultura, l'anarquia en què es debatia el llenguatge, la minsa permeabilització a què s'havia arribat en moltes de les capes socials d'interès per aquestes coses, el teatre d'Europa entrava a Espanya, traduït en català, per la porta de Barcelona, i era ací on es feia un teatre — per bé que un xic encaparrat i somiatruites — com no s'ha tornat a fer mai — figures aïllades a part.

Després del que ens digué Guillem Díaz Plaja, des d'aquest mateix periòdic (1), poques setmanes abans de l'estrena de *La Corona*, sobre la substanciosa personalitat de l'escriptor Manuel Azaña, de l'obra que anava a ésser entrenada i dels caràcters dels seus personatges, ben poca cosa és el que es pot afegir.

Si volguéssim assenyalar el dramaturg Azaña amb un sol qualificatiu, seria el de pulquèrrim el que més li escauria. Azaña és un dels autors de teatre als quals hem vist treballant les seves obres amb les mans més netes, sense cap concessió a la barroeria, a l'aplaudiment fàcil i a l'engrescament tendenciós. L'estricte respecte per a la qualitat literària que — tard o d'hora — és allò que ha de salvar qualsevol obra, si salvació mereix, és el que ha inspirat de cap a peus la creació de *La Corona*, igual que tota l'obra d'aquest escriptor.

Bona part del públic — i de la crítica i tot — que només troba qualitats teatrals a la truculència, a la desproporció i a les situacions carregades de personatges — per gratuits que hi siguin —, es queda força desorientada en veure la finor i el ritme sostingut en què es va descabdellant l'acció — muntada, es pot dir, només sobre els tres diàlegs principals, el primer, entre Diana i Lorenzo; el segon, entre Diana i Aurelio, i el tercer, entre Diana i Lorenzo altra vegada —, una acció en la qual diríeu que no hi ha res d'imprevist. Donats els elements amb què compta l'autor en empendre la seva obra, la manera d'ésser i les circumstàncies en què es troba cada personatge, les coses es succeeixen d'una manera fatal i inevitable. No hi ha cap dels protagonistes de *La Corona* que obri de la manera que obra per caprici de l'autor, per la *conveniència* de l'argument, per provocar una escena, per justificar una situació absurda. Tot passa exactament tal com tenia de passar.

L'autor de «La Corona» voltat dels intèrprets

Veient la representació de *La Corona*, no us trobareu mai amb aquella irritació que us pren tan sovint davant d'obres en les quals veieu que l'autor s'ha esforçat perquè els seus personatges siguin uns perfectes idiotes i obrin de la manera més poc adequada a la seva situació, a la seva manera d'ésser només per tal de motivar allò que li ha de servir per a sortir-se endavant de la peripècia; amb aquella sensació que teniu, en aquests casos, de trobar-vos espectador d'un món en el qual ningú no sap el que es pesca.

Cada un de nosaltres, cada un, en trobarnos en el cas d'aquests diferents personatges de *La Corona*, hauríem obrat exactament com ells obren. Igualment és fatal que, enamorada Diana de Lorenzo, arribi a acceptar la corona de mans d'Aurelio, com que aquest, hàbil i astut, la hi ofereix per acabar la guerra i quedar ell mateix molt més ben situat que no pas proclamant-se rei. Com, Diana, un cop ja reina, no té de canviar la seva actitud envers el seu amant, tot i que en continui enamorada? I l'escàndol provocat per Lorenzo, podia acabar d'altra manera que amb el seu assassinat? Coses pitjors hem vist justificar per raó d'Estat.

El llenguatge d'Azaña és un dels més depurats dels escriptors castellans moderns. De sentor clàssica i riquíssim de lèxic, bell de conceptes i de claríssima expressió. La brevetat de les sentències i el seu nervi, que les fa eixutes i transparents, ens fa pensar amb els moralistes dels segles XVII i XVIII. De vegades, es torna conceptuós i delicat i us recorda els lírics més tendres de llengua castellana.

Els personatges són ben dibuixats; la corba psicològica de Diana, riquíssima de matisos en tots els seus canvis, és perfecta. El duc Aurelio, tipus de polític sense escrúpols, que va de dret a la seva sense febleses ni enterniments, és el que, essent més constant, arriba a nosaltres accentuat més enèrgicament — el detall de *Los Tres Mosqueteros* (malgrat que l'obra sigui d'època indeterminada) es justíssim i encertat. — Lorenzo el Estudiante és d'aquests personatges principals, potser el més fluix — si altra cosa no, el menys profund —. Cal assenyalar com a cosa finíssima el discreteig amb què comença el tercer acte, entre un patge i una menina, i la conversació de l'Arxicanceller, el Xambelan i el ministre de Policia. Tots aquests tipus secundaris són, per bé que només apuntats fins allà on és necessari, d'una precisió i un relleu ben reeixits.

Cal dir que l'obra està servida magníficament? Des de la creació de Margarida Xirgu — que fa una Diana sensibilíssima, — a Alfonso Muñoz en el seu difícil paper de Lorenzo, i Alejandro Maximino, en el del duc Aurelio, portat amb gran traça, fins a tots els altres, tot queda encaixat perfectament.

Les decoracions, de Burman, i els vestits, de Miquel Xirgu, ben encertats en tots sentits. El fons del campament del segon acte, però, estaria millor que no agafés tan d'horitzó. Amb dos o tres tendes a segon terme que l'ocultessin, potser quedaria menys realista i no es veuria aquell campament tan quiet. Els soldats que juguen a cartes, potser també es podrien moure una mica més. I, posats a dir, les canonades amb què acaba l'acte es podrien fer millor amb alguna cosa que no fes un soroll tan sec i que semblés més llunyà.

JOAN CORTES

(1) Número 148, 3 desembre 1931, *Les Lletres*.

Teatre Català Novetats
GRAN COMPANYIA CATALANA
Direcció: C. CAPDEVILA
Avui tarda:
ELS PASTORETS
Nit. Tertúlia Catalanista
Els Ultims Rovellats
Demà, diada de Nadal, el tradicional espectacle
ELS PASTORETS
Es despatxa a Comptaduria

Teatre Català Romea
COMPANYIA VILA-DAVÍ
Avui, dijous, a les 5, reposició del gran espectacle
Els Pastorets a Betlem
Nit, a un quart d'onze
La Morena de Coll-Blanch
Cent quaranta cinc minuts d'alegria.
CONSULTEU ELS NOSTRES PROGRAMES DE FESTES

L'art d'En Màntua

Aprofitem l'avinentesa d'haver estrenat darrerament aquest popular autor un altre sainet i al mateix escenari en el qual ha obtingut tants i tants èxits esclatants, per escriure un fervorós elogi del seu teatre.

El senyor Màntua fa anys que cultiva amb encert el teatre i especialment el sainet. Amb *La Marieta de l'ull viu*, la primera de les obres que va estrenar, si no recordem malament, ja fóu un èxit gros. L'obra es va fer centenària als cartells i va recórrer en triomf tot Catalunya. Després estrenà *El Milionari del Putxet*, *La Veïna del Terrat* i d'altres que en aquest moment lamentem moltíssim no recordar. Totes elles, les que citem i les que sentim no recordar, han estat sempre ben rebudes pel públic. En un altre país, menys propici a les capelletes i a l'enveja que el nostre, la sòlida personalitat d'home de teatre que és el senyor Màntua seria respectada de tothom i fruiria, ultra d'una popularitat merescuda i guanyada a pols, del respecte dels crítics.

Ací no passa així. Perquè passa que com més i més èxits acumula el senyor Màntua a mida que va estrenant obres; i com més es guanya l'apreci del públic que va a veure les seves comèdies, més els crítics, amb una unanimitat que caldria qualificar de suspecta, el tracten amb menyspreu. La popularitat ja l'ha conquerida; però el respecte dels crítics, no. Això darrer és una injustícia palesa.

I ja se sap. El senyor Màntua estrena una obra. L'èxit és matemàtic. Però tant com l'èxit, ho és que els crítics es mostren unànimes a blasmar-la, a trobar-hi taps, a cercar tres peus al gat de la gramàtica o de la correcció, per tal de poder-hi trobar quelcom que justifiqui el judici advers.

Es precisament la tossuderia a no voler rendir-se davant de tants èxits, i qui sap si una punta d'enveja, la causa d'aquesta actitud unànime dels crítics?

El que signa aquestes ratlles participava també de l'erro, inconscient o premeditat, dels crítics. Havia fet ressenyes de les seves obres, les quals coincidien en absolut amb els judicis d'aquells. Ara, en adonar-se que anava errat de mig a mig, no té cap inconvenient a rectificar-ho i a confessar que en el senyor Màntua hi ha un considerable home de teatre.

La seva darrera obra n'és una demostració palpable. Amb un argument molt fluix, farceix tres actes atapeïts de gràcia i d'acudits de bona llei. Barreja hàbilment una família de gitanos amb una altra família, que ho és d'aristòcrates. La barreja, si no és ben dosificada, por resultar perillosa; sobretot d'ésser feta per unes mans barroeres. A un altre autor menys hàbil, qui sap si — això tenint en compte el color peculiar de la pell d'una de les famílies que intervenen en la comèdia — en comptes d'una obra de teatre li hauria sortit un cafè amb llet. Doncs, bé; el senyor Màntua n'ha fet una obra important, que ha assolit un èxit si no esclatant poc se n'hi manca, i que amb tota seguretat es farà centenària als cartells, igualment que s'hi han fet les seves obres anteriors.

Davant dels fets no cal doncs sinó rendirse. Si el públic reconeix que és bo, si al públic li agraden les seves obres, com ho demostra el fet que assoleixin una quantitat considerable de representacions, fet que ací no és gens normal, els crítics no tenen més remei que donar-li la raó: Són els fets, amb la seva força irrebatible, els qui parlen. Que hi fa que el llenguatge sigui poc acurat? Què, per exemple, que en aquesta darrera obra, es parli dels marquesos de le *Rochefacul* (!) i altres coses per l'estil? Tot això, que al capdavall són *gaffes* insignificants, no compta comparat amb els encerts que hi ha a l'obra; ni afecta per res a la humanitat dels tipus, que són d'una peça, tant i més de debò, i més vius i graciosos que la gent del carrer, especialment aquell gitano que es dedica a esquilar *xuquels* dins d'un palau.

En el teatre el que compta, i l'essencial és això, al capdavall, és que l'argument sigui descabdellat d'una forma lògica i humana. La resta; la petita equivocació gramatical, la incorrecció o si voleu la barroeria — que no n'hi ha, val a dir-ho — del llenguatge, és perfectament secundari.

D'incorrecions en trobaríem, filant prim, a moltes obres importants, àdhuc a les clàssiques. Fins hi trobareu quelcom pitjor: plagis. Doncs, bé; aquest darrer defecte, evidentment més gros i més blasmable que el de la incorrecció, Màntua no el té.

I com que en el teatre són els èxits els que compten i tot el restant és literatura, no hi ha més remei que rendir-se a l'evidència i entonar el *mea culpa*. Jo començo a fer-ho pel meu compte.

Màntua és doncs un home de teatre important; un sainteter remarcable. Les seves obres poden ésser aparellades perfectament amb les d'Arniches, d'un Vilanova i les de tots els sainteters de categoria del món.

La gràcia és de bona llei, els acudits són bons, la visió dels tipus i llur psicologia, excellentment enfocada. Doncs què es vol més? Que usin aquell llenguatge de cartópedra, encarcarat i pedant, que té la pretensió d'ésser polit, i humà, quan no és res més que mort? Que les seves obres facin tuf d'intellectuals?

Jo crec que els que fem de crítics fins ara ens hem equivocat d'una manera lamentable en parlar del teatre de Màntua i que hauríem de confessar el nostre error. *De hombres es el errar*, diu el clàssic, i els crítics, al capdavall, som uns infeliços mortals que ens podem equivocar quaranta vuit vegades cada dia. I qui ens diu que demà, tot el que la nostra suficiència ha anat catalogant al prestatge preferent de les obres escollides no resulti ésser una bestiesa i allò que hem menyspreat sistemàticament siguin, per contra, obres excellents? La posterioritat, de vegades, gasta bromes pesades.

Ja ho hem dit més amunt. L'obra fou un èxit—el teatre mantuesc no falla mai—, i la interpretació que donaren als seus rols respectius els actors de la casa, excellent.

JAUME PASSARELL

Rastelli és mort

Enrico Ratelli acaba de morir gairebé súbitament a Bèrgam. Una hemorràgia provocada pel raspall de les dents havia causat una intoxicació de la sang, que ha degenerat en meningitis.

Rastelli era fill d'una vella família de *jongleurs*. El seu besavi havia actuat davant Napoleó, el rei de Prúsia, l'emperador d'Austria i Alexandre de Rússia. El seu avi i el seu pare eren també *jongleurs*. Aquest darrer, a 45 anys, formava part del Circ Pirantoni, on treballà davant d'Abdul Hamid. La dona de Rastelli, aquella rossa que l'acompanyava, és filla del famós clown Price i era, abans de casar-se, equilibrista sobre filferro en el gran Circ Ciniselli de Petrograd. Es també descendent de la illustre família Franconi, el nom de la qual fa pensar en la més bella època de l'acrobàcia eqüestre. En el món del circ, tan profundament amarat de tradició, Rastelli, que podia enorgullir-se d'un arbre genealògic d'aquesta mena, podia ésser perfectament considerat com un veritable aristòcrata de la pista.

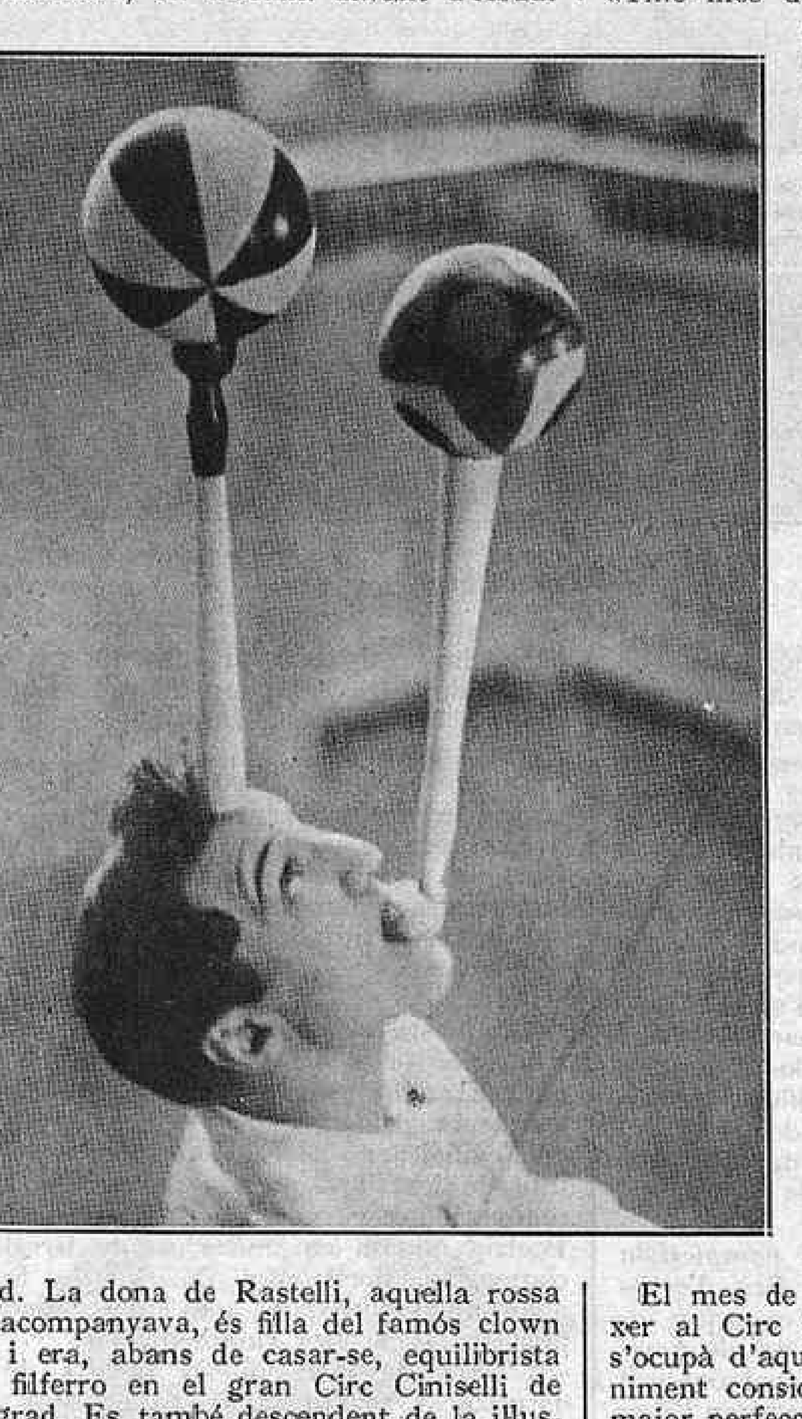

Rastelli era italià, nat en 1896. En 1912, *jongleur* debutant, la guerra primer, la revolució després, el sorprenen a Rússia, on ha de sojornar deu anys. Deu anys que es passa ensinistrant maces i pilotes. El mes de gener de 1922 debuta a l'Alhambra de París. Devia ésser en aquella època, si la memòria no ens falla, que nosaltres el veiérem per primera vegada al Teatre Novetats. I el 18 de novembre de 1923, a l'Hipòdrom de Nova York, neix la seva glòria mundial. Des d'aleshores, el que fou anomenat «rei dels *jongleurs*» comença a córrer món en triomfador.

Per a trobar Rastelli, no calia pas anar a cercar-lo a l'hotel ni al cafè, ni al cercle. L'hauríeu trobat indefectiblement al teatre, entrenant-se. Rastelli s'entrenava vuit hores cada dia. Era un formidable exemple de tenacitat i de força de voluntat. De vocació, sobretot. Virtuts que en el circ agafen un relleu excepcional. Rastelli jonglava des de petit. No obstant afirmava: «Tinc més de trenta anys, però acabo de començar.» Afany insubornable de superar-se, sempre en una cursa folla vers la perfecció inabastable, que fa pensar en aquell famós pintor japonès que a 80 anys deia que encara no sabia dibuix.

Quant al seu treball... G. Strehly, el famós autor de *L'acrobatie et les acrobates*, llibre avui introbable, deia: «Es a partir de quatre boles que es comença a ésser digne del nom de *jongleur*... a cinc ja s'és molt hàbil, a sis s'és mestre... a set, s'és excepcional i extraordinari, i hom s'anomena Kara; quant a la xifra vuit, no pot ésser aconseguida, que jo sàpiga...» Doncs bé: Rastelli jonglava, amb una *aisance* perfecta, amb vuit boles. Això ja ens relleva de tot comentari.

Rastelli era tractat amb gran consideració per tota la crítica mundial. Tots els llibres de circ i de music-hall dediquen un capítol als equilibristes i als funàmbuls, i als *jongleurs*. Però en cap no li manca el capítol dedicat exclusivament a Rastelli. Fréjaville deia que era el més meravellós *jongleur* que mai havia vist. L. Léon Martin l'anomenava amb simplicitat patètica *le Jongleur*, i creia que era un sobrehome. Pierre Bost el qualifica, com molts altres, de *roi des jongleurs*.

El mes de setembre darrer, va reaparèixer al Circ Médrano de París. La crítica s'ocupà d'aquesta *rentrée* com d'un esdeveniment considerable. I observà encara una major perfecció en el seu treball. Fréjaville, des de *Comœdia*, li dedicà frases entusiastes. Qui li havia de dir, a l'autor de *Au Music-hall*, que dos mesos més tard Rastelli havia de morir!

Le roi des jongleur és mort. No cal que diguem allò de *a rey muerto rey puesto*. Car el circ i el music-hall han perdut un rei que difícilment retrobaran.

SEBASTIÀ GASCH

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
NOVETATS EN CAMISES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

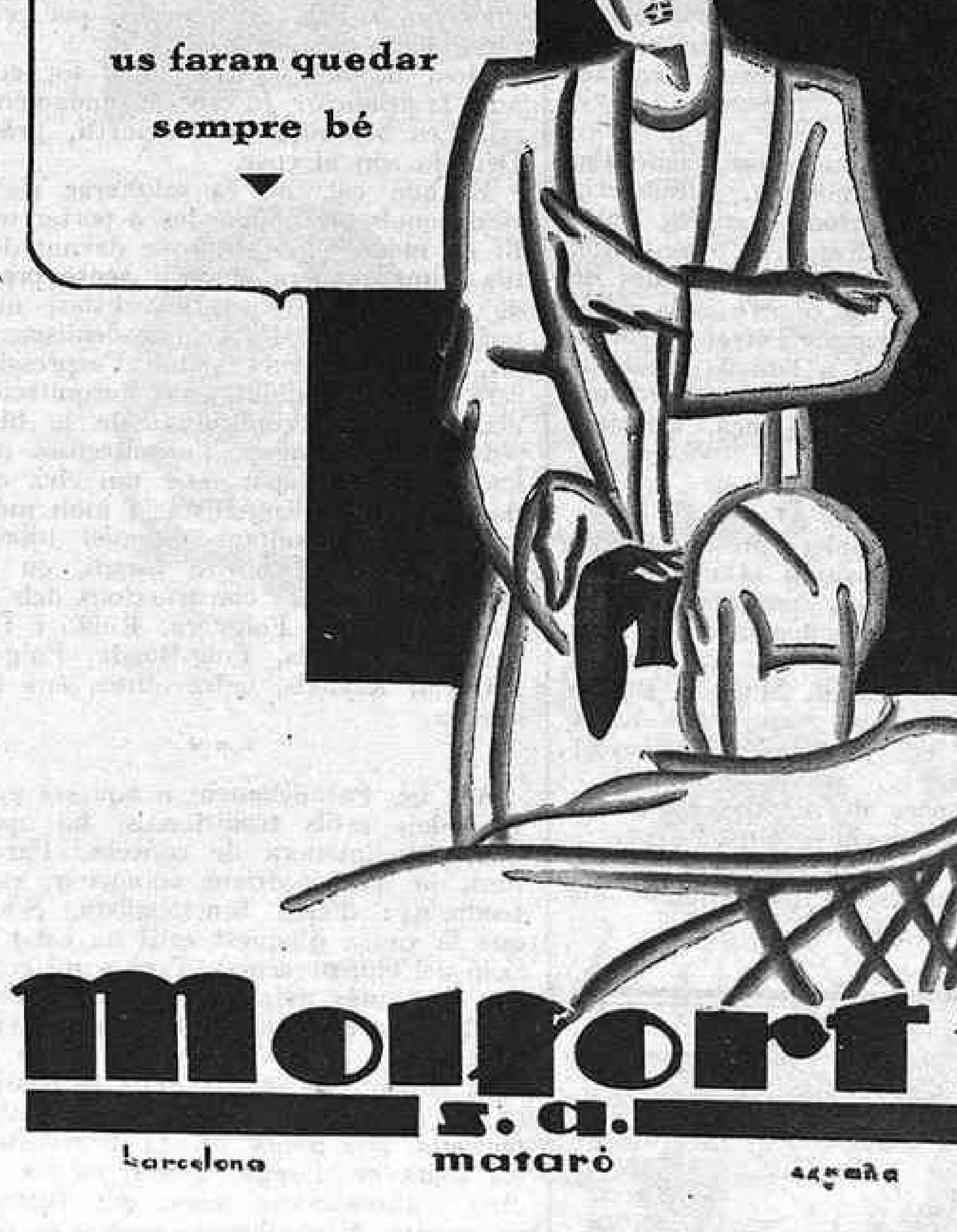

PRATS BARRETER
FERNANDO, 29 Tanca de 2 a 3

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

Anotacions a l'arquitectura contemporània

«Una gran època acaba de començar.» Ara fa onze anys, aquesta frase va caure com una bomba. En el mes d'octubre de 1920 va sortir el primer número de la revista *L'Esprit Nouveau*, en el qual hi havia aquesta frase subratllada, i subratllada amb encert perquè fou el toc de trompeta més celebrat que ens ha donat aquella revista.

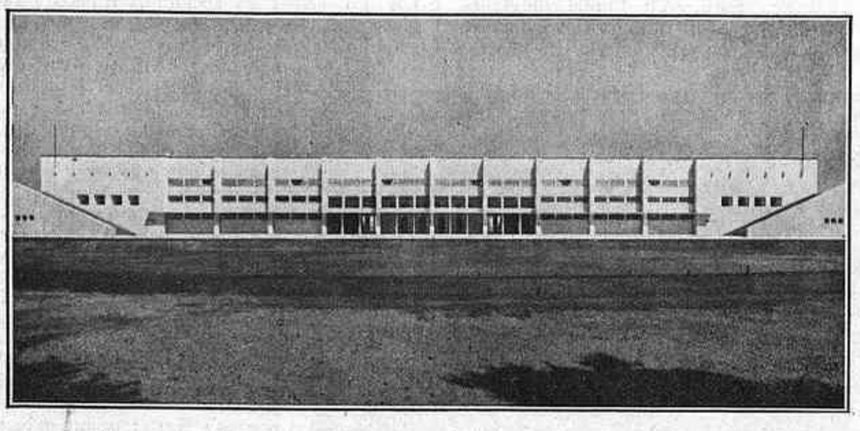

Estadi de Nuremberg

Per ordre dels meus amics (encara que en aquella data no tenia l'honor de conèixer-los) Le Corbusier i Pierre Jeanneret, «començava una gran època».

La visita que ara fa tres anys ens féu Le Corbusier, *va remoure les nostres tranquil·les aigües*, com diria un cronista més o menys brillant. Després de les seves dues conferències a la Sala Mozart sorgí, tot seguit, la polèmica més aferrissada en els nostres medis artístics i arquitectònics.

El limitat avantguardista d'aleshores — per exemple — quedà penosament sorprès i esglaiat en assabentar-se dels elogis que féu Le Corbusier dels nostres edificis venerables: la Catedral, Santa Maria del Mar, Pedralbes, la Llotja. No acabava de capir que l'as del maquinisme s'emocionés davant del nostre gòtic «putrefacte».

La reacció de l'altre sector *pompierista* fou encara molt més violenta. Era d'esperar i no hi ha res a dir. Però un crític intel·ligent, Joan Sacs, que no té res de *pompier*, etzivà quatre directes a la personalitat de Le Corbusier. I, ja sabeu que quan l'Apa pega, pega fort.

Jo estaré d'acord amb el qui digui que Le Corbusier és un dogmàtic; que en els seus llibres hi ha un tant per cent important de frases grandiloqüents i d'una certa petulància; també concedeixo que algunes de les seves *descobertes estètico-arquitectòniques* no tenen res d'original, i àdhuc — si voleu — que en les teories de Le Corbusier hi ha moltes afirmacions arbitràries.

Els partidaris del funcionalisme a ultrança acusen Le Corbusier dels seus prejudicis estètics. Però a mi em sembla que a tots aquests obcecats funcionalistes se'ls podria també acusar, d'altra banda, de romàntics del maquinisme.

Maquinisme. Heus ací la paraula màgica d'ara fa quinze anys.

«Una gran època acaba de començar», deia enfàticament, en 1920, *L'Esprit Nouveau*.

Però, com, a on i quan? podríeu preguntar vosaltres, que—com jo mateix—no us en vàreu adonar. No obstant, potser podríem assenyalar el Palau de Cristall de Londres, construït en 1851, com una de les primeres mostres més importants d'una nova revolució arquitectònica. I és curiós aquest Palau de Londres, perquè—amb tot i el seu marcat funcionalisme—té l'expressivitat característica del segle XIX.

D'això se'n pot deduir que el funcionalisme arquitectònic, a més de basar-se en unes constants humanes, expressen el sentit emotiu de l'època en què es realitza.

* * *

Si em demanéssiu una classificació d'aquesta època que comentem, catalogaria d'edat de ferro el període comprès entre aquest Palau de Londres i la torre Eiffel de París. Edat del ciment armat: des de la construcció de la ja célebre casa edificada en 1902 pels germans Perret al carrer Franklin de París, fins a l'escola Bauhaus construïda a Dessau, per Walter Gropius, en 1926. D'aquesta data ençà, podríem dir-ne l'edat de vidre.

* * *

En 1849, Josep Monnier, un humil jardiner de Boulogne, inventà el ciment armat, sense ni tan sols proposar-s'ho ni preveure la gran transcendència de la seva troballa.

En aquell precís instant, Monnier sí que hauria pogut dir: *una gran època acaba de néixer*. Però, era jardiner i segurament tenia altra feina.

La veritable època del ciment armat no començà fins als principis del segle XX.

Entre els propulsors d'aquesta nova estructura, cal situar, en lloc d'honor, els germans Auguste i Gustave Perret.

Per arribar a les admirables obres que actualment realitzen els mestres de l'arquitectura anomenada moderna, hem hagut de passar per un període de transició, que ja seria hora que s'acabés.

En aparèixer les noves estructures i en transformar-se profundament la ideologia artística, l'arquitectura s'ha esforçat a modernitzar-se, i com en tots els prejudicis, el resultat ha estat un fracàs. Em refereixo a un sector determinat de la construcció moderna.

Després de la disbauxa de l'estil 1900, vingué una forta reacció.

Ens hem de modernitzar, deien aleshores, hem de simplificar els estils, hem de trobar solucions noves.

I aquesta simplificació i aquesta novetat solien consistir a eliminar alguns elements arquitectònics.

D'aquesta època, que podríem dir-ne de transició, pocs arquitectes se n'han escapat. El mateix Le Corbusier, en una de les seves primeres torres. Peter Behrens, en l'edifici per l'A. E. G. de Berlín de 1914, una de les fites que hom assenyala de la renovació constructiva, tampoc. En 1912 Poelzig adopta en una casa de Breslau la composició horitzontal (la famosa finestra apaisada d'avui) però amb intercalacions de pilastres i carteles rudimentàries.

L'error de tots aquests intents de modernització arquitectònica ha estat voler manifestar una expressió nova amb l'adulteració d'elements tradicionals.

L'arquitectura tradicional té la seva vertebració, la seva expressivitat, la seva sensibilitat, i tot el que sigui alterar la seva contextura serà perjudicial a la seva vitalitat.

Bauhaus de Dessau (Gropius, arquitecte)

Voler adaptar les formes històriques a unes noves lleis estructurals, pot provocar l'hibridisme arquitectònic.

Hem de deixar, per tant, tot contacte amb la tradició? Jo crec, rotundament, que no. Les *boutades* de Marinetti, gràcies a Déu, ja són al cove.

El que cal, no és adulterar els estils tradicionals per obligar-los a portar un vestit de moda, sinó situar-se davant dels estils d'una manera sincera, sense prejudicis de modernització avantguardistes, ni limitacions anquilosades de l'academisme. Es a dir, que les formes siguin l'expressió sincera de la sensibilitat de l'arquitecte, per així seguir la continuïtat de la història.

D'aquesta manera, l'arquitectura anomenada tradicional pot ésser tan viva com la flamant dita funcionalista. I molt més d'avui que la resultant d'aquell hibridisme apuntat. En el nostre estadi, en tenim exemples. Algunes construccions dels arquitectes Florensa, Folguera, Rubió i Tudurí, Raventós, Ràfols, Puig-Boada, Puig-Giralt i Duran Reynals, entre altres, ens ho demostra.

* * *

Ara bé. Paral·lelament a aquesta evolució viva dels estils tradicionals, ha aparegut una altra manera de concebre l'arquitectura, la qual podríem anomenar, per entendre'ns: d'estil funcionalista. S'ha dit que la causa d'aquest estil ha estat l'aparició del ciment armat. Però a mi em sembla que, més aviat, és degut a l'evolució de la nostra sensibilitat, o si voleu, del gust.

El ciment armat ens dóna la possibilitat de les grans llums entre els elements sustentants, una major volada dels sustentats, els buits en l'angle d'una façana, i tot això i altres coses, sense que l'estructura en pateixi. Naturalment, perquè és una altra estructura.

Ara bé, com que encara estem habituats a la lògica constructiva anterior, aquestes noves solucions ens desconcerten.

Estem habituats, posem per cas, a la preponderància dels buits en la part superior dels edificis, i dels plens en la inferior (façanes com el Palau dels Dux a Venècia són una excepció). I en algunes construccions d'ara passa el contrari. Ben aviat veureu a la pantalla la casa que Le Corbusier ha construït a Garches, on hi ha tres faixes horitzontals de massís, i en una relació d'alçades de 4, 2 i 1, de dalt a baix.

Perquè en el fons, tota la baralla entre els tradicionalistes i els funcionalistes és una qüestió de sensibilitat, d'educació estètica. Estem en un període de transformació del gust i l'hem de passar, com en totes les èpoques, on el procés de l'evolució arquitectònica ha emprès una nova ruta.

* * *

Si l'assimilació de l'arquitectura moderna és una qüestió d'educació estètica, el subjecte hi ha de tenir una part preponderant.

Permeteu-me, doncs, la llibertat de parlar de mi com un exemple qualsevol.

Cap allà l'any 1922 vaig fer un viatge a Itàlia. Aleshores, tots els que pretenïem estar *à la page* sofríem del virus maquinista. Badàvem davant de l'aeroplà, davant de la turbina, del telèfon, de l'encenedor, etc. Passàvem per davant de la Vireina amb un cert menyspreu petulant.

Amb aquest estat d'esperit, vaig arribar a Itàlia, i, creieu-me!, vaig desmaquinitzar-me a l'instant.

La primavera passada, vaig anar a Alemanya. El meu estat d'esperit era, més aviat, d'un cert dubte sobre la qualitat de l'arquitectura moderna. Però davant de les obres de Walter Gropius, de Bruno Taut, de Mies van der Rohe, de Mendelssohn, de Poelzig, de Salvisberg, etc., he retrobat el gust del funcionalisme.

* * *

Seguint, ara, amb un to menor, mirem si és possible una certa depuració de l'actual funcionalisme. Perquè no hem d'oblidar que aquest moviment és, també, una reacció contra el decorativisme artístic. I, com tota reacció, porta el seu fanatisme inicial.

Aquest problema està admirablement plantejat en el llibre, recentment aparegut: *Actar*, del meu amic Nicolau M.ª Rubió i Tudurí. En Rubió, com tots sabeu, és un arquitecte molt intel·ligent i un escriptor remarcable.

Per resoldre el problema, Rubió proposa dividir la construcció en dues branques, absolutament deslligades.

D'un costat, i sota el vell nom d'*Arquitectura*, totes les obres en les quals les antigues i sòlides virtuts d'aquest art siguin preponderants. De l'altre, i amb el nom d'*Actar*, totes les obres en les quals les qualitats de la màquina, és a dir, les influències preponderants del moviment mecànic, siguin visibles.

Per una banda l'obra dart, i per l'altra l'obra utilitària. A l'obra arquitectònica li dedica totes les delicadeses: el lirisme, la proporció, l'harmonia, etc. En segon terme, l'obra podrà ésser útil o no.

En canvi, l'obra construïda segons el reglament d'Actar, la tracta sense contemplacions. Ella només ha de servir les nostres necessitats materials, i li exigeix el màxim rendiment. En segon terme, l'obra ens podrà plaure o no. Per l'artística Arquitectura, un vestit nou bonic i fet exprés a cada temporada. I per la utilitària Actar, un vestit pràctic i confeccionat en sèrie.

* * *

Amb aquestes dues menes de construcció, l'autor del llibre creu deslliurar l'arquitectura funcionalista actual del verí de l'estètica.

La pensada és original, però, al meu juí, mal orientada.

L'arquitectura d'avui no s'ha de despendre de l'estètica, sinó que, més aviat, ha de crear la seva estètica.

A una evolució de sensibilitat correspon una evolució de l'estètica.

Ja hem vist com era equivocat adaptar els cànons tradicionals a les noves estructures. Procurem, doncs, de crear-la, aquesta estètica. Però no d'una manera cerebral, sinó sincerament i amb el control de la nostra sensibilitat d'avui, perquè l'obra sigui, així, també d'avui, d'una manera viva, sense imposicions de cap mena.

I això és el que sembla que es va fent, en altres latituds més sensibles que la nostra. De mica en mica. No portem pressa.

Permeteu-me, abans d'acabar, unes paraules al grup d'arquitectes que comencen aquesta tasca a casa nostra.

Joves i vells del G. A. T. C. P. A. C.: En empendre aquesta croada de la renovació arquitectònica, heu contret una responsabilitat. Vosaltres, millor que jo, sabeu els perills i les dificultats que us esperen. Tenim plena confiança en vosaltres. Amb el poc temps que actueu ja heu donat resultats remarcables. Prosseguiu, amb fe, la vostra feina.

MÀRIUS GIFREDA

(*Fragments d'una conferència donada al Circol Artístic.*)

L'humorista Benigani

Existeixen a Barcelona unes comptades minories dignes de tota la nostra admiració, car són elles les que ens fan quedar una mica bé davant del món. Entre aquestes minories benemèrites, nosaltres comptem la formada per una dotzena de persones que s'entesten a viure una bohèmia desordenada i romàntica. Barcelona és una ciutat eminentment enfeinada i comercial; per això no agrairem mai prou l'esforç d'aquesta colla que ens vol penjar en els arbres de la Rambla el decorat atrotinat del Montmartre o l'altra escenografia més brillant del Montparnasse.

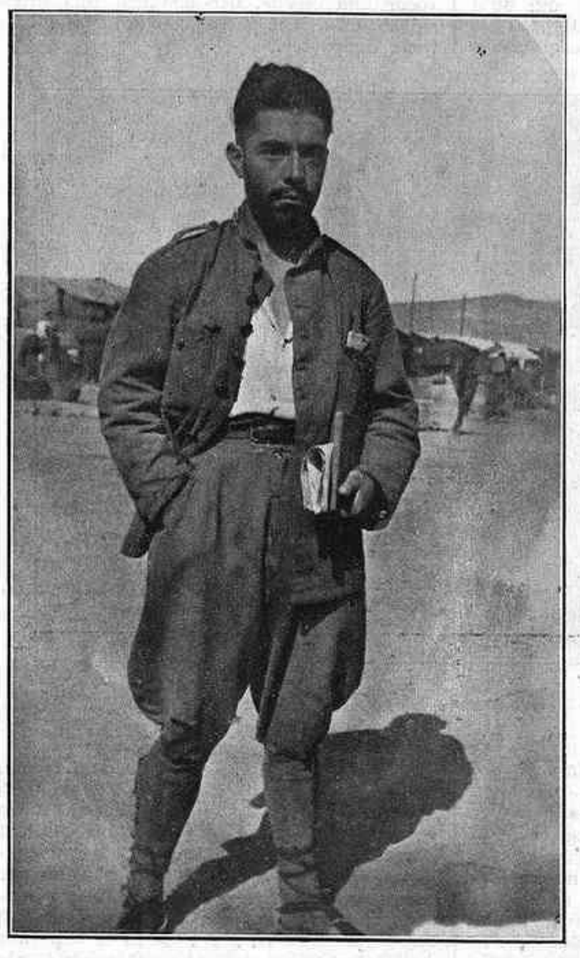

Benigani quan era al Marroc

Costa molt, però, portar la bohèmia amb dignitat. Es difícil ésser desorganitzat completament. De vegades, darrera la ganyota irònica i despreocupada, endevineu el séc del fracassat, l'amargor del marit enganyat i la desesperació del pare de família nombrosa.

Aquests són els exemplars més corrents en la bohèmia local. Benigani és dels poquíssims que porten la bohèmia amb grandesa. Benigani és un desorganitzat autèntic. La nocturnitat, l'inconformisme, la mandra i els altres tòpics tradicionals no són en ell quelcom de postís, ni molt menys cap refugi ni paradís artificial. En va cercaríeu en ell ombra de pose ni d'afectació. Benigani és com és, perquè no pot ésser d'altra manera. Possiblement no hi haurà mai ocasió de fer la prova, però estem segurs que si a Benigani un dia li plogués del cel una fortuna, al cap de dos mesos el tornaríeu a trobar a les sis del matí, carrer de l'Hospital amunt, a la recerca d'un bacallà a la llauna, que seria el seu ressopó abans d'anar a dormir.

De Benigani, jove encara, se'n podria escriure un llibre. Porta fetes ja una pila de coses i n'ha assajat una altra pila. Hi hagué un temps que el temptà el music-hall i s'afegí a la *troupe* de l'Alady, feta que ja s'explicà en aquestes pàgines. Benigani portà a l'escena el seu humorisme i amb ell aconseguí alguns èxits de debò. Un dia, naturalment, plegà en sec i tornà a passar la corda fluixa de la seva vida difícil i sentimental, plagada de privacions i a voltes envaïda pel més negre pessimisme.

Es amb tots aquests elements que Benigani ha bastit el seu humorisme. Maltractat com ell per la vida, qualsevol altre s'hauria convertit en un dibuixant amarg i rancorós, d'aquests que es retolen a si mateixos proletaris. Benigani era massa sensible per a caure-hi.

Un dels trets més sobresortints de l'humorisme de Benigani és la seva tendresa. Tendresa que cal cercar-la en mig del gest adust i, de vegades, tràgic. En un dels dibuixos aquests dies exposats a la Sala Parés, hi ha quatre senyors amb cara de professor, levita i copalta, que juguen a balduf a i posen en el joc l'atenció que posarien en el desxiframent de la més enrevessada qüestió científica. El motiu es repeteix en una altra escena: tres senyors imposants — a un d'ells li sobreix de la butxaca una pistola enorme —, salten a corda amb una alegria de noietes de deu anys.

Gairebé tots els personatges masculins de Benigani, carregats de bigotis i amb una indumentària de gran cerimonial, són amarats d'aquesta tendresa, que aquí és excitada per la filleta morta, allí per una entretinguda de preu, més avall per una flor decadent, etcètera.

Allò que no pot sofrir Benigani és l'encarcarament i la grandiloqüència. Es enemic acèrrim de l'òpera gran, a la qual prefereix el ballet o bé la simple tombarella. Així ha pintat dues magnífiques visions celestials, en les quals els àngels juguen a la gallina cega amb Sant Pere, mentre el Pare Etern, enfilat al colomar, fa volar l'Esperit Sant. Poques vegades el cel havia estat interpretat d'una manera més d'estar per casa.

No pretenem en aquest article arribar a anotar totes les característiques de l'obra de Benigani. Volem, però, esmentar la tècnica i la ciència amb les quals Benigani serveix el seu humorisme. La seva probitat obrera i la seva honradesa artística el priven d'escamotejar dificultats i d'eludir detalls. Per al seu llapis extraordinari no hi ha problemes i tot és resolt de la manera més exacta i, alhora, més graciosa.

Podríem acabar dient que Benigani és un dels primers humoristes catalans, però en matèria d'art no hi ha primers ni segons. Hi ha els bons, i després la vulgaritat. Benigani és un dels comptadíssims humoristes bons.

ANDREU A. ARTIS

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat, plaça de la Catedral i carrer de Santa Llúcia, 1, "Casa de l'Ardiaca", tots els dies feiners de 9'30 a 1'30.

raspalls per a tots els usos
articles de neteja - objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.
INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA
Unió de Fotogravadors
Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

(c) Ministerio de Cultura 2006

La música en disc

En els programes actuals de discos és indispensable la varietat, i encara més si es tracta de música frívola. Opereta, ballables, i sobretot una gran quantitat de discos de cinema sonor, és el que sovinteja en les darreres edicions. Simfonies i òperes senceres, que fa algun temps feien goig en els programes, avui no es troben, i és que potser hi ha un cert retraïment en el comprador de discos, ja que és ben segur que a tot arreu arriba la crisi, i amb aquesta perspectiva és difícil que els editors s'atreveixin a fer edicions d'obres completes que abastin diversos discos inseparables, la col·lecció dels quals forçosament és cara.

En el programa del mes de la Companyia del Gramòfon, únicament hi ha dues obres de música simfònica, i per cert d'ambient ben divers. L'una de fragments de Haendel i de Bach, de completa austeritat de procediments, però també d'una grandiositat i profunditat que resplendeixen àdhuc amb transcripcions com és la d'aquest *Preludi en si* (*El clavecí ben atemperat*).

La *Pastoral* del *Messias* de Haendel porta a l'oient aquella beatitud de l'obra clàssica en què la melodia no és torbada per cap contrast, sense perdre l'emotivitat que encomana el mestre Stokowski a aquesta Orquestra Filharmònica de Filadèlfia que interpreta l'esmentada *Pastoral*.

L'altre disc és d'un caràcter ben diferent. Conté dues marxes, l'una de Mendelssohn, no tan coneguda com la d'*El Profeta* de Meyerbeer. Música parençosa, però cal reconèixer que en aquest cas és ben feta, tot i l'abús dels instruments de percussió, les sonoritats dels quals en aquest disc estan ben comprimides. Potser això es degui a la intervenció en l'enregistrament de Mengelberg, que haurà sabut compendre l'obra i les falles de l'autor.

Passant a la música teatral, i en primer lloc a l'òpera, hi ha el disc que omple el tenor Pertile, que deixarà ben servits els nombrosos aficionats a la música italiana de divo. Res més que la famosaària de *La Favorita, Spirto gentil,* pedra de toc per mesurar la qualitat i quantitat de veu d'un artista, i en aquest cas, Pertile, que és un dels que no la regateja, es fa escoltar amb la seva veu de timbre lleugerament abaritonat. Preferim aquest fragment al que canta el baríton Franci de l'òpera de Rossini *Guillem Tell*. Els duos de veus masculins a través del disc, per no sentir-se ben manifesta la diversitat de timbres, perden molt d'interès.

D'opereta hi ha *El Comte de Luxemburg*, la cèlebre obra de Franz Lehar per la qual no sembla que passin els anys. I només cal detenir-se una mica a comparar aquestes obres amb les operetes cinematogràfiques, per observar la imitació servil d'aquestes. Únicament que en el cinema hi ha novetat en la instrumentació a base dels instruments de jazz, la varietat dels quals supleix en moltes ocasions les migrades melodies, compostes sempre pensant en les anteriors operetes vineneses. D'aquesta edició d'*El Comte de Luxemburg*, a base d'artistes coneguts, ben poca cosa es pot dir que no sigui una repetició; només cal fer constar la nitidesa de l'edició.

Aquesta excellent artista que es diu Laura Nieto omple un disc amb diverses *Canciones Playaderas*, harmonitzades pel compositor alacantí Oscar Esplà, i de totes elles preferim l'anomenada *Pregón*, en la qual l'artista se'ns manifesta com un model de dicció.

La cantatriu Enriqueta Mas interpreta dues cançonetes catalanes, en la interpretació de les qual aviat es constata que l'artista compta més amb una treballada educació musical que amb extremats mitjans vocals, que cal dir que tampoc no li són necessaris. De les dues cançons, la més interessant és *Aromes del Queralt*, cantada amb moviments de sardana, formada per un tema ben escaient.

J. G.

* * *

Orquestra Simfònica de Filadèlfia. Director, mestre Stokowski. — El Messias (Haendel), Pastoral. — AB 705.

Preludi en si menor (Clavecin bien tempperé) (Haendel). — Id. id.

Orquestra Filharmònica Simfònica de Nova York. Director, mestre Mengelberg. — Athalia (Mendelssohn), Marxa guerrera dels sacerdots. — AB 697.

El Profeta (Meyerbeer). Acte IV, Marxa de la coronació. — Id. id.

Aureliano Perile. — La Favorita (Donizetti), Acte IV, Spirto gentil... (en italià). — DB 1480.

Guillem Tell (Rossini). Acte I, O Matilde, io t'amo e amore... (en italià). — Id. id.

El Comte de Luxemburg (Franz Lehar). — Introducció (Margarita Cueto, José Moriche i cor). — AE 3765.

Dueto bohemio (Margarita Cueto i José Moriche). — Id. id.

Laura Nieto. — Canciones playaderas. Mestre Oscar Espl. — Cia. del Gramòfon.

Enriqueta Mas. — Aromes del Queralt. — Sardana (en català). — AE 3784.

Cançó del mariner (en català). — Id. id.

Frarets i alegrets

(*Ve de la pàgina* 4)

El Pare Fels i el Pare Ramon s'esmortien de riure.

—De tots els tres contes — va dir el Pare Fels — aquest és el més intellectual. En el meu conte havíem trobat un Sant Crist en una carretera dignament acompanyat. La relació caricaturesca entre els dos contes és perfecta. La carretera és la mateixa, però els Sants Cristos són tres i caminen sols. Us imagineu tres Sants Cristos anant per una carretera i caminant així, a saltirons?... Déu em perdoni! Pleguem, pleguem el ram! La vostra història, Gil, confon totes les nostres i les guanya en innocència, les destrueix. Pleguem! Abans de mitja hora hem d'ésser al chor, i amb quines disposicions hi arribarem... Aquests dijous són fatals! Aquest misteri de les relacions entre l'art i la moral és massa complex. Per altra part — i la simplicitat de la vostra història, Gil, n'és un exemple — la ciència infla, i nosaltres... només som frares. «Una vegada anaven tres Sants Cristos per una carretera...» Bé, ja n'hi ha prou.

Els tres frares s'acostaven a Sant Ferriol, convent situat entre boscos a tres quilòmetres d'una ciutat de tercer ordre. Aviat començaria a fosquejar. El ponent era daurat, espurnejant i flairós com una tallada de meló tot confitura. Al fons del clot, entre un hort i un jardí, el convent, dominat per aquell gran campanar gòtic, semblava de sucre candi. Tocaven a oració, i el dring de les campanes s'harmonitzava amb l'esquellering d'un ramat com en les novelles romàntiques. Els tres amics cuitaven silenciosos. En arribar al claustre del convent s'acomiadaren amb una lleugera reverència. Cadascú va anar-se'n a la seva cella, el temps just d'espolsar les sandàlies a la finestra de l'hort, segons costum de la casa, per tal de no escampar pel chor aquella terra de sauló que hauria fet grinyolar les sabates dels frares que tenien permís de portar-ne.

Moments després, Fra Gregori de Castelldefels, Fra Gil de Pla de Cabra i Fra Ramon de Sant Llorenç dels Piteus es trobaven al chor agenollats als peus del Sant Salvador, un imposant Crucifix del segle XIV ple d'història i de miracles. La imatge de Jesús era d'un color madrepòric, tenia el cap reclinat sobre l'espatlla dreta, mig closes les parpelles margaritíferes, la boca balba, minuciosament rissada la barba, uns cabells que davallaven pit avall en forma d'anguiles i al centre de la mitja cara visible una orella dreta com un interrogant.

Era costum que si mancaven uns minuts per començar el rés, els frares fessin les seves devocions a Sant Salvador. Fra Fels, Fra Ramon i Fra Gil s'estaven agenollats braços en creu als peus de la imatge de Jesús arborescent. Fra Fels, veient els seus companys, que eren un xic endavantet, no es podia estar de pensar en allò d'«anaven tres Sants Cristos per una carretera...». El dimoni de la filosofia el destorbava. I, no obstant, tots tres ploraven per dins: «Quina tarda!...»

Fra Fels es va alçar primer, besà tres vegades la terra amb tots dos llavis i amb tota aquella gran barba flabel·liforme, i es va acostar a Sant Salvador. Però abans de besar-li els peus es va atrevir a mirar-li el rostre, i ho fes perquè si alceu els ulls enlaire quasi us és impossible de plorar, i la tensió dels muscles sembla que insinua un somriure mecànic, els ulls del Pare Fels s'illuminaren, i la mitja rialla que s'anava estenent cara avall morí als peus del Crucifix mentre el Pare Fels murmurava:

—No hi entenc res!... No hi entenc res, Senyor!...

I els altres frares trobaren els peus de Sant Salvador com humits de rosada.

MANUEL BRUNET

Nadalenques

*

Orquestra simfònica de Filadèlfia

SOTA LA DIRECCIÓ DEL MESTRE STOKOWSKI

EL MESÍAS (Haendel) - «Pastoral»
PRELUDIO EN SI MENOR (Clavecí ben atemperat) - Bach. . . . . A. B. 705

Villancicos

ORQUESTRA DEMON'S JAZZ, (Senyor Diaz i cor)

¡QUE NOCHEBUENA MAS BUENA!
A TU PUERTA HEMOS LLEGADO. A. E. 3345

LA NOCHEBUENA SE VIENE (amb senyora Magriñà). . . . . .
NOCHEBUENA EN LA ALDEA. . A. E. 3346

COR DE NENS, (Senyor Llimona i Orquestra)

EL RABADA. . . . . .
EL TUNCATANTUM . . . . . A. E. 3824

EL DIMONI ESCUAT . . . . . .
EL NOI DE LA MARE . . . . . A. E. 3823

Per passar alegres el Nadal a la llar

La Voz de "La Voz de su Amo" su Amo

Saló Catalunya

AVUI I TOTS ELS DIES
la producció de la
"Columbia Pictures"
dirigida per DAVID SELMAN
parlada en castellà

per
Luana Alcañiz
Barry Norton
Carles Villarias

Un film dramàtic, en el qual el diàleg no exclou l'acció

◆

Distribuït pels
ARTISTES ASSOCIATS

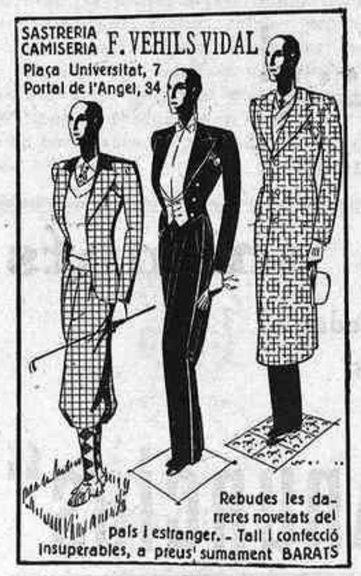

Capells Gorres

Ronda San Antoni, 63

Carrer Aribau, 17

Un receptor de calidad

PHILIPS

(c) Ministerio de Cultura 2006

COMPAÑÍA TRASMEDITERRÁNEA

MADRID: PLAÇA DE LAS CORTES, 6.—BARCELONA: VIA LAIETANA, 2

Serveis regulars de vapors comercials i correus entre la Península, Balears, Nord d'Africa, Canàries, Guinea Espanyola

LINIA RÀPIDA DE GRAN LUXE BARCELONA-CÀDIZ-CANARIES

Sortides setmanals els dissabtes, a les 12 hores. Efectuaran els serveis les modernes motonaus

CIUDAD DE SEVILLA i CIUDAD DE CÁDIZ

Línia comercial amb escales en tots els ports de la Mediterrània, Nord d'Africa i Canàries. Sortides quinzenals el dijous.

LINIA RÀPIDA DE GRAN LUXE BARCELONA-PALMA DE MALLORCA

Sortides tots els dies (llevat els diumenges) de Barcelona i Palma, a les 24 hores per les modernes motonaus

"CIUDAD DE BARCELONA" i "CIUDAD DE PALMA"

Serveis regulars entre Tarragona, València, Alacant i Palma de Mallorca i entre Barcelona i Mahó

LINIA RÀPIDA REGULAR ENTRE ESPANYA i TERRITORIS DE GUINEA ESPANYOLA Fernando Poo)

Sortides el dia 15 de cada mes amb escales a València, Alacant, Cartagena, Càdiz, Las Palmas, Santa Cruz de Tenerife, Rio de Oro, Monròvia, Santa Isabel, (Fernando Poo), Bata Kogo i Rio Benito, pels vapors "TEIDE" i "LEGAZPI"

LINIA RÀPIDA REGULAR ENTRE BARCELONA i VALENCIA

Sortides de Barcelona: dilluns i dijous, a les 20 hores. Sortides de València: dimecres i dissabtes a les 19 hores Servei prestat per la motonau

"CIUDAD DE VALENCIA"

Primera: 32'50 pessetes; Segona: 21'50 pessetes; Tercera: 10'00 pessetes.

Servei ràpid setmanal Mediterrània-Cantàbrica

Amb escales a tots els ports. Sortides tots els dimarts.

LINIA REGULAR ENTRE BARCELONA, ALACANT, ORAN, MELILLA, CEUTA, MALAGA i VICEVERSÀ

Sortides de Barcelona tots els diumenges a les 8 hores

Servei comercial entre la Península, Nord d'Africa i Canàries, amb escales a tots els ports de la Mediterrània

Sortides quinzenals

SERVEIS DIARIS ENTRE MALAGA i MELILLA

DELEGACIO DE LA COMPANYIA A TOTS ELS PORTS

ELS REIS S'ACOSTEN

Les joguines de goma són les preferides de la mainada. Els tres Reis ho saben, i en fan grans compres al

Cautxú Català

Corts Catalanes, 615. - Rda. St. Pere, 12

Passeig de Gràcia, 127

El policia de Chicago.—Dispensin. Que es quedarien uns bitllets de tòmbola a benefici del cos de policia?

(*The Passing Show*, Londres)

ELS FILMS AFRICANS

—Fins la vista. Espero que em vindreu a veure a Hollywood.

(*Judge*, Nova York)

ANUNCIEU A MIRADOR

CALÇATS CATASUS

Unics en Barcelona

ARIBAU, 19

Telèfon 32365

BARCELONA

ENCARREGUEU ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS

PATRICI ARNAU

VERDAGUER i CALLÍS, 3, 5 i 7 (DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON

14856

PASTILLES ASPAIME

GUAREIXEN RADICALMENT LA

TOS

PERQUE COMBATEN LES SEVES CAUSES:

Catarros, ronqueres, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma i totes les afeccions en general de la gola, bronquis i pulmons

COMPOSICIO: Sucre, llet, b., 5 ctgs.; extracte regalèssia, 5 ctgs.; extracte diacodi, 2 milg., extracte medul'la vaca, 3 milg.; Gomenol, 5 milg.; sucre mentoanissat, quantitat suficient per a una pastilla.

AGULLES

GIOCONDA

Si voleu obtenir el màxim so del disc i el mínim desgast, useu sempre agulles GIOCONDA. Cada aguila porta el nom gravat Capsa de 200 agulles 2'50 ptes.

Venda a l'engròs:

A. GUARRO

RAMBLA CATALUNYA, 7

Conservi la pell sana, neta, jove, fresca i gemada

Afaiti's depressa, amb higiene, simplement

Això ho aconseguirà amb la

PER A TRAMESA I RECOLLIDA

dels vostres IMPRESOS, MOSTRES, etc.

per Correu, serviu-vos de

MISSATGERIES BARCELONA

PELAI, 62, 1.er, TELÈFON 10014

Servei ràpid i garantit. Es passa a domicili. Admissió de paquets a les nostres oficines. Secció d'embalatge i acondicionament dels paquets.

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'**Albuminúria, Litiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses Nefritis crònica,** es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

Carrer Hospital, 32 i Salmeron, 133

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 Teleg.: "Carburos" — BARCELONA Mallorca, 232 — Telèfon 75013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 °/₀ DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

ANUNCIANTS...!

Una moderníssima organització completa en publicitat

Pel·lícules de dibuixos animats

mudes i sonores - patent núm. 121288 - aplicades al servei de la tècnica publicitària, us l'ofereix:

"Agencia General de Anuncios"

Vostres productes poden ésser propagats amb èxit segur per tota la **Regió Catalana i Illes Balears**

200 cinemes en ciutats i poblacions de categoria

Fontanella, 10, 1.er, 2.a.-Tel. 16606 BARCELONA

Avinguda Menéndez Pelayo, 85, 1.er MADRID

IDEAL

RECEPTOR RADIO AMERICÀ DE 4, 5, 6, 7, 8, Y 9 TUBOS

SUPER-HETERODINS, DINAMICS, TUBOS PENTODE MULTI-MU

EN VENDA A LES MILLORS CASES DEDICADAS AL ARTICLE

DISTRIBUIDOR PER A ESPANYA CASA PUJOL HOSPITAL 41. BARCELONA

Suscriviu-vos a **MIRADOR**

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

El Sr. .....

que viu a .....

carrer ..... *n.º* ..... *es subscriu a* **MIRADOR**

vel preu fixat de **3'50 ptes.** *trimestre.*

..... *de* ..... *de 193*.....

Signatura

(c) Ministerio de Cultura 2006

IMPRESOS COSTA
Asalto, 45.-Barcelona